

ҚОРҚЫТ АТА ҚОНЫС ҚЫЛҒАН ҚҰТ МЕКЕН

DEDE KORKUT'UN YAŞADIĞI KUTSAL MEKÂN

НҰРЛЫБЕК НӘЛІБАЕВ
Қызылорда облысының әкімі
NURLIBEK NALIBAYEV
Kızılorda Eyalet Valisi

НУРДАУЛЕТ КИЛЫБАЙ
Аким Мангистауской области
NURDAULET KILIBAY
Mangistau Eyalet Valisi

РЕГИОН ВОЗМОЖНОСТЕЙ ДЛЯ ИНВЕСТОРОВ МАНГИСТАУ

YATIRIMCILAR İÇİN FIRSATLAR BÖLGESİ MANGİSTAU

SHARING NEW HORIZONS

tukibkz

tukibkz

TUKIBKZ

www.tukib.kz

Главный редактор:
Анзор Гусейнов

Редактор:
Венера Сейтбекова

Дизайн и верстка:
Издательский дом
«Smart University Press»

Baş Editör:
Anzor Gusseinov

Editör:
Venera Seitbekova

Dizayn ve mizanpaj:
«Smart University Press»
Yayın Evi

Журнал «TÜKİB»
№ 2 (20) / сәуір – маусым 2024

Собственник:
Объединение юридических лиц
и индивидуальных предпринимателей
«Ассоциация турецких и казахстанских
бизнесменов ТУКИБ»

Адрес:
Пр. Достық, 52/2, 5 эт.,
офисы 513 – 515
Гостиница «Казакстан»
050010, г. Алматы / Казахстан
Тел.: +7 (727) 291 00 21
e-mail: info@tukib.kz
web-site: www.tukib.kz

Свидетельство о постановке на переу-
чет периодического печатного издания
№KZ51VPY00056535 от 30.09.2022 г.
выдано Министерством информации
и общественного развития РК.

Тираж: 2 000 шт.
Выпускается ежеквартально.
Распространяется на территории
РК и Турции.
Распространяется бесплатно.

Все права защищены. При использо-
вании опубликованных в данном изда-
нии материалов, включая фотографии,
согласие редакции и ссылка обязатель-
ны. Редакция не несет ответственности
за достоверность сообщений инфор-
мационных агентств. Опубликованные
материалы не обязательно отражают
точку зрения редакции. Сообщения
частных компаний печатаются без ис-
правлений. Ответственность за содер-
жание рекламы несет рекламодатель.
В журнале использованы материалы и
фотографии информагентств и свобод-
ных интернет-источников.

TÜKİB Dergisi
Sayı: 2 (20) / Nisan – Haziran 2024

İmtiyaz Sahibi:
Türk Kazak İş İnsanları Birliği (TÜKİB)

Adres:
Dostık cad.No: 52/2, 5.kat,
ofis 513-515
Kazakistan Oteli
050010, Almatı / Kazakistan
Tel.: +7 (727) 291 00 21
e-mail: info@tukib.kz
website: www.tukib.kz

Sürekli yayın tescil belgesi No:
KZ51VPY00056535,
tarihi: 30 Eylül 2022 Kazakistan Cumhuriyeti
Enformasyon ve Toplumal Gelişim Bakanlığı
tarafından verilmiştir.

Tiraj: 2 000 adet.
Üç ayda bir yayınlanmaktadır.
Dağıtımı Kazakistan ve Türkiye Cumhuri-
yetleri sınırları içerisinde yapılmaktadır.
Dağıtım ücretsizdir.

Her hakkı saklıdır. Bu yayında yer alan
yazılar ve fotoğraflar izinsiz kaynak gös-
terilmeden kullanılamaz. Yazı işleri, haber
ajanslarının haberlerinin doğruluğun-
dan sorumlu değildir. Haberlerin hukuki
sorumluluğu yazarlara, reklamların ise
reklam verene aittir. Şirketlerin haberleri
herhangi bir düzeltme yapılmadan yayın-
lanmıştır. Dergide haber ajanslarının ve
serbest erişimli e-kaynaklarının fotoğraf
ve yazıları kullanılmıştır.

АЛМАТЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ӘУЕЖАЙЫ МЕЖДУНАРОДНЫЙ АЭРОПОРТ АЛМАТЫ ALMATY INTERNATIONAL AIRPORT

www.alaport.com

/alaportofficial

/almaty-airport

/almatyinternationalairport

a TAV and
Groupe ADP airport

Отпечатано в типографии «Everest», ул. Ықылас, 21, г. Талгар, тел.: (727) 328 95 95, e-mail: everest_print@mai.ru
Matbaa: «Everest», Ykylas sok.No: 21, Talgar, tel: (727) 328 95 95, e-mail: everest_print@mai.ru

РЕГИОНЫ / BÖLGELER

Мангистау – регион возможностей для инвесторов
Yatırımcılar İçin Fırsatlar Bölgesi, Mangistau

4

АЙМАҚТАР / BÖLGELER

Қорқыт ата қоныс қылған құт мекен
Dede Korkut'un Yaşadığı Kutsal Mekân

12

Инвестиция – өңір дамуының өзегі
Yatırımlar, Bölge Gelişiminin Temelidir

24

ЗЕЛЁНАЯ ЭНЕРГЕТИКА / YEŞİL ENERJİ

Кызылординская область: перспективы развития зелёной энергетики

Kızılorda Eyaleti: Yeşil Enerjinin Gelişme Perspektifleri

32

ОБРАЗОВАНИЕ / EĞİTİM

Образовательное, научное и культурное сотрудничество с ВУЗами Турции
Türkiye Üniversiteleri ile Eğitim, Bilim ve Kültürel İşbirliği

42

АЭРОПОРТЫ / HAVALİMANLARI

Жаңа әуежай терминалы – жаңа мүмкіндік

Yeni Havalimanı Terminali – Yeni Fırsatlar

36

ЗДОРОВЬЕ / SAĞLIK

Новый диагностический центр: укрепляя здоровье граждан
Yeni Teşhis Merkezi: Vatandaşların Sağlığı İçin

54

НОВОСТИ ЧЛЕНОВ ТУКІБ / MEMBER NEWS

Эфес Казахстан – нацеленность в будущее через устойчивое развитие
Efes Kazakhstan – Into the Future Through Sustainable Development

64

56

КАЗАХСТАНСКО-ТУРЕЦКИЕ ОТНОШЕНИЯ / KAZAKİSTAN-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ

Казахстан и Турция: настоящее и перспективы сотрудничества
Kazakistan ve Türkiye: İşbirliğinin Bugünü ve Perspektifleri

ПОЛЕЗНАЯ ИНФОРМАЦИЯ / FAYDALI BİLGİLER

80

Всеобщее декларирование в Казахстане
Kazakistan'da Genel Beyanname Uygulaması

НОВЫЕ ЧЛЕНЫ ТУКІБ / YENİ ÜYELERİMİZ

Grand Hotel Victory
Caspian City

76

79

ИССЛЕДОВАНИЯ / RESEARCH

Может ли ЗСТ ЕАЭС и Ирана усилить Евразийскую торговлю?

Can the EAEU – Iran FTA Boost Eurasian Trade?

84

КИЛЫБАЙ НУРДАУЛЕТ ИГИЛИКОВИЧ
Аким Мангистауской области

NURDAULET KILIBAY
Mangistau Eyalet Valisi

МАНГИСТАУ

РЕГИОН ВОЗМОЖНОСТЕЙ
ДЛЯ ИНВЕСТОРОВ

YATIRIMCILAR İÇİN FIRSATLAR BÖLGESİ

MANGİSTAU

Нурдаулет Игиликovich, расскажите, пожалуйста, об экономическом развитии Мангистауской области. Каковы сегодня приоритеты в разрезе секторов, учитывая их потенциал?

Мангистауская область является промышленным регионом страны, основу экономики которой составляет нефтегазовый сектор. В структуре промышленности основную долю занимают горнодобывающая промышленность и разработка карьеров, доля которых составляет более 85%.

В промышленности занято около 23% населения области, доля отрасли в составе валового регионального продукта (далее – ВРП) составляет порядка 48%. Предприятиями региона ежегодно производится более 7,3% промышленной продукции страны.

При этом удельный вес ВРП области за 2023 год по республике составил 4% (6-ое место по республике). По объёму ВРП на душу

Sayın Vali, Mangistau eyaletinin ekonomik gelişmesinden bahsedebilir misiniz? Çeşitli sektörlerin potansiyelini de gözönünde bulunduracak olursak sektörel bazda öncelikler nelerdir?

Mangistau eyaleti Kazakistan'ın, ekonomisinin temelini petrol ve gaz sektörünün oluşturduğu sanayi bölgesidir. Madencilik ve taş ocakçılığı %85'in üzerinde bir oranla sanayi yapısı içinde en büyük paya sahiptir.

Sanayi sektöründe bölge nüfusunun yaklaşık %23'ü istihdam edilmekte olup gayri safi bölgesel hasıladaki (aşağıda GRP – Gross Regional Product olarak anılacaktır) payı yaklaşık %48'dir. Bölgedeki işletmeler ülkenin yıllık sanayi üretiminin %7,3'ünden fazlasını üretmektedir.

Aynı zamanda 2023 yılında Mangistau GRP'sinin GSYİH içindeki payı %4'ü oluşturdu (ülke genelinde 6. sırada). Mangistau eyaleti, kişi başına düşen GRP açısından ülkede beşinci

населения, который по итогам 2023 года составил 6 263 тысячи тенге (Республика Казахстан – 6 058 тысячи тенге), Мангистауская область занимает пятое место по республике.

Наш регион обладает большим потенциалом развития обрабатывающей промышленности. Обрабатывающая промышленность региона представлена химической промышленностью, машиностроением, производством продуктов нефтепереработки, производством прочей неметаллической минеральной продукции, металлургической промышленностью.

Основными проблемами сферы обрабатывающей промышленности являются недостаточно развитая «экономика простых вещей», импорт преимущественно готовой продукции, низкая привлекательность инвестиций в обрабатывающую промышленность, недостаток «длинного» финансирования на модернизацию или обновление основных средств и пополнение оборотного капитала для предприятий обрабатывающей промышленности.

Агропромышленный комплекс является наименее развитым в сравнении с другими областями Казахстана. Объем валового выпуска продукции сельского, лесного и рыбного хозяйств за 2023 год составил 34 млрд тенге. В разрезе регионов по этому показателю область заняла 15-ое место. Кроме того, Мангистауская область обеспечивает лишь 0,3% от общереспубликанского объёма сельского хозяйства (22,2 млрд тенге от 7,4 трлн тенге). Доля сельского хозяйства в ВРП области составляет 0,7%.

Основные причины: климатические условия, практическое отсутствие водных ресурсов для развития сельского хозяйства, слабая обводненность пастбищ, отдалённость сельскохозяйственных товаропроиз-

сирода yer alıyor ve bu rakam 2023 yılı sonunda 6 milyon 263 bin tengeye ulaştı (ülke ortalaması 6 milyon 058 bin tenge).

Mangistau eyaleti imalat sanayinin gelişmesi için büyük bir potansiyele sahiptir. Bölgenin imalat sanayi; kimya endüstrisi, makine mühendisliği, petrol ürünleri üretimi, diğer metalik olmayan mineral ürünlerin üretimi ve metalurji endüstrisini kapsamaktadır.

İmalat sanayinin temel sorunları: yeterince gelişmemiş "basit şeyler ekonomisi", ithalatta hazır ürünlerin ağırlıklı olması, imalat sanayinin yatırımcılara fazla cazip gelmemesi, imalat sanayi işletmeleri için sabit varlıkların modernizasyonu veya yenilenmesi ve ek

водителей от рынков сбыта, отсутствие инвестиционной привлекательности отрасли.

На сегодняшний день внутренний туризм способен стать одним из драйверов экономического роста Мангистауской области, который имеет мультипликативный эффект в условиях восстановления экономики.

Реализация каких программ для повышения экономического и социального благосостояния предусмотрена в регионе?

Для повышения экономического и социального благосостояния реализуются такие программы и проекты, как:

«С дипломом в село» – в целях укрепления потенциала сельских территорий необходимыми специалистами. В рамках программы предусмотрены социальные поддержки в виде подъёмного пособия и бюджетного кредита для приобретения или строительства жилья.

«Ауыл аманаты» – в целях повышения доходов сельского населения путем предоставления микрокредитов для предпринимательской деятельности.

«Ауыл – ел бесігі» – в целях создания комфортной среды проживания населения в сельской местности путем строительства социальной и инженерной инфраструктуры.

«Жұмыс жасаймын» – в целях решения текущих проблем на рынке труда и содействия занятости населения. Проектом предусмотрено трудоустройство безработных жителей региона на постоянную работу. Кроме того, в целях трудоустройства на-

дöнер sermaye için uzun vadeli finansmanın yetersizliğidir.

Mangistau bölgesinde tarım sanayi, Kazakistan'ın diğer bölgeleriyle karşılaştırıldığında en az gelişmiş olanıdır. 2023 yılında tarım, ormancılık ve balıkçılıkta brüt üretim hacmi 34 milyar tenge olarak gerçekleşti. Bölgeler bazında ise eyaletimiz bu göstergede 15. sırada yer aldı ve toplam tarım üretim hacminin yalnızca %0,3'ünü sağlıyor (7,4 trilyon tengenin 22,2 milyar tengesi). Bölgenin gayri safi hasılasında tarımın payı %0,7'dir.

Bunun başlıca nedenleri ise, iklim koşulları, tarım sektörünün gelişmesi için gerekli su kaynaklarının yok sayılır olması, meralara su temininin yetersiz olması, tarımsal üreticilerin pazarlardan uzaklığı, tarım alanının yatırımcılar için cazip olmaması.

Bugünlerde iç turizm, ekonomik toparlanma şartlarında çarpan etkisi yaratan, Mangistau eyaletinde ekonomik büyümenin itici güçlerinden biri haline gelebilir.

Bölgenin ekonomik ve sosyal refah seviyesini yükseltmek için hangi programların uygulanması planlanıyor?

Ekonomik ve sosyal refahı artırmak için aşağıdaki programlar ve projeler uygulanmaktadır:

«Diploma ile köye doğru» – kırsal alanların potansiyelini ihtiyaç duyulan uzmanlarla güçlendirmeye yöneliktir. Program kapsamında, konut alımı veya inşaatı için ödenek ve uygun kredisi şeklinde sosyal destek sağlanıyor;

«Auil Amanatı» (Kaz.: Köy emaneti) – ticari faaliyetler için mikro krediler sağlayarak kırsal nüfusun gelirini artırmaya yöneliktir;

селения региона предусмотрены субсидируемые рабочие места в рамках программ **«Молодёжная практика»**, **«Первое рабочее место»**, **«Контракт поколений»**, **«Серебряный возраст»**.

«Комфортная школа» – в целях ликвидации аварийных объектов, трёхсменного обучения и дефицита ученических мест в организациях среднего образования путём строительства и реконструкции школ.

«Модернизация сельского здравоохранения» – в целях повышения уровня оказания медицинской помощи сельскому населению путём обеспечения сельских населённых пунктов организациями первичной медико-санитарной помощи в соответствии с нормативами, повышения своевременности оказания экстренной медицинской помощи сельскому населению, обеспечения объектов сельского здравоохранения медицинскими кадрами.

Что делается для сохранения культурно-исторического наследия в области? Какие проекты осуществляются в этом направлении?

Большая часть историко-культурного наследия Казахстана расположена на полуострове Мангистау и плато Устюрт. Здесь, как в заповедной шкатулке, собраны разнообразные виды памятников различных эпох и времён. На сегодняшний день 590 памятников включены в государственный список памятников истории и культуры Мангис-

«Auil – el besigi» (Kaz.: Köy, halk beşiğidir) – sosyal ve teknik altyapıyı inşa ederek kırsal kesim sakinleri için konforlu bir yaşam ortamı yaratmaya yöneliktir;

«Jumis Jasaymın» (Kaz.: Ben çalışıyorum) – işgücü piyasasındaki mevcut sorunları çözmek ve istihdamı teşvik etmeye yöneliktir. Projeye, bölgedeki işsiz sakinlere kalıcı istihdam sağlanması öngörülmektedir. Ayrıca bölge nüfusuna istihdam sağlamak amacıyla **«Gençler Stajı»**, **«İlk İş»**, **«Nesiller Kontratı»**, **«Gümüş Çağ»** programları çerçevesinde sübvansiyonlu istihdam olanakları sağlanmaktadır;

«Konforlu okul» – tamirata ihtiyacı olan bina, üç vardiyalı eğitim ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrenci kontenjanı eksikliğini ortadan kaldırmak amacıyla okulların inşa edilmesi ve yenilenmesi;

«Kırsal kesimde sağlık hizmetlerinin modernizasyonu» – kırsal yerleşim yerlerinde standartlara uygun ilk yardım sağlık kuruluşları açarak kırsal nüfusa verilen sağlık hizmeti düzeyini yükseltmeye, kırsal nüfusa zamanında acil tıbbi yardım sağlamaya, kırsal sağlık kuruluşlarına tıbbi personel gönderilmesine yönelik bir programdır.

Bölgedeki kültürel ve tarihi mirasın korunması için neler yapılıyor? Bu doğrultuda hangi projeler hayata geçiriliyor?

Kazakistan'ın tarihi ve kültürel mirasının büyük bir kısmı Mangistau Yarımadası ve Ustürt Platosu'nda bulunmaktadır. Burada, sanki değerli bir kutunun içindeymiş gibi, farklı dönem ve çağlara ait çeşitli anıtlar bulunmaktadır. Bugünlerde, Mangistau eyaletinin tarihi ve kültürel

тауской области, 20 из которых имеют Республиканский статус. Свыше 9 тысяч – это высокохудожественные мавзолеи и саганатамы на древних некрополях, а также купитасы, койтасы и кошкартасы, которые являются неповторимыми памятниками каменного зодчества полуострова. Помимо них более 800 объектов историко-культурного наследия, находящихся на предварительном учёте, требуют проведения историко-культурной экспертизы для выяснения статуса памятника.

Одной из архиважных задач в эпоху массовых технологий и глобализации является сохранение историко-культурного наследия на благо человечества во имя грядущих потомков. В рамках вышеназванных мероприятий в 2021 году под названием: «Подземные (скальные) мечети полуострова Мангистау» скальная мечеть Бекет ата в местности Огыланды, подземные мечети Султан-епа, Караман ата, Шопан ата и Шакпак ата были включены в предварительный список Всемирного наследия ЮНЕСКО.

Кроме того, в рамках серийной трансконтинентальной номинации «Городище Кызылкала» было включено в предваритель-

ный список Всемирного наследия ЮНЕСКО вместе со средневековыми городищами Сарайчик и Жайык.

За прошедшие 3 года были проведены археологические исследования и раскоп на «Городище Кызылкала», в портовом городище «Каракавак» в 2021 году.

Также были проведены научно-реставрационные работы на памятниках истории и культуры «Некрополь Борилген» в Мунайлинском районе в 2021 году, в 2022 году «Мавзолей Караулкумбет» и в 2023 году «Некрополь Толыбай» в Мангистауском районе, «Часовня» в г. Форт-Шевченко, «Нижний маяк», «Верхний маяк» в Тупкараганском районе в 2022-2023 гг.

анитларыннын devlet listesinde 590 anit yer aliyor ve bunlaryn 20'si ulusal statyue sahiptir. 9 binden fazlası yarımadańın taş mimarisinin eşsiz anıtları olan, antik nekropollerdeki sanat eseri türbeler ve saganatamların (mezar taşı) yanı sıra kadim mezar taşlarının diđer türleri olan kulpıtaşları (Kaz.: kilit taş), koytaşları (Kaz.: koyun taşı) ve koşkartaşları (Kaz.: koç taşı). Bunların dışın-da ön kaydı olan 800'den fazla tarihi ve kültürel miras eserinin statüsünün belirlenmesi için tarihi ve kültürel incelemenin yapılması gerekiyor.

Teknolojilerin yaygınlaştığı küreselleşme çağında son derece önemli görevlerden biri, tarihi ve kültürel mirası insanlığın yararına, gelecekteki nesiller uğruna korumaktır. 2021 yılında yukarıda bahsedilen “Mangistau Yarımadası Yeraltı (Kaya) Camileri” başlıklı etkinlikler kapsamında, Oğılandı yerleşim yerindeki Beket Ata kaya camii, Sultan-Epe, Karaman Ata, Şopan Ata ve Şakpak Ata yeraltı camileri, UNESCO Dünya Mirası ön listesine alındı.

Ayrıca kıtalararası miraslar serisi dalında, Kızılkala kenti, Ortaçağ'ın Sarayçık ve Jayık kentleriyle birlikte UNESCO Dünya Mirası ön listesine dahil edildi. Son üç yıl içinde 2021 yılında Kızılkala kentinde, Karakavak liman kentinde arkeolojik araştırma ve kazı çalışmaları yapıldı.

2021 yılında Munaylı ilçesindeki Borilgen Nekropolü, 2022 yılında Mangistau ilçesindeki Karaulkumbet Mozolesi ve 2023 yılında Tolıbay Nekropolü, 2022-2023 döneminde Tıpkaraganskiy ilçesindeki Aşağı Deniz Feneri, Yukarı Deniz Feneri ve 2023 yılında Fort Şevçenko şehrindeki Şapel gibi tarihi ve kültürel anıtlarla ilgili bilimsel ve restorasyon çalışmaları yapıldı.

2023 yılında tarihi ve kültürel bir ekspertiz yapıp yerel öneme sahip 10 tarihi ve kültürel miras nesnesinin kategorisi değiştirilerek ulusal statyue sahip tarihi ve kültürel anıtlar devlet listesine dahil edilmesi ve 23 tarihi ve kültürel

ный список Всемирного наследия ЮНЕСКО вместе со средневековыми городищами Сарайчик и Жайык.

За прошедшие 3 года были проведены археологические исследования и раскоп на «Городище Кызылкала», в портовом городище «Каракавак» в 2021 году.

Также были проведены научно-реставрационные работы на памятниках истории и культуры «Некрополь Борилген» в Мунайлинском районе в 2021 году, в 2022 году «Мавзолей Караулкумбет» и в 2023 году «Некрополь Толыбай» в Мангистауском районе, «Часовня» в г. Форт-Шевченко, «Нижний маяк», «Верхний маяк» в Тупкараганском районе в 2022-2023 гг.

В 2023 году была проведена историко-культурная экспертиза и все необходимые документы были направлены для рассмотрения в Министерство культуры и информации по включению 10 объектов историко-культурного наследия местного значения в государственный список историко-культурных памятников Республиканского значения для изменения категории и 23-х объектов историко-культурного наследия в государственный список историко-культурных памятников местного значения для придания статуса.

В этом году планируются научно-реставрационные работы на памятниках «Некрополь Алтынали» и «Мавзолей Коккумбет».

Также в 2024 г. для придания статуса памятника будет проведена историко-культурная экспертиза на 53 объектах историко-культурного наследия. Будут проведены работы по установлению охранных зон на 15-и памятниках.

Какие возможности существуют для инвесторов в регионе в целом? Какие сферы привлекательны для иностранного бизнеса? Предпринимателям, которые составляют большую часть читательской аудитории нашего журнала было бы интересно узнать из первых уст о проектах, осуществление которых планируется в ближайшем будущем.

Мангистау является одним из ведущих и значимых регионов Казахстана, который вносит весомый вклад в социально-экономическое развитие страны, граничит с 5 странами (на западе – по морю с Россией-

miras nesnesine statü verilerek yerel öneme sahip tarihi ve kültürel anıtlar devlet listesine dahil edilmesi için gerekli tüm belgeler değerlendirilmek üzere Kültür Bakanlığı'na gönderildi.

Bu yıl Altınalı Nekropolü ve Kokkumbet Mozolesi ile ilgili bilimsel ve restorasyon çalışmalarının yapılması planlanıyor.

Ayrıca 2024 yılında anıt statüsünü vermek amacıyla 53 tarihi ve kültürel miras eseri ile ilgili tarihi ve kültürel inceleme yapılacak. 15 anıta koruma alanı oluşturulması yönünde çalışma yapılacak.

Bölgede yatırımcılara genel olarak ne gibi imkanlar tanınıyor? Dergimizin okuyucu kitlesinin en büyük kısmını oluşturan iş insanlarımız önümüzdeki günlerde hayata geçirilmesi planlanan projeler hakkında ilk ağızdan bilgi almak isterler.

Manğistau, ülkenin sosyo-ekonomik kalkınmasına önemli katkı sağlayan Kazakistan'ın önde gelen ve önemli bölgelerinden biri olup, 5 ülkeyle (batıda deniz yoluyla Rusya Federasyonu, Azerbaycan ve İran ile, güneyde Türkmenistan'la ve doğuda Özbekistan'la) ortak sınırı var.

Bölgenin ekonomik kalkınması için öncelikli alanlar olarak şunlar belirlendi: petrol ve gaz üretimi, petrol sektörü hizmetleri, imalat sanayi, ulaştırma ve lojistik, tarım, turizm ve yenilenebilir enerji.

ской Федерацией, Азербайджаном и Ираном, на юге – с Туркменией и на востоке – с Узбекистаном).

В регионе определены приоритетные направления развития экономики – нефтегазодобыча, нефтесервис, обрабатывающая промышленность, транспорт и логистика, агропромышленный комплекс, туризм и возобновляемая энергетика.

Мангистау традиционно является промышленным регионом, где добывается порядка 1/4 нефти Казахстана. Ежегодно в регионе добываются до 18 млн тонн нефти и 3 млрд м³ природного газа.

В экономике региона доминирует горнодобывающая промышленность, на долю которой приходится более половины ВРП и более 80% от общего объема промышленности региона.

Что касается обрабатывающей промышленности, наши предприятия в основном ориентированы на выпуск продукции и выполнение услуг нефтегазовой отрасли.

Это такие компании как «КазАзот», «Казахский газоперерабатывающий завод», «Казахстан Каспиан Оффшор Индустриз», «Каскор-Машзавод», «Жанарыс» и другие.

В регионе созданы все необходимые условия для создания и развития инвестиционных проектов потенциальных инвесторов и представителей бизнес-сообщества.

В целях диверсификации экономики успешно функционируют специальная экономическая зона «Морпорт Актау», где потенциальным инвесторам предоставляются государственные поддержки в виде освобождения от налогов и таможенных пошлин, привлечения иностранной рабочей силы без квот и разрешений.

Мангистау, Казахстан petrolünün yaklaşık 1/4'ünün üretildiği sanayi bir bölgedir. Bölgede her yıl 18 milyon ton kadar petrol ve 3 milyar m³ doğalgaz üretiliyor.

Bölge ekonomisinde, GRP'nin yarısından fazlasını ve bölgenin toplam sanayi üretiminin %80'inden fazlasını oluşturan madencilik sektörü hakimdir.

İmalat sanayinde ise işletmelerimiz ağırlıklı olarak petrol ve gaz sektörü için ürün ve hizmet üretimine odaklanmaktadır.

Bunlar KazAzot, Kazak Gaz Rafineri Tesisi, Kazakhstan Caspian Offshore Industries, Kas-kor-Maşzavod, Janarıs vs. şirketler.

Bölgede potansiyel yatırımcılar ve iş dünyasının temsilcileri için yatırım projelerinin uygulanması ve geliştirilmesi için gerekli tüm koşullar sağlanmıştır.

Ekonomiyi çeşitlendirmek amacıyla, potansiyel yatırımcılara vergi ve gümrük vergilerinden muafiyet şeklinde devlet desteğinin sağlandığı, kotaya bakılmaksızın ve çalışma izni alınması gerekmeksizin yabancı işgücünün davet edildiği "Aktau Limanı" Özel Ekonomik Bölgesi başarıyla faaliyet göstermektedir.

Potansiyel yatırımcılar ve girişimciler, Mangistau Girişimci Hizmet Merkezi'ndeki bölgesel ön büro ile iletişime geçebilirler; burada küçük ve orta ölçekli işletmeler, hibe ve sübvansiyon alma ve ekonominin sanayi, turizm, tarım vs. sektörlerde diğer devlet destekleri hakkında bilgi ve danışmanlık hizmeti alabilir.

Yabancı ve özellikle Türk yatırımcıların bölgede uygulamış oldukları veya halen yürütmekte olduğu projeler hakkında neler söyleyebilirsiniz? Bölgenin kalkınmasına katkıları nedir?

Bölgede CNPC, Shlumberger, Halliburton, Total, Tenaris, Arcelor Mittal, HeidelbergCe-

Потенциальные инвесторы и предприниматели могут обратиться в региональный фронт-офис на базе Центра обслуживания предпринимателей «Мангистау», где они могут получить консультации по вопросам малого и среднего бизнеса, получения грантов и субсидий и иных мер государственной поддержки в таких отраслях экономики, как промышленность, туризм, сельское хозяйство и т.д.

Что Вы можете рассказать о проектах, реализованных или реализуемых иностранными, и, в частности, турецкими инвесторами в регионе? Каков их вклад в развитие области?

В регионе успешно реализованы проекты в самых разных сферах с участием таких транснациональных компаний, как CNPC, Shlumberger, Halliburton, Total, Tenaris, Arcelor Mittal, HeidelbergCement.

В перспективе планируется реализация масштабных инвестиционных проектов с иностранным участием, таких как «Производство «зелёного» водорода» немецко-шведской компании «Svevind», освоение месторождений «Каламкас-море, Хазар, Ауэзов» ТОО «Kalamkas Khazar Operating» совместно с российской компанией «ЛУКОЙЛ», «Строительство завода по производству трубной продукции» АО «KazPetroDrilling» совместно с китайской группой компаний «CITIC», «Строительство завода по производству сжиженного природного газа» канадской компании «Condor Petroleum», а также с участием турецких инвесторов: «Строительство судостроительной верфи в акватории Каспийского моря» и «Модернизация международного аэропорта Актау» компании «YDA Group» и Гольф-клуб. Гольф-отель с виллами и Торговые ряды «Town Center» компании «Tethys Aktau».

Реализация вышеуказанных проектов будет способствовать достижению ряда положительных социально-экономических эффектов для региона путём привлечения инвестиций, увеличения объёма налоговых поступлений в местный бюджет, усиления инвестиционной и предпринимательской активности региона, создания новых рабочих мест, в том числе путём развития сопутствующих услуг и смежных отраслей.

ment gibi çok uluslu şirketlerin katılımıyla çeşitli alanlarda projeler başarıyla hayata geçirilmiştir.

Gelecekte, "Svevind" Alman-İsveç şirketi tarafından "Yeşil" Hidrojen Üretimi", "Kalamkas Khazar Operating" LLP tarafından Rus şirketi "LUKOIL" ile birlikte "Kalamkas-Deniz, Hazar, Auezov" maden yataklarının işletilmesi, "KazPetroDrilling" A.Ş. tarafından Çin'in "CITIC" şirketler grubu ile birlikte "Boru Ürünleri Üretim Tesisi İnşaatı", Kanadalı "Condor Petroleum" şirketi tarafından "Sıvılaştırılmış Doğal Gaz Fabrikası İnşaatı" projesinin yanı sıra Türk yatırımcıların katılımıyla, "YDA Group" şirketi tarafından "Hazar Denizi Su Sahanlığında Tersane İnşaatı" ve "Aktau Uluslararası Havaalanının Modernizasyonu" ve "Tethys Aktau" şirketi tarafından Golf Kulübü, Villa-lı Golf Oteli ve "Town Center" Alışveriş Merkezi gibi yabancı şirketlerin iştirakiyle büyük ölçekli yatırım projelerinin hayata geçirilmesi planlanıyor.

Yukarıdaki projelerin uygulanması sayesinde bölgenin sosyo-ekonomik durumuna; yatırımların çekilmesi, yerel bütçeye tahsil edilen vergi gelirlerinin artması, bölgedeki yatırım ve girişimcilik faaliyetlerinin canlanması, ilgili hizmetler ve yan sektörler geliştirilerek yeni istihdam olanaklarının sağlanması gibi birtakım olumlu etkisi olacaktır.

НҰРЛЫБЕК НӘЛІБАЕВ
Қызылорда облысының әкімі

NURLIBEK NALIBAYEV
Kızılorda Eyalet Valisi

ҚОРҚЫТ АТА ҚОНЫС ҚЫЛҒАН ҚҰТ МЕКЕН DEDE KORKUT'UN YAŞADIĞI KUTSAL MEKÂN

Сырдария жағалауындағы, Ұлы Жібек жолы бойындағы құт мекен – Қызылорда облысының өткені тарихта қаттаулы, бүгінгі тыныс-тіршілігі көптің көз алдында, келешегі қолға алынған ауқымды бастамалармен байланысты. Ежелгі өркениет ошақтарынан, тарихтағы төрт астанадан бастауын алатын өңірдің қазіргі беталысы көңіл қуантып, көз сүйсінтерлік. Әр игіліктің түп негізінде және нәтижесінде еңбек адамдарының, елге болсын деген азаматтардың, өнер мен мәдениет майталмандарының маңдай тері, ерен еңбегі бар.

Сөзіміз дәлелді болу үшін деректерге жүгінейік. 2024 жылдың 1 мамырындағы жағдайға қарағанда, өнеркәсіп 7,3%, өңдеу өнеркәсібі 46,9%, негізгі капиталға тартылған инвестиция 30%, сауда 2,5% артты.

Мемлекет басшысы мен Үкіметтің Сыр өңіріне ерекше қолдауының арқасында аймақтың әлеуметтік-экономикалық дамуында оң тенденция сақталуда. Қызылорда экономиканың негізгі салаларындағы өсімнің нәтижесінде республика аймақтары арасында көшбасшы позициясына орнықты.

Сирдерея Nehri kıyılarında Büyük İpekyolu üzerinde bulunan mübarek mekân - Kızılorda eyaletinin geçmişі tarihi hadiselerle dolu, şu anki durumu herkesin gözü önünde, geleceği ise halen uygulanmakta olan önemli inisiyatiflere bağlıdır. Kökleri kâdim uygarlıklara ve tarihteki dört başkente uzanan bölgenin bugünkü durumu, yüzleri güldürüp gözleri sevindiriyor. Her iyiliğin temelinde ve neticesinde çalışan insanların, halkı uğruna çaba gösteren vatandaşların, sanat ve kültür uzmanı insanların döktüğü ter ve verdiği emek bulunmaktadır.

Sözlerimizi doğrulamak için verilere bakalım. 1 Mayıs 2024 itibarıyla sanayi %7,3, imalat %46,9, sabit sermaye yatırımları %30, ticaret ise %2,5 büyüdü.

Cumhurbaşkanının ve Hükümetin bölgeye verdiği özel destek sayesinde bölgenin sosyo-ekonomik gelişiminde olumlu seyir izleniyor. Kızılorda, ekonominin ana sektörlerindeki büyüme sayesinde ülke genelinde lider konumuna geldi.

Bölgenin bu yılki bütçesi 650 milyar tengeyi aştı; bunun büyük bir kısmı sosyal ala-

Облыс бюджеті биыл 650 млрд теңгеден асты. Оның басым бөлігі әлеуметтік саланы дамытуға бағытталған. Экономиканың тіректі салаларында тұрақты өсім бар.

Өңірдің өнеркәсіп өндірісінде мұнайдың орны маңызды екені белгілі. Бірақ соңғы 10 жылда ұңғымалардың табиғи сулануынан, сарқылуынан «қара алтын» өндіру көлемі 64%-ға немесе 6,8 млн тоннаға қысқарды.

Жаңа мұнай кеніштерін анықтау мақсатында республикалық бюджеттен 2022 жылы 6,3 млрд теңге бөлініп, «Арал» шөгінді бассейнінің «Батыс» және «Шығыс» учаскелерінде өңірлік геологиялық зерттеу жұмыстары жүргізілуде. Зерттеу жұмысы осы жылдың соңында аяқталады.

Мұнай өндірісінде қалыптасқан жағдайға қарамастан, өнеркәсіп саласында 339,5 млрд теңгенің өнімі өндіріліп, 7,3%-ға артты.

Өңдеу өнеркәсібі саласында 116,7 млрд теңгенің өнімі өндіріліп, өткен жылдың ұқсас кезеңімен салыстырғанда 46,9%-ға артты. Тамақ өнімдері өндірісі 17,7%, жеңіл өнеркәсіп 5,5%, жиһаз жасау 8,8%, кокс және мұнай өңдеу өнімдерін өндіру 7%, резеңке және пластмасса бұйымдар өндіру 15,7%, металлургия өндірісі 2,5 есе көбейді.

Биыл Қызылорда облысына негізгі капиталға 517,5 млрд теңге инвестиция тарту индикаторы бекітілді. Өткен 4 айда 133,4 млрд теңге инвестиция тартылып, өткен жылғы сәйкес кезеңімен салыстырғанда 30% өсті (2023 жылдың 4 айында 99,8 млрд теңге). Тарқатып айтсақ, өнеркәсіпке 69,3 млрд теңге, көлік және жинақтау саласына 25,3 млрд теңге, жылжымайтын мүлік операцияларына 20,8 млрд теңге, денсаулық сақтау саласына 4,6 млрд теңге, білім саласына 2,7 млрд теңге, ауыл шаруашылығына 2,3 млрд теңге, тамақтану қызметін көрсетуге 1,4 млрд теңге, ақпарат және байланыс саласына 1,3 млрд теңге инвестиция құйылған.

Өңірде 525 гектар аумаққа 6 индустриялық аймақ орналастырылып, 9,7 млрд теңгеге инженерлік инфрақұрылым жүйелері тартылған. Бұл аймақтарда 27 жоба жұмыс жасауда. Алдағы бесжылдықта 1,1 трлн теңгенің 76 инвестициялық жобадан тұратын пулы қалыптастырылып, 8,4 мың жұмыс орны ашылмақ.

Биыл 34,9 млрд теңгенің 16 жобасы іске қосылуы жоспарлануда, ақпан айында бір жоба, яғни күріш ақтау зауыты жұмысын бастады («Zhankent Agro» ЖШС, құны 500 млн теңге, Қазалы ауданы).

nın gelişmesi için tahsis edildi. Ekonominin kilit sektörlerinde ise istikrarlı bir büyüme gözlenmektedir.

Bölgenin sanayi üretiminde petrol önemli bir yere sahiptir. Ancak son 10 yılda doğal su doygunluğu ve kuyuların tükenmesi nedeniyle “siyah altın” üretim hacmi %64 yani 6,8 milyon ton kadar azaldı.

2022 yılında yeni petrol sahalarının keşfi amacıyla Aral sedimanter havzasının “Batı” ve “Doğu” kesimlerinde bölgesel jeolojik araştırmalar yapmak üzere ülke bütçesinden 6,3 milyar tenge tahsis edildi. Araştırma bu yılın sonunda tamamlanacaktır.

Petrol sektöründeki mevcut duruma rağmen sanayi sektöründe üretim %7,3 artışla 339,5 milyar tengeyi oluşturdu.

İmalat sanayinde üretim geçen yılın aynı dönemine göre %46,9 artışla 116,7 milyar tengeye ulaştı. Gıda üretimi %17,7, hafif sanayi %5,5, mobilya %8,8, kok ve petrol ürünleri %7, kauçuk ve plastik ürünleri %15,7, metalurji üretimi ise 2,5 kat arttı.

Bu yıl Kızılorda bölgesi için sabit varlıklara yatırım çekme göstergesi 517,5 milyar tenge olarak belirlendi. Yılın ilk 4 ayında geçen yılın aynı dönemine nazaran (2023 yılının 4 ayı için 99,8 milyar tenge) %30'luk artışla 133,4 milyar tenge yatırım çekildi. Daha ayrıntılı olarak açıklamak gerekirse, sanayiye 69,3 milyar tenge, ulaştırma ve depolamaya 25,3 milyar tenge, emlakçılık alanına 20,8 milyar tenge, sağlık sektörüne 4,6 milyar tenge, eğitime 2,7 milyar tenge, tarıma 2,3 milyar tenge, toplu yeme içme hizmetleri sektörüne 1,4 milyar tenge, bilgi ve iletişim teknolojilerine ise 1,3 milyar tenge yatırım yapıldı.

Bölgede 525 hektarlık alanda bulunan 6 organize sanayi bölgesinde teknik altyapı için 9,7 milyar tenge tahsis edildi. Halen 27 projenin hayata geçirilmekte olduğu bu bölgelerde önümüzdeki beş yıl içinde 8,4 bin kişiye istihdam yaratacak 1,1 trilyon tenge değerinde 76 yatırım projesi havuzu oluşturuldu.

Ірі инвестициялық жобалардың бірі, салынуына 20 млрд теңге жұмсалған «Қорқыт ата» әуежайының жаңа терминалы алдағы маусым айында пайдалануға беріледі. Бұл көлік және жүк тасымалдау көлемін 1,5 есеге ұлғайтады.

Одан бөлек, түріктің «Акса энерджи» компаниясы жаңа жылу-электр орталығының құрылысын жүргізуде. Құны 215 млрд теңгеден асатын жоба 2025 жылы ел игілігіне табысталады. Бұл – облыстың электр энергиясына қажеттілігін толығымен жауып, ауысқанын сыртқа сатуға мүмкіндік беретін бірегей жоба.

Инвестиция тарту және жаңа жобаларды іске асыру мақсатында шетелдік компания басшылары мен дипломатия өкілдерінің өңірге жұмыс сапары, онлайн кездесулер ұдайы ұйымдастырылып келеді. 2024 жылдың I-ші тоқсанында 19 роуд-шоу, оның ішінде Түркия мемлекетіне 1 жұмыс сапар, ал облысқа 18 шетелдік делегациялардың іссапарлары ұйымдастырылды, Еуропалық Одаққа мүше мемлекеттердің елшілерінің қатысуымен инвестициялық дөңгелек үстелі өтті.

ҚР Сыртқы істер министрлігі және «Kazakh Invest» акционерлік қоғамымен бірлесіп, агроөнеркәсіп, өңдеу өнеркәсібі, энергетика және басқа да салалардағы 90-ға жуық әлеуетті шетелдік компанияға ұсыныстар жолданып, келіссөз жүргізілуде. Бүгінде 50 жаңа жобаны орналастыру және жүзеге асыру бойынша кешенді сүйемелдеу шаралары атқарылуда.

Мемлекет басшысы еліміздің инвестициялық тартымдылығын арттыру және инвестицияларды қорғау үшін жаңа тетіктер енгізуді тапсырған болатын.

Биыл кәсіпкерлікті қаржылай қолдауға барлық көзден 31,7 млрд теңге қарастырылып, 4 айда 450 жобаға қаражат бөлінді. Бірыңғай кешенді бағдарлама аясында несие портфелі 9,9 млрд теңгені құрайтын 185 жоба субсидияланып, 67 жоба ішінара кепілдендірілді. Қаржы ұйымдары арқылы

Bu yıl 34,9 milyar tenge deęerinde 16 projenin bařlatılması planlanıyor. řubat ayında bir pirinç iřleme projesi bařlatılmıř bulunmaktadırdır (“Zhankent Agro” LLP, maliyeti 500 milyon tenge, Kazalinsky İlçesi).

Önemli yatırım projelerinden biri de, Korkut Ata Havalimanının yolcu ve yük trafięini 1,5 kat artıracak 20 milyar tenge deęerindeki yeni terminalinin bu yıl haziran ayında iřletmeye alınmasıdır.

Bunun dıřında Aksa Enerji Türk řirketi yeni bir termik santral inřa etmektedir. Deęeri 215 milyar tengeyi ařan proje 2025 yılında tamamlanacak. Bu eřsiz proje sayesinde, bölgenin elektrik ihtiyacının tamamı karřılanacak ve ihtiyaç fazlası ihraç edilebilecektir.

Yatırım çekmek ve yeni projeleri hayata geçirmek amacıyla yabancı řirket yöneticileri ve diplomatlar düzenli olarak bölgemize iř gezisi gerçekteřtirmekte, çevrimiçi toplantılar yapılmaktadır. 2024 yılının ilk çeyreęinde biri Türkiye'ye çalıřma ziyareti, 18'i yurt dıřından heyetlerin ziyaretleri olmak üzere 19 roadshow düzenlenmiř, Avrupa Birlięi üyesi ülke büyükelçilerinin katılımıyla yatırım yuvarlak masa toplantısı gerçekteřmiştir.

Kazakistan Cumhuriyeti Dıřıřleri Bakanlıęı tarafından, Kazakh Invest Ulusal řirketi ile birlikte tarım, imalat, enerji ve dięer sektörlerden yaklařık 90 potansiyel yabancı řirkete teklifler gönderilip, görüřmeler yapılmakta. Bugünlerde 50 yeni projenin bařlatılması ve uygulanmasına yönelik kapsamlı destek tedbirleri hayata geçiriliyor.

Cumhurbaşkanımız, yatırım cazibesini artırmak ve yatırımları korumak için yeni mekanizmalar getirilmesine iliřkin talimat verdi.

Bu yıl giriřimcilige tüm kaynaklardan 31,7 milyar tenge finansman desteęi saęlanırken, ilk 4 ayda 450 projeye finansman saęlandı. Tek bir kapsamlı program çerçevesinde 9,9 milyar tengelik kredi portföyü olan 185 projeye sübvansiyon saęlandı, 67 projeye ise kısmen garanti verildi. Finans kuruluşları aracılıęıyla 266 küçük iřletme projesine 5 milyar tenge tutarında kredi verildi. Devlet desteęi sayesinde faal küçük ve orta ölçekli iřletme sayısı 63 bin 416'ya ulařtı. Toplam iřgücünün üçte birinden fazlası, yani 121 binden fazla kiři bu sektörde istihdam ediliyor. Bu yıl küçük ve orta ölçekli iřletmelerin gayri safi bölgesel hasıla içindeki payının %21,5'e çıkarılması planlanıyor.

Yılın ilk 4 ayında toplam ticaret cirosu, geçen yılın aynı dönemine göre %102,9 artışla

шағын бизнестің 266 жобасы 5 млрд теңгеге несиелендірілді. Мемлекеттік қолдаудың арқасында жұмыс жасап тұрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің саны 63 416-ға жетті. Бұл салада жұмыс күшінің үштен бірі, яғни 121 мыңнан астам адам жұмыспен қамтылған. Биыл шағын және орта бизнестің жалпы өңірлік өнімдегі үлесін 21,5 пайызға жеткізу көзделуде.

Жыл басынан бері 4 айда жалпы сауда айналымы 223,2 млрд теңге, өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 102,9% құрады. Атап айтқанда, бөлшек сауда айналымы 140,1 млрд теңге, 102,4% болса, көтерме сауда айналымы 82,7 млрд теңге немесе 103,8%. Ал, автомобильдерге техникалық қызмет көрсету және жөндеу 0,4 млрд теңге, салыстырмалы түрде айтқанда 105,1% болған.

Ұлттық статистика бюросының деректеріне қарағанда, 2024 жылдың қаңтар-сәуір айында сауда саласындағы негізгі капиталға салынған инвестиция көлемі 1,9 млрд теңге болып, өткен жылдың ұқсас кезеңімен салыстырғанда 113,1%-ға жеткен. Биыл сауда саласында 5,1 млрд теңгенің 26 инвестициялық жобасын іске асыру жоспарланды. Бүгінде 10 жоба жүзеге асып, 69 жұмыс орны ашылды.

Сыр өңірі түбі бір түркінің атажұрты, өркениетінің бастауы саналады. Бұл – бауырлас халықтар Баба Қорқыт, Деде Кортут деп ардақ тұтатын Қорқыт атаның мәңгілік тыныс тапқан жері. Бүгінде «Батыс Еуропа-Батыс Қытай» халықаралық автокөлік жолының бойындағы, Жосалы кентінен 18 шақырым қашықтағы Қорқыт ата ескерткіш-кешеніне жолаушылар тоқтамай өтпейді.

Қорқыт ата Сырдария өзені жағалауында өскен, ұлы ойшыл, қобыз жасаушы, ақын, жыршы болған. Ол жайлы аңыздар түркі халықтарының, Әсіресе, оғыз тармағында, түркімен, әзірбайжан мен түріктерде көп кездеседі. Ел-жұртты жырымен де, күйімен де аузына қаратқан, ғұмырының соңында бірлігі ыдырай бастаған жұртының алауыздығына күйінген Қорқыт ата мәңгілік өмір сырын іздеп дүниенің төрт бұрышын кезіп кетеді. Бірақ қайда барса да, алдынан көр қазып жатқан адамдарды жолықтырады. «Кімнің көрі?» деген сауалына «Қорқыттың көрі» деген жауап естиді. Содан мәңгі өмір тек өнерде деген ойға келіп, қобыз аспабын жасап шығарады.

223,2 milyar tenge olarak gerçekteřti. Perakende ticaret cirosu 140,1 milyar tenge (%102,4), toptan ticaret cirosu ise 82,7 milyar tenge (%103,8) olarak gerçekteřti. Araçların bakım ve onarımı 0,4 milyar tengeye (%105,1) ulařtı.

Ulusal İstatistik Bürosu'nun verilerine göre, Ocak - Nisan 2024 döneminde ticaret sektöründeki sabit varlıklara yapılan yatırım hacmi, geçen yılın aynı dönemine göre %113,1 artışla 1,9 milyar tengeyi oluşturdu. Bu yıl ticaret sektöründe 5,1 milyar tenge deęerinde 26 yatırım projesinin uygulanması planlandı. Bugüne kadar 10 proje hayata geçirilip 69 kiřiye istihdam saęlandı.

Sırderya bölgesi, Türklerin ata yurdu ve medeniyetlerinin çıkıř yeri olarak kabul edilen bir coęrafiyadır. Bu bölge, akraba halklar arasında Dede Korkut olarak saygıyla anılan Korkut Ata'nın sonsuz huzur bulduęu yer olarak bilinir. Josalı köyüne 18 kilometre uzaklıkta “Batı Avrupa - Batı Çin” uluslararası karayolu üzerinde bulunan Korkut Ata Anıtı, bölgeyi ziyaret edenlerin ilgi odaęı haline gelmiştir. Bölgemize gelenler bu anıtı ziyaret etmeden gitmiyor.

Dede Korkut, Sırderya Nehri'nin kıyısında büyüdü. Büyük bir düşünür, kopuz mucidi, şair ve hikaye anlatıcısıydı. Onunla ilgili efsanelere Türk halklarında, özellikle Oğuzlar, Türkmenler, Azeriler ve Türkler'de rastlanmaktadır.

Sözleri ve ezgileriyle insanları büyüleyen Dede Korkut, ömrünün sonunda halkının birlik beraberliğinin bozulmasından endişe duyarak sonsuz yaşamın sırrını dünyanın dört bir yanına aramaya gider. Ama gittiği her yerde mezar kazan birilerini görür. “Bu kimin mezarı?” sorusuna “Burası Korkut'un mezarı”

Тағы бір аңызға қарағанда, өзен ортасына кілем жайып, соның үстінде қобыз тартқанда, суға батпайды екен. Қорқыт ата қобыз тартқан жылдары өлім-жітімсіз, бақытты тіршілік орнаған дейді.

Қармақшы ауданындағы сәулетті ескерткіш 1980 жылы салынған. Келушілерді дүниенің төрт тарабына қараған қобыз бейнесі қарсы алады. Олардың түйісер түбінде жел соққан кезде қобыз сарынымен үндес дыбыс шығаратын 40 металл түтік бар. Кесене 1997 жылы қайта қалпына келтіріліп, амфитеатр, қонақ үй және тағы басқа нысандардан тұтас сәулеттік ансамбль құрылды. Ал 2000 жылы жанына музей салынды, 2014 жылы кешен тағы да қайта жаңғыртылды.

Қорқыт баба дүниенің төрт бұрышын шарлап болған соң «өмір өтеді, өнер ғана мәңгілік» деп тұжырым жасағаны белгілі. Ұлы ойшылдың күй мұрасы, түгел түркіге ортақ аңыздар желісі бізге дейін жетті. Бұл жұмысқа ғалымдар, музыкатанушылар, та-

cevabını alır. Daha sonra sonsuz yaşamın ancak sanatta mümkün olduğu düşüncesiyle kopuzu icat eder.

Bir başka efsaneye göre ise nehrin ortasına bir halı sererek suya batmadan kopuz çalmıştır. Korkut'un kopuz çaldığı dönemde hayatın ölümsüz ve mutlulukla dolu olduğu söyleniyor.

Karmakşi ilçesindeki Korkut Ata anıtı 1980 yılında dikilmiştir. Anıta dört ana yönün hangi tarafından bakarsan bak kopuz görüntüsüyle karşılaşacaksınız. Tabanında rüzgar estiğinde kopuz melodisine benzer bir ses çıkaran 40 metal tel bulunmaktadır. Anıt 1997 yılında restore edilmiş ve etrafına bir amfiteatro, bir otel ve diğer tesisler inşa edilerek mimari bir bütünlük oluşturulmuştur. 2000 yılında ise yakınlarında bir müze inşa edilmiş ve 2014 yılında bu yapının restorasyonu yapılmıştır.

Dünyanın dört bir yanını gezen Dede Korkut'un şu sonuca vardığı biliniyor: "Hayat geçer, sanat sonsuzdur." Onun tüm Türk dünyasının ortak ezgi mirası ve efsaneleri günü-

rixшылар бүкіл ғұмырын арнады. Енді біздің мойнымызда осы туындыларды саф алтындай жарқыраған таза күйінде келер ұрпаққа аманаттау міндеті бар. Бұл түркі жұртына ортақ руханият қазынасы болғандықтан, Қорқыт ата жатқан жердің, яғни Сыр өңірі өнерпаздарының көтерер жүгі салмақтырақ. Осы ретте бауырлас түркі елдерімен тұрақты байланыс орнату бағытында бірқатар ауқымды шаралар атқарылуда.

Түркітілдес елдер арасындағы мәдени байланысты нығайту, фольклорлық музыкалық өнерді дамыту, Қорқыт мұраларын насихаттау мақсатында Халықаралық «TYPKCOЙ» ұйымымен бірлесіп, 2006 жылдан бері «Қорқыт және Ұлы дала сазы» атты фольклорлық- музыкалық өнер фестивалі дәстүрлі түрде үш жылда бір рет ұйымдастырылып келеді. Мәселен, былтыр қыркүйек айында өткен фестивалге Түркия, Әзірбайжан, Қырғызстан, Өзбекстан, Саха, Тыва елдері мен Қазақстаннан өнер ұжымдары, 200-ге жуық дәстүрлі өнерпаздар қатысты. Ә.Тәжібаев атындағы әмбебап-ғылыми кітапханасында «TYPKCOЙ» халықаралық ұйымының 30 жылдығына арналған «Түркі әлемінің бірлігі» атты мерекелік шара және кітап көрмесі өткізіліп, өңіріміздегі бірқатар шығармашылық өкілдері «TYPKCOЙ» медалімен марапатталды.

müze kadar ulaşmıştır. Bilim insanları, müzik bilimcileri ve tarihçiler yaşamlarını bu çalışmaya adadılar. Bu eserleri olduğu gibi gelecek nesillere aktarmak artık bizim sorumluluğumuzdur. Bu, tüm Türk dünyasının kültürel mirası olduğundan, korunması sorumluluğu Dede Korkut'un türbesinin bulunduğu Sırderya bölgesi sanatçılarının üzerinde. Bu bağlamda kardeş Türk ülkeleriyle kalıcı bağlar kurmak amacıyla bir dizi önemli etkinlik düzenleniyor.

Türk dili konuşan ülkeler arasındaki kültürel bağları güçlendirmek, halk müziğini geliştirmek ve Korkut mirasını yaygınlaştırmak amacıyla 2006 yılından bu yana üç yılda bir Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı TÜRKSOY ile birlikte "Korkut ve Büyük Bozkır Müziği" uluslararası halk müziği festivali düzenlenmektedir. Örneğin, geçen yıl eylül ayında düzenlenen festivale Türkiye, Azerbaycan, Kırgızistan, Özbekistan, Saha, Tıva ve Kazakistan'dan müzik grupları ve yaklaşık 200 geleneksel müzik sanatçısı katıldı. A. Tajibayev Bilimsel Kütüphanesi'nde TÜRKSOY'un 30. kuruluş yıldönümü vesilesiyle etkinlik ve kitap sergisi düzenlenmiş, bölgenin bazı sanatçılarında TÜRKSOY madalyaları verilmiştir.

Kültür ve sanat alanında mevcut uluslararası işbirliği sayesinde bölgenin orkestra ve tiyatro grupları Kazak sanatını temsilen Türkiye, Özbekistan, Kazan ve Abu Dabi'ye gös-

Мәдениет және өнер саласындағы халықаралық ынтымақтастық жолға қойылғанның арқасында, облыстық филармония және театр ұжымы Түркия, Өзбекстан елдерінде, Қазан, Абу-Дабби қалаларында шығармашылық сапарда болып, қазақ өнерін паш етті.

2018 жылы ұлы ойшылдың мұралары «Қорқыт ата мұрасы: дастан, аңыз және музыка» деген атаумен ЮНЕСКО-ның материалдық емес мәдени мұралар тізіміне енгізілді. Облыстық филармонияда қобызшылар ансамблі құрылып, мәдениет ұйымдарында қобыз, жыр-терме үйірмелері ашылды.

Биыл Сыр өңірінде «Руханият жылы» жарияланды. Атаулы жыл аясында тың жобалармен байыпты бастамалар қолға алынып, жүзеге асырылуда. Наурыз айында ҚР Мәдениет және ақпарат министрі Аида Балаеваның, Халықаралық «ТҮРКСОЙ» ұйымының бас хатшысы Сұлтан Раевтың қатысуымен 1000 орындық «Өнер орталығы» ашылды. Салтанатты шарда ұйымның бас хатшысы С. Раев «ТҮРКСОЙ» ұйымының шешімімен Сыр өңіріне «Ең үздік мәдени аймақ» номинациясын табыстады.

Біздің аймақтағы Қорқыт бабадан бері үзілмеген жыр желісі дәстүрлі жыраулық

тери ziyaretleri gerçekleştirdi.

Büyük düşünürün mirası 2018 yılında "Korkut Ata'nın Mirası: Destan, Efsaneler ve Müzik" başlığıyla UNESCO'nun somut olmayan kültürel miras listesine alındı. Bölge filarmoni topluluğunda bir kopuz topluluğu oluşturuldu ve kültür kurumlarında kopuz ve "jir-terme" doğaçlama anlatım kursları açıldı.

Bu yıl Sırderya bölgesinde Maneviyat Yılı ilan edilerek bu çerçevede yeni proje ve girişimler hayata geçirilmektedir. Mart ayında Kazakistan Cumhuriyeti Kültür ve Enformasyon Bakanı Aida Balayeva ve TÜRKSOY Genel Sekreteri Sultan Rayev'in katılımıyla 1000 kişilik sanat merkezini açılışı yapıldı. Düzenlenen törende TÜRKSOY Genel Sekreteri S. Rayev, Sırderya bölgesine "En İyi Kültür Bölgesi" ödülünü takdim etti.

Bölgemizde Dede Korkut zamanından beri söylenen türküler ozanlık geleneği ile bitişerek ortaya çıkan, başka hiçbir yerde karşılaşılmayacağınız kafiye ve besteler ozanlarca "Sir Eli - Jir Eli" (Sırderya Halkı - Türkü Halkı) tanımı olarak kalıplaştırıldı. Bölgeye has bu sanatın gelecek nesillere iletilmesi ve Korkut ata ile başlayan türkü geleneğini yaygınlaştırmak amacıyla eyaletin merkez şehrinde Ozanlar Evi açıldı.

Nisan ayında Yunus Emre Türk Kültür Merkezi ve Bölgesel Tarih ve Yerel Kültür Müzesi işbirliğiyle Astana'daki Milli Müze'de "Oğuzların Kazak Topraklarındaki Tarihi Mirası" adlı uluslararası sergi düzenlendi. Sergide, Sırderya'nın Orta Çağ Oğuz şehirlerinden Cankent, Asanas, Cent, Sortöbe, Keskenküyk'ten arkeolojik buluntular ve malzemeler sergilendi.

Mayıs ayında TÜRKSOY'un özel daveti üye-

өнермен сабақтасып, басқа еш жерде кездеспейтін мақам-саздар, оны тудырған жыраулар арқылы «Сыр елі – жыр елі» деген ұғым қалыптастырды. Текті өнерді келешек ұрпаққа жеткізу, Қорқыт бабадан бастау алған жыршылық дәстүрді насихаттау үшін облыс орталығынан «Жыраулар үйі» ашылды.

Сәуір айында Астана қаласындағы Ұлттық музейде Түркияның «Юнус Емре» мәдени орталығы мен облыстық тарихи-өлкетану музейі бірлесіп, «Қазақ даласындағы оғыз тарихи мұрасы» атты халықаралық көрме ұйымдастырды. Оған Сырдария оғыздарының ортағасырлық Жанкент, Асанас, Жент, Сортөбе, Кескенкүйк қалаларынан табылған археологиялық экспонаттар мен материалдар қойылды.

Мамыр айында Халықаралық «ТҮРКСОЙ» ұйымының арнайы шақыруымен Н.Бекежанов атындағы қазақ академиялық-музыкалық драма театры ұжымы Түркия астанасы Анкара қаласына гастрольдік сапармен барды. Театр ұжымы сахналаған С.Раевтың «Ақ ләйлек» спектаклін көрермендер ерекше ықыласпен қабылдады.

Қорқыт атаның мәңгілік мекенінің дәл қасында адамзатты құпиясы мол ғарыш әлемімен алғаш рет байланыстырған нүкте «Байқоңыр» ғарыш айлағының орналасуы жай ғана сәйкестік емес сияқты. Жер кіндігі Қорқыт ата мәңгілік өмір іздеп келіп, тұрақтаған тұста болғанына да ғалымдар түрлі болжам айтады.

rine N. Bekejanov Kazak Akademik Müzik ve Drama Tiyatrosu topluluğu, Türkiye'nin başkenti Ankara'ya gitti. Seyirciler, S. Raev'in tiyatro topluluğu tarafından sunulan "Beyaz Leylek" adlı performansını büyük beğeniy-le karşıladı.

İnsanlığı uzayın gizemli dünyasına ilk kez bağlayan Baykonur uzay üssünün Dede Korkut'un ebedi istirahat yerinin yanında bulunuyor olması bir tesadüf değil sanki. Bilim insanları, Dede Korkut'un sonsuz yaşam arayışı sonucu gelip yerleştiği yerin dünyanın göbeği olduğuna dair çeşitli varsayımları öne sürüyor.

1955 yılında kurulan uzay üssü, kuzeyden güneye 75 kilometre, batıdan doğuya ise 90 kilometreye uzanan 6,5 bin kilometrekarelik bir alanı kapsıyor. Yer üstü yapısında 9 fırlatma tesisi, uzay araçlarının, taşıyıcı roket

Ғарыш айлағы 6,5 мың шаршы шақырым аумақта орналасқан, солтүстіктен оңтүстікке 75, батыстан шығысқа қарай 90 шақырым. Тарихтан белгілі, айлақ 1955 жылы құрылған. Жерүсті инфрақұрылымының құрамында 9 ұшыру кешені, ғарыш аппараттарын, зымыран тасығыштар мен үдеткіш блоктарды құрастыруға, сынақтан өткізуге арналған 11 монтаждау-сынау корпусы, отын компоненттерін, сығылған газдарды құюға арналған станциялар, 2 әуеайлақ («Юбилейный» және «Крайный» әуежайы), өлшеу кешені, ғарышкерлерді ұшу алдында даярлайтын оқу-жаттығу кешені бар.

«Союз», «Протон», «Зенит», «Циклон», «Энергия-Буран», «Днепр», «Рокот», «Стрела» зымыран-ғарыш кешендері орналасқан. Оның ішінде, «Союз» және «Протон» зымыран тасығыштары ең негізгісі. Туристер ғарыш айлағының тарихы туралы мәліметтер ұсынатын музейлерге, зымыран тасығыш макеттеріне, ескерткіштерге, стеллаларға барады. 2022 жылы Байқоңырдағы "Россия" қонақ үйі қайта жаңғыртудан өтіп, заманауи үлгідегі «Галакси» қонақ үйі болып қайта ашылды.

Өткен жылы «Байқоңыр» ғарыш айлағында ЦДИАӨМ басшылығы мен «Роскосмос» мемлекеттік корпорациясының бас директоры кездесіп, туризмді дамыту мәселесін талқылады. Қазақстандық тарап туристерді өткізу рәсімін жеңілдетуді, яғни онлайн рәсімдеуді ұсынды.

Қорқыт атаның мәңгілік мекені – Сыр бойынан сая тапқан түрік ағайындардың осында орнығу тарихына үңілсек, 1944 жылдың қарашасында Орта Азия мен Қазақстанға Грузияның Месхетия аймағының 220 елді мекенінен 110 мың адам көшіріл-

ve hızlandırıcı біримдерін монтажі ve test edilmesi için 11 монтаж ve test binası, yakıt ve sıkıştırılmış gaz ikmal istasyonları, 2 havaalanı ("Yubileyniy" ve "Krayniy"), bir ölçüm tesisi ve uçuş öncesi kozmonot hazırlık ve eğitim merkezi mevcuttur.

Uzay üssünde, Soyuz, Proton, Zenit, Cyclone, Energia-Buran, Dnepr, Rokot ve Strela roket ve uzay platformları bulunuyor. Bunların arasında en önemlileri Soyuz ve Proton taşıyıcı roketleridir. Turistler uzay üssünün tarihi hakkında bilgi veren müzeleri, fırlatma araçlarının modellerini, anıtları ve dikilitaşları ziyaret ediyor. 2022 yılında Baykonur'daki Rosiya Oteli restore edilerek Galaxy Oteli olarak yeniden açıldı.

Geçen yıl Dijital Gelişme, İnovasyon ve Uzay Sanayi Bakanlığı yönetimi ve Rusya'nın Roscosmos devlet şirketinin genel müdürü biraraya gelerek uzay üssünde turizmi geliştirme konularını ele aldı. Kazak tarafı, çevrimiçi kayıt sistemini başlatarak turist kabul sürecini basitleştirmeyi önerdi.

Dede Korkut'un ebedi istirahat mekanı olan Sırderya diyarına sığınan Türk halkının iskân tarihine bakacak olursak, Kasım 1944'te Gürcistan'ın Ahıska bölgesindeki 220 yerleşim yerinden 110 bin kişi Orta Asya ve Kazakistan'a iskân edilmiştir. Kazakistan'a 40 bin kişi yani 6 bin 309 Türk aile geldi. Bunlardan 373 aile yani 1 826 kişi Sırderya bölgesinde yerleşmişti.

O dönemde Karmakşı ilçesi Kaşkansu köy muhtarlığında 28 aile barındırılmıştı. Eylül 1950'de "Çervonnaya Zemlya", "III. İnternatsyonal" ve Bozarkaş ilçesindeki "Utrennaya Zarya" kolektif çiftlikleri, "III. İnternatsyonal" adlı yeni bir kolektif çiftlikte birleştirildi. Tsai Den Hak başkan seçildi. Pirinç yetiştirmede başarılı olan çiftçilerin bundan elde ettikleri kazancı da arttı.

III. İnternatsyonal kolektif çiftliğini yönetenler arasında görevini titizlikle yerine getiren Ahıska Türkü Vasip Heydarov da vardı.

1 Ocak 2024 tarihi itibarıyla istatistiklere göre bölgemizde 1 600'den fazla Türk etnik grubunun temsilcisi yaşamaktadır. Çoğu, Karmakşı ilçesindeki III. İnternatsyonal köyünde, Kızılorda şehrinde ve Janakorgan kasabasında yaşıyor.

III. İnternatsyonal köyü Karmakşı ilçesinin bir parçasıdır. Bölge merkezine 135 kilometre, ilçe merkezine ise 35 kilometre uzaklıkta bulunuyor. Köy, Batı Avrupa – Batı Çin kori-

di. Қазақстанға 40 мың адам, яғни 6309 түрік отбасы қоныстандырылды. Оның 373-і, яғни 1826 адам Сыр өңіріне табан тіреді.

Сол кезеңде Қармақшы ауданының Қашқансу ауыл советіне 28 отбасы орналастырылды. 1950 жылы қыркүйек айында Қашқансу табанындағы «Червонная земля», «III Интернационал» мен Бозарқаш маңындағы «Утренняя заря» ауылдары біріктіріліп, жаңа колхоз III Интернационал деп аталды. Төрағалығына Цай Ден Хак сайланып, диқан қауымы күріштен мол өнім алып, үлкен табысқа кенелді.

III Интернационал ауылын басқарғандар қатарында Васип Гейдаров есімді түрік азаматы абыройлы қызмет етті.

2024 жылдың 1 қаңтарындағы статистикалық мәліметтерге қарағанда, облысымызда 1600-ден астам түрік этносының өкілі тұрады. Олардың басым бөлігі Қармақшы ауданының III Интернационал ауылында, Қызылорда қаласы мен Жаңақорғанда.

III Интернационал ауылы Қармақшы ауданы құрамына кіреді. Облыс орталығынан 135, аудан орталығынан 35 шақырым қашықта. Ауыл «Батыс Еуропа-Батыс Қытай» автодәлізі бойында орналасқан. Мұндағы ағайын аймақтың ауыл шаруашылығы саласының дамуына өзіндік үлесін қосып келеді. Сырдың басты дақылы – күріш өндірісінде түрік этносы өкілдерінің еңбегі ерекше. Ауыл халқын жұмыспен қамтып, күріштен мол өнім алған Милияр Арифовтің ерен еңбегін атап өткен жөн. 2019 жылдан бастап Бекир Набиев бастаған «Достық жер МК» ЖШС жұмысы қарқынды.

Ауылдың тумасы Али Рагибов ауыл шаруашылығымен, мал бордақылаумен айналысады. Оның иелігіндегі халықаралық автокөлік дәлізі бойындағы «Ақсарай» кешені халыққа, жолаушыларға сервистік қызмет көрсетеді. Али – аулының өсіп-өркендеуіне өз үлесін қосқан белгілі меценат.

Ұстаз Дильфура Байрахтарова – бүгінде аудандық мәслихаттың депутаты. Қазақстан халқы ассамблеясының мүшесі.

Рамиз Даврушев ақсақал Қармақшы аудандық ардагерлер кеңесінің мүшесі, ауыл халқының ауызбіршілігін нығайтуда үлкендік жолын ұстанған. Кеңестік дәуірде депортацияланған түріктерді қазақ халқы өз қандасы деп, құшақ жайып, жылы қарсы алғанын айтады. Сол бір қиын-қыстау кезеңде қазақ халқы, өзінің басына түскен қиыншылыққа қарамастан қолындағы барын бөлісіп, төрінен орын беріп, түріктердің аман қалуына

KIZILORDA EYALETI

doru üzerinde yer almaktadır. Bölge sakinleri bölgede tarımın gelişmesine katkıda bulunuyor. Türk etnik grubunun bölgenin başlıca tahılı olan pirinç üretiminde geçen emeği dikkate değer. İstihdam ve yüksek pirinç verimi sağlayan Miliyar Arifov'un olağanüstü katkısı oldu. 2019 yılından bu yana Bekir Nabiev'in yönettiği Dostık Jer MK LTD. Şirketi çalışmalarını başarıyla yürütmektedir.

Köy sakini Ali Ragibov tarım ve besi hayvancılığıyla uğraşiyor. Uluslararası karayolu üzerindeki Aksaray dinlenme tesisleriyle halka ve yolculara hizmet sunmaktadır. Ali, köyünün kalkınmasına katkıda bulunan tanınmış bir hayırseverdir.

Öğretmen Dİlfur Bayraktarova yerel meclis milletvekili ve Kazakistan Halk Asamblesi üyesidir.

Karmakşı ilçesi Gaziler Konseyi üyesi ak-sakal Ramiz Davruşev, köy halkının birlik beraberliğini güçlendirmede abilik yapıyor. Sovyet döneminde sürgüne gönderilen Türklerin, Kazak halkı tarafından başına gelen zorluklara rağmen kucagını açarak kardeş görüp sıcak bir şekilde karşılandığını, her şeyi onlarla paylaşarak Türklerin hayatta kalmasına yardım ettiğini söylüyor. "Kazak halkına, gösterdiği merhamet, kardeşlik, empati ve ilgiden dolayı çok müteşekkirim. Biz ve torunlarımız bu iyiliği hiçbir zaman unutmayacağız. Genç nesli karşılıklı saygı ve dostluk değerlerine dayanarak yetiştiriyoruz. Bugünlerde köyümüzde 11 etnik grup birlik ve uyum içinde yaşıyor, ülkenin kalkınması ve refahı için büyük bir emek harcıyor. Birliğin olduğu yerde hayat vardır."

жағдай жасады. «Қазақ халқының мейірбандық, бауырмалдық, жанашырлық, қамқорлық танытқанына дән ризамыз. Бұл жақсылықты біз және ұрпағымыз ешқашан жадымыздан шығармай, жас ұрпақты бір-біріне деген құрмет пен сыйластық құндылықтары негізінде тәрбиелеп келеміз. Бүгінде ауылымызда 11 этнос өкілі бір шаңырақ астында ынтымақ пен бірлікте елдің дамуы мен өркендеуі үшін тынбай еңбек етуде. «Бірлік бар жерде, тірлік бар» деген міне, осы» дейді қарт.

Қызылорда облыстық түрік этномәдени бірлестігі 2004 жылдың желтоқсан айында құрылды. Бірлестіктің басты мақсаты – түрік халқының мәдениетін, тілін, салт-дәстүрін сақтап, жастар арасында кеңінен насихаттау. Бірлестік төрағасы Гульчин Гейдарова Қорқыт ата атындағы Қызылорда университетінің Қазақстан халқы ассамблеясы орталығының әдіскер маманы. Облыстық Қазақстан халқы ассамблеясының «Сыр өңірі – бейбітшілік пен келісім мекені» жобасы аясында жыл сайын дәстүрлі түрде түрік этносының мәдени күні атап өтіледі. Оған облыстық бюджеттен арнайы қаржы қарастырылған. Бірлестіктің 76 мүшесі мен 18 белсендісі бар.

Өңірдің кәсіпкерлік саласының өркендеуіне өз үлесін қосқан Гулмира Гейдарова 2005 жылдан бері кәсіппен айналысады. Заман талабына сай өз ісін әртараптандырып, «Батыс Еуропа - Батыс Қытай» автокөлік жолының бойындағы Қызылорда қаласына қарасты Махамбетов ауылы тұсынан жол

диюор аксакал.

Кızılорда бөлгесинин Аhиска Түрклері Күлтүр Дернегі Аралык 2004'te kuruldu. Дернегін темел амаці, Түрк halkının күлтүрүнү, dilini ve geleneklerini gençler arasında korumak ve tanıtmağıtır. Dernek Başkanı Gulçin Geydarova, Korkut Ata Kızılорда Üniversitesi'nde Kazakistan Halk Asamblesi ofisinde metodologdur. Kazakistan Halk Asamblesi'nin "Sirderya Bölgesi - Barış ve Uyum Mekanı" projesi çerçevesinde her yıl bölgesel bütçeden finansman tahsis edilerek Türk Kültür Günü düzenleniyor. Derneгін 76 üyesi ve 18 aktivisti var.

Bölgede girişimciliğın gelişmesine katkı sağlayan Gulmira Geydarova, 2005 yılından bu yana faaliyet gösteriyor. Bugünün taleplerine ayak uydurarak, faaliyetlerini çeşitlendirerek Batı Avrupa - Batı Çin karayolu üzerinde Kızılорда şehrinin Mahambetov köyü yakınlarında bir yol kenarı dinlenme tesisi açtı. 150 kişilik kafe-bar, otel, dükkan, hamam, araba tamir ve yıkama yeri, binek otomobil ve kamyonlar için otopark ve araba platformu olan bu tesis, Ocak 2017'de tam olarak faaliyete geçmiş olup 25 kişiye istihdam sağlamaktadır.

Gukçak Ragibova, 2016'dan beri kendi "Talas" çiftliğini yöneterek 40 hektarlık arazide pirinç yetiştiriyor ve hayvancılık yapıyor. Ayrıca köyünün yakınlarında Batı Avrupa - Batı Çin karayolu üzerinde bir dinlenme tesisi açtı. Yemek servisi, kafe-bar, otel, pansiyon, dükkan, hamam, oto tamir ve oto yıkama, otopark, araba platformu ve benzin istasyonunun bulunduğu tesis yolculara kesintisiz hizmet sağlıyor. Tesiste yerel sakinlerden 35 kişi çalışıyor.

Türkiye'nin hafif sanayi alanındaki dünyaca kabul görmüş tecrübesini inceleyen Kazak girişimciler, yerel işletmelerde en iyi uygulamaları hayata geçirmeye çalışıyor.

Son on yıldır erkek gömleği üreten DALATEX firması hafif sanayinin gelişimine önemli katkıda bulunmuştur. Tüm teknolojik ekipman ve hammaddeler, Turkishexporter ticaret portalında temsil edilen KarTeks Makina, Sila, Karkent Tekstil gibi önde gelen Türk şirketlerinden satın alınmaktadır. Fabrikada ayda yaklaşık 10 bin erkek gömleği dikilerek Kazakistan ve Rusya pazarlarına gönderiliyor. Burada bilgili ve deneyimli 85 uzman çalışıyor.

Kızılорда bizim değerli diyarımız, kutsal

бойы қызмет көрсету кешенін іске қосты. Құрамында 150 орындық кафе-бар, қонақ үй, сауда дүкені, монша, автокөлік жөндеу және жуу орталығы, жеңіл және жүк көліктеріне арналған автотұрақ, эстакада бар кешен 2017 жылдың қаңтар айында толықтай іске қосылды, 25 тұрғынды жұмыспен қамтуда.

Ал, Гукчак Рагибова 2016 жылдан бері «Талас» жеке шаруа қожалығын басқарып келеді. Иелігіндегі 40 гектар жерге күріш егеді. Сонымен қатар, мал шаруашылығымен де айналысады. Г.Рагибова да «Батыс Еуропа - Батыс Қытай» автокөлік жолы бойындағы өз ауылы тұсынан қызмет көрсету кешенін пайдалануға берді. Кешендегі тамақтану орны, кафе-бар, қонақ үй, хостел, сауда дүкені, монша, автокөлік жөндеу және жуу орталығы, автотұрақ, эстакада, жанармай құю бекеті жолаушыларға үздіксіз қызмет көрсетеді. Мұнда 35 жергілікті тұрғын жұмыс істейді.

Түркияның жеңіл өнеркәсіптегі әлемді мойындатқан жетістіктерінің қыр-сырын зерттеген кәсіпкерлер оң тәжірибені жергілікті кәсіпорындар жұмысына енгізуге аса ынталы.

Соңғы он жылда ерлерге арналған жейде өндірісімен айналысатын «DALATEX» компаниясы жеңіл өнеркәсіп саласының дамуына өзіндік үлесін қосып келеді. Фабриканың барлық технологиялық жабдықтары және шикізаттары «Turkishexporter» сауда порталына енген тоқыма, текстиль өнімдерінің танымал өндірушілері «KarTeks Makina», «Sila», «Karkent Tekstil» жетекші түрік компанияларынан алынған. Кәсіпорын айына 10 мыңға жуық ерлер жейдесін тігіп, Қазақстан және Ресей нарығына жолдайды.

Мұнда білімді және тәжірибелі 85 маман жұмыс жасайды.

топрақтарымыздыр ve Alaş'ın doğum yeri olarak bilinir. Kubbeli türbeleri, tahkimatları, Karatau'da kaya yazıtları tarih ve sırlarla doludur. Şirik Rabat, Dede Korkut'un yaşadığı Cankent ve Toktamis ve Abulhair Han gibi han ordularının bulunduğu Siganak ile milletimize asıl adını geri kazandıran kutsal Kızılорда şehri ruhumuzun altın direğidir. Ülkemizin ilk resmi başkenti olduğu yıllarda, aydınlar, devlet ve toplum adamları, milli ülküler uğruna burada bir araya geldi.

Bugünlerde Sirderya halkı işini geliştiriyor, hayvancılıkla uğraşiyor ve topraktan verimli mahsul topluyor. Sanat ve kültüre büyük değer veren, üretimin geliştiği bu bölgenin çalışkan insanları ve dinamik gençleri yeni hedeflere ulaşmak için gayret göstermeye devam edecek.

Қызылорда – біздің әрбіріміздің асыл мекеніміз, алтын тағымыз, Алаштың анасы атанған киелі өңір. Күмбезді кесенелері, асарлары, Қаратауда хат болып қалған таңбалы тастары, шежіреге, сырға толы. Шірік Рабат, Қорқыт баба өмір сүрген Жанкент, Тоқтамыс, Әбілқайыр секілді қазақ хандарға ақ орда болған Сығанақ, ұлтымыздың төл атын қайтарған қасиетті Қызылорда – рухымыздың алтын қазығы. Еліміздің алғашқы ресми астанасы болған жылдары мұнда ұлт руханиятының қайнар бастауындағы зиялылар, мемлекет және қоғам қайраткерлері елдік мұраттар жолында бірікті.

Бүгін де Сыр жұртшылығы кәсібін өркендетіп, төрт түлік малын баптап, Жер-анадан несібесін молынан теріп келеді. Өнер мен мәдениеттің туын биік ұстаған, өндірісі өркен жайған өңірдің еңбеккеш халқы, жалынды жастары талабын ұштап, биікке самғай бермек.

АРДАҚ ЗЕБЕШЕВ
Қызылорда облысы әкімінің орынбасары

ARDAK ZEBEŞEV
Kızılorda Eyalet Vali Yardımcısı

ИНВЕСТИЦИЯ - ӨҢІР ДАМУЫНЫҢ ӨЗЕГІ YATIRIMLAR, BÖLGE GELİŞİMİNİN TEMELİDİR

Инвестиция – кез келген экономиканы алға жылжытушы. Сондықтан экономиканы дамыту үшін тікелей инвестицияға басымдық беру маңызды. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев инвестиция тарту жұмысын жүйелі жүргізу Үкіметтің алдында тұрған басты міндеттің бірі екенін айтқан еді. Қазақстан 2026 жылға қарай шетелдік инвестиция көлемін \$ 25 млрд жеткізуді көздеп отыр. Біздің Үкімет алдына республика бойынша 2025 жылға қарай жалпы ішкі өнімнің құрамындағы инвестицияның үлесін 25%-ға жеткізу міндеті қойылған. Шетел инвестор-

Yatırımlar, ekonominin itici gücüdür. Bu nedenle ekonomik gelişmeyi tetiklemek için doğrudan yatırımlara öncelik verilmesi önemlidir. Cumhurbaşkanı Kasım-Jomart Tokayev, yatırımları çekme konusunda sistemli bir yaklaşımın, hükümetin ana önceliklerinden biri olduğunu belirtmiştir. Kazakistan 2026 yılına kadar yabancı yatırımların hacmini 25 milyar dolara çıkarmayı amaçlıyor. Hükümet, yatırımların gayri safi yurt içi hasıladaki payını 2025 yılına kadar %25'e çıkarmayı hedefliyor. Yatırımcılar için müreffeh ülkelerin cazip olduğu dikkate alınır, durumu istikrarlı olan ülkemiz bu hedefe ulaşmak için birçok imkana sahiptir.

2022 yılı Ocak ayında Kazakistan, ABD, İngiltere, Almanya ve Japonya dahil üzere 54 ülkenin vatandaşları için vizesiz rejimini yeniden başlattı. Ayrıca, girişimcilere vergi ödemelerini üç yıla kadar ertelemelerine olanak tanıyan bir yatırım vergi kredisi uygulamaya koydu. Geçen yıl hükümet, 2026 yılına kadar geçerli olacak yeni bir yatırım politikasını onayladı. Buna göre Kazakistan, yüksek katma değer-

ларының берекелі елге үйір екенін ескерсек, тұрақты қалпынан танбаған еліміз үшін бұл жежені бағындыруға мүмкіндік мол.

2022 жылдың қаңтарында Қазақстан 54 елдің, соның ішінде АҚШ, Ұлыбритания, Германия және Жапонияның азаматтары үшін визасыз режимді қалпына келтірді. Сондай-ақ, кәсіпкерлерге салықты үш жылға дейін кейінге қалдыруға мүмкіндік беретін инвестициялық салық несиесін енгізді. Былтыр Үкімет 2026 жылға дейінгі жаңа инвестициялық саясатты бекітті. Соған сәйкес Қазақстан қосылған құны жоғары тауарлардың бәсекеге қабілетті өндірісіне инвестиция салумен басқаша жұмыс істемек.

Жалпы, Түркия – Қазақстанға инвестиция салған үздік 10 инвестор елдің бірі. Сондықтан инвестиция саласында екі ел арасындағы ынтымақтастық деңгейі де жоғары. Мысалы, биылдың өзінде Түркия мемлекетіне арнайы жұмыс сапары ұйымдастырылды. Облысқа биыл көктемде 18 шетелдік делегациялар келгенін де атап өткен жөн.

А.ж. сәуір айындағы Түркия Республикасына жұмыс сапары аясында өңдеу өнеркәсібі саласындағы бірқатар жергілікті компания басшыларымен кездесулер ұйымдастырылып, ынтымақтастық туралы екі меморандумға қол қойылды. Атап айтсақ, «Bayteks Tekstil» түркиялық компаниясы құны 5,4 млрд теңгені құрайтын «Тоқыма емес маталарды шығару» жобасын жүзеге асырады деп жоспарлануда. Қазіргі таңда аталған жоба үшін 25 мың шаршы метр жер телімі қарастырылуда.

Сонымен қатар, «Akplas» компаниясының тамшылатып суару өндірісінің жобасын іске асыру арқылы аймақта су үнемдеудің заманауи техникасы енгізіледі. Жүргізілген келіссөздер нәтижесінде компания басшысы аймаққа арнайы іссапармен келіп, өңірдің инвестициялық әлеуетімен танысты.

Жобаға Қызылорда қаласының «Өндіріс» индустриялық аймағынан 10 гектар жер телімі бөлінді. «Байқоңыр» ӘКК» АҚ-мен бірлесіп жүзеге асырылатын жобаның жалпы құны – 6 млрд теңге.

Бұдан бөлек, жасанды мәрмәрдан едендер мен қасбеттерге арналған қаптама шығаратын «Capra Insaat» серіктестігімен келіссөздер жүргізілуде. Атап өту қажет, елімізге 2023 жылы құны \$ 600 мың құрайтын жасанды мәрмәр импортталды.

li rekabetçi ürün üretimine yönelik yatırımlarda farklı bir yaklaşım benimseyecek.

Türkiye, Kazakistan'a en çok yatırım yapan ilk on ülke arasında yer alıyor. Dolayısıyla iki ülke arasındaki yatırım alanında işbirliği de yüksek düzeyde. Örneğin, bu yıl Türkiye'ye özel bir çalışma ziyareti gerçekleştirildi. Ayrıca, bu ilkbaharda 18 dış ülke heyetinin bölgemizi ziyaret ettiğini belirtelim.

Nisan ayında Türkiye'ye yapılan iş gezisi kapsamında birtakım imalat sanayi şirketi yöneticileriyle görüşmeler düzenlendi ve iki işbirliği mutabakat zaptı imzalandı. Bunlardan biri "Bayteks Tekstil" Türk şirketinin hayata geçirmeyi planladığı 5,4 milyar tengelik dokusuz kumaş projesidir. Halen bu proje için tahsis edilecek 25 000 metrekarelik bir parsel seçilmektedir.

Öte yandan, "Akplas" şirketinin damla sulama sistemi üretim projesini uygulamasıyla bölgede su tasarrufuna yönelik modern teknolojiler kullanılmış olacaktır. Görüşmelerin ardından, şirket başkanı bölgemize özel bir iş gezisi için gelerek, eyaletin yatırım potansiyeli hakkında bilgi edindi.

Proje için Kızılorda şehrinin "Öndiris" organize sanayi bölgesinde 10 hektarlık bir arazi tahsis edilmiştir. Baikonur Sosyal Girişimcilik Kurumu A.Ş. ile ortak yapılacak projenin toplam maliyeti 6 milyar tenge'dir.

Ayrıca, yapay mermerden zemin ve cephe kaplamaları üreten "Capra İnşaat" şirketi ile görüşmeler yapılıyor. 2023 yılında ülkemize 600 bin dolar karşılığında yapay mermer ithal edildiğini de belirtelim.

Bunun yanısıra "Teknika Plast" şirketi ile süt ve gıda ürünleri için plastik ambalaj üretimi konusunda görüşmeler devam ediyor. 2023 yılında ülkemiz toplam 37,9 milyon dolar karşılığında 9,7 bin ton plastik mutfak gereci ve sofrası

Сондай-ақ, сүт және тамақ өнімдеріне арналған пластикалық қаптама өндірісімен айналысатын «Техника Пласт» компаниясымен келіссөздер жүргізілуде. 2023 жылы елімізге жалпы құны \$37,9 млн. құрайтын 9,7 мың тонна пластикалық ыдыс-аяқ импортталса, оның ішінде Қызылорда облысына \$ 453 мың 149 тонна өнім импортталды. Бұл – осы тауарға деген сұраныс үлкен деген сөз.

Сондықтан, аймақтың инвестициялық әлеуетін және мемлекеттік қолдау шараларын жан-жақты пайдаланып, жобаларды Қызылорда облысына орналастыру мақсатында кешенді жұмыстар атқарылатын болады.

Одан бөлек, «Uranus Wind» компаниясымен қуаттылығы 50 МВт жел электр станциясын салу, корейлік «With YOU» компаниясымен құны 8 млрд. теңгені құрайтын қоқысты сұрыптау және қайта өңдеу жобасы бағытындағы бастамалар қолға алынды.

Инвестициялық саясаттың жаңа тұжырымдамасында негізінен жеке инвестицияларға басымдық беріледі. Сондықтан Қызылорда облысында да инвестиция тарту мәселесі жолға қойылып келеді. Аймақтың экономикасын қалпына келтіру мен дамытудың драйвері болатын жобаларға басымдық берілуде. Инвестиция тарту бойынша облысымыз өңірлер арасындағы ең жоғары өсім көрсетіп, алдыңғы қатарға шықты.

Бір сөзбен, қазір Қазақстанда инвестициялық салада ауқымды жұмыстар атқарылғанын байқауға болады. Әсіресе, шетелдік инвесторлардың Қазақстанда жұмыс істеуі үшін қолайлы инвестициялық климат қалыптасқан. Бұл ретте Қызылорда облысында қазіргі таңда ауқымды инвестициялық жобалар бар.

Мысалы, 2022 жылдың қазан айында шетелдік инвестордың қатысуымен қуаттылығы 197 мың тонна өнім шығаруға қабілетті шы-

ясы иthal etti; bunun 453 bin dolar karşılığında 149 tonu Kızılorda bölgesine ithal edildi. Bu rakamlar söz konusu ürünlere talebin büyük olduğunu gösteriyor.

Bundan dolayı, Kızılorda eyaletinin yatırım potansiyeli ve devlet destek önlemlerinden tam istifade ederek projelerin bölgede uygulanması yönünde kapsamlı bir çalışma yürütülecektir. Bunun yanı sıra, "Uranus Wind" şirketi ile 50 megavat kapasiteli rüzgar enerji santrali inşaat projesi ve Kore'nin "With YOU" şirketi ile 8 milyar tengelik atık ayrıştırma ve geri dönüşüm projesine ilişkin inisiyatifler ele alındı.

Yatırım politikasının yeni konseptine göre, öncelikle özel yatırımlara ağırlık verilmektedir. Bu çerçevede Kızılorda bölgesinde de yatırımları çekme konusu hâle yola koyuldu. Öncelik, bölge ekonomisini canlandırarak ve kalkınmasını sağlayacak projelere tanınmaktadır. Yatırım çekme konusunda bölgemiz, diğer bölgelere kıyasla en yüksek büyümeyi kaydederek lider konumuna geldi.

Özetle, Kazakistan'da şu anda yatırım alanında kapsamlı bir çalışma yürütüldüğünü görüyoruz. Özellikle yabancı yatırımcıların Kazakistan'da çalışması için elverişli bir yatırım ortamı oluşturulmuştur. Bu kapsamda Kızılorda bölgesinde bugünlerde büyük yatırım projeleri gerçekleştirilmektedir.

Örneğin, Ekim 2022'de yabancı bir yatırımcının iştirakiyle 197 bin ton kapasiteli bir cam fabrikası devreye alındı ve halen kesintisiz olarak çalışmaktadır. Fabrika işletmeye açıldığı günden beri 23,9 milyar tenge değerinde 19 milyon metrekare cam üretti. Ürünlerin %70'i iç piyasada satılırken, geri kalanı ise Özbekistan, Kırgızistan, Tacikistan, Gürcistan ve Rusya'ya ihraç edilmektedir. Şu anda fabrikada yaklaşık 400 kişi çalışmaktadır.

ны зауыты іске қосылып, бүгінгі күні тұрақты жұмыс жасауда. Зауыт іске қосылған сәттен бастап 23,9 млрд теңгеге 19 млн м² шыны өндірді. Өнімнің 70%-ы ішкі нарыққа, 30%-ы Өзбекстан, Қырғызстан, Тәжікстан, Грузияға және Ресейге экспортқа жіберіледі. Қазіргі таңда зауытта 400-ге жуық қызметкер жұмыс жасауда.

Өңір дамуына серпіліс беретін ірі жобаның аясында шағын және орта кәсіпкерліктің белдеуін дамытуға мүмкіндік мол. Шетелдік инвестор қазіргі таңда құны \$ 15 млн құрайтын жылдық қуаттылығы 5 млн шаршы метр энергия үнемдейтін шыны өндіру жобасын жүзеге асыруда. Қондырғыларды монтаждау жұмыстары жүргізілуде, жақын арада жаңа желі іске қосылатын болады.

Одан бөлек, «Айна Гласс» компаниясы қуаттылығы жылына 720 мың шаршы метр айна шығару жобасы бойынша жұмыстарды бастады. Атап өту қажет, бұл жобаға мемлекеттік қолдау шарасы ретінде зауытты орналастыру үшін жер телімдері берілді. Бұдан басқа, «Seven Rivers Technologies» компаниясы қуаттылығы жылына 220 миллион бөтелке шығаратын, Horn glass германдық технологиясы бойынша шыны қалдығын қайта өңдеу желісі бар шыны ыдыстарды шығару бойынша жобаны жүзеге асыруды жоспарлауда.

Сондай-ақ, «Комфорт-1KZ» ЖШС «Шыңдалған шыны өндіру және автомобиль шыныларын өндіру зауытын кеңейту» жобасын жүзеге асыруға ниетті. Өндіріс үшін негізгі шикізат табақша шыны болып табылады.

Бөлгенің gelişimine ivme kazandıracak büyük bir proje çerçevesinde küçük ve orta ölçekli işletmeler tabakasının oluşması için büyük imkanlar mevcut. Şu anda yabancı bir yatırımcı, yıllık 5 milyon metrekare kapasiteli ve 15 milyon dolar değerinde enerji tasarruflu cam üretim projesini hayata geçiriyor. Halen ekipmanların montajı devam ediyor ve yakında yeni bir üretim hattı devreye alınacak.

"Ayna Glass" şirketi yıllık kapasitesi 720 000 metrekare cam üretim projesine başladı. Bu projeye devlet desteği olarak fabrikanın kurulacağı arazi tahsis edildi. Ayrıca, "Seven Rivers Technologies" şirketi, Alman Horn Glass teknolojisine dayalı cam atık geri dönüşüm hattıyla bir yılda 220 milyon şişe üretecek cam ambalaj üretim projesini hayata geçirmeyi planlıyor.

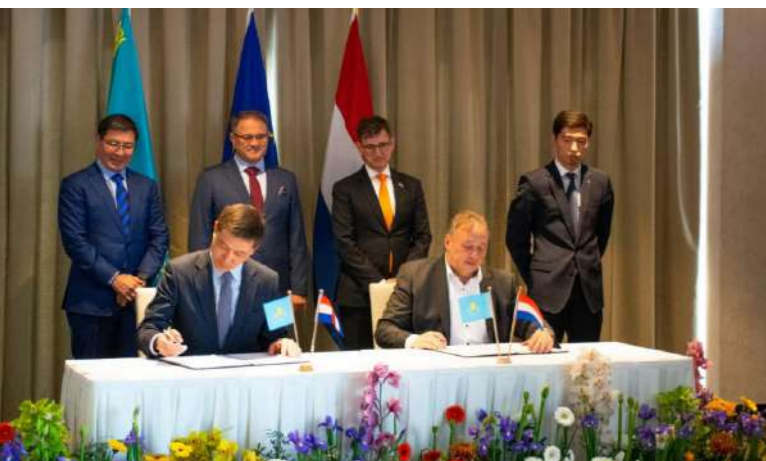
"Komfort-1KZ" LTD şirketi ise, temperlenmiş cam ve otomobil camı üretimini genişletilmesine ilişkin projesiyi hayata geçirmeyi

Жобаның қуаттылығы жылына 360 мың шаршы метр көлемінде болуы жоспарлануда.

Сонымен бірге, металлургия саласында жаңа кеніштерді игеру бағытында екі инвестициялық жоба іске асырылуда. «Шалқия» қорғасын-мырыш және «Баласауысқандық» ванадий кеніштерін игеру жобаларын іске қосу арқылы 400 млрд. теңгеге жуық инвестиция тартылуы жоспарлануда. Бұл жобалардың жүзеге асырылуы облысымыздың әлеуметтік-экономикалық дамуына зор әсерін тигізетіні сөзсіз.

Өңірімізде басқа да ірі инвестициялық жобаларды іске асыру бойынша жұмыстар жалғастырылуда. Былтырғы жылы түрік инвесторларымен белсенді жұмыс басталды. Түріктің «Акса энерджи» компаниясымен жаңа жылу электр орталығының құрылысы жүргізілуде. Құны 215 млрд. теңгеден асатын жоба 2025 жылы ел игілігіне табысталады.

Қуаттылығы 240 мегаватқа жететін жаңа нысан энергетикалық қауіпсіздікті және тарифті сақтауға мүмкіндік береді. Атап өту қажет, жоба соңғы жылдары елімізде шетелдік

planlıyor. Üretim için gerekli başlıca hammadde, levha camdır. Projenin yıllık kapasitesi 360 bin metrekare olarak planlanmaktadır.

Metalurji alanında yeni maden sahalarının işletilmesine yönelik iki yatırım projesi uygulanmakta. "Şhalkiya" kurşun-çinko madeni ve "Balasauiskandık" vanadyum madeni projelerine yaklaşık 400 milyar tenge yatırım yapılması planlanmakta. Bu projelerin hayata geçirilmesiyle bölgemizin sosyo-ekonomik gelişime büyük katkısı olacağı aşikâr.

Bölgemizde diğer büyük yatırım projeleri de uygulanmaktadır. Geçen yıl Türk yatırımcılarla birlikte aktif çalışmalar başlatıldı. "Aksa Enerji" Türk şirketi ile yeni bir termik santral inşa ediliyor. Maliyeti 215 milyar tengeyi aşan tesis 2025 yılında işletmeye verilecektir.

Yeni 240 megavatlık tesis, enerji güvenliği ve tarifelerin aynı seviyede kalmasını sağlayacaktır. Bu projenin son yıllarda yabancı yatırımcılar tarafından ülkede gerçekleştirilen en büyük ve benzersiz projelerden biri olduğunu belirtmekte fayda var.

Bununla birlikte Kazakistan Dışişleri Bakanlığı ve "Kazakh Invest" Ulusal Şirketi ile işbirliği içinde, tarım, imalat sanayii, enerji ve diğer alanlarda yaklaşık 90 potansiyel yabancı şirkete teklifler sunulmuş olup ilgili görüşmeler devam etmekte.

Öte yandan, bölgede uygulanmasını sağlamak için yaklaşık 50 projeye destek çalışmaları sürdürülmektedir.

Dikkat çekilmesi gereken diğer bir husus da, ülkemizde yatırımcıları desteklemeye yönelik yeni araçların kullanılması ve sektörün gelişimine yönelik mekanizmaların sürekli güncellenmesidir. Özellikle Yatırım Taahhütleri Anlaşması, Geliştirilmiş Sözleşme Örneği ve Yatırım Anlaşmasını imzalama süreci basitleştirildi. Aynı zamanda, Kazakistan'ın yatırım cazibesini artıran diğer bir önemli yönünün de, öngörülebilir ve şeffaf bir vergi politikası olduğunu belirtmek gerekir. Bu kapsamda mali düzenlemeleri revize etmek amacıyla yeni bir Vergi Kanunu hazırlanmaktadır.

инвесторлардың қаржысына іске асырылатын ең ауқымды теңдессіз жоба.

Сонымен қатар, ҚР Сыртқы істер министрлігі және «Kazakh Invest» ұлттық компаниясымен бірлесіп, агроөнеркәсіп, өңдеу өнеркәсібі, энергетика және басқа да салалардағы 90-ға жуық әлеуетті шетелдік компанияларға ұсыныстар жолданып, тиісті келіссөздер жүргізілуде.

Одан бөлек, облыс аумағында орналастыру үшін 50-ге жуық жобаларға сүйемелдеу жұмыстары жүргізілуде.

Тағы бір айта кетерлігі, елімізде инвесторларды қолдаудың жаңа құралдары іске қосылып, саланы дамыту тетіктері үнемі жаңғыруда. Атап айтсақ, Инвестициялық міндеттемелер туралы келісімді, Жақсартылған модельдік келісімшартты және Инвестициялар туралы келісімді жасау процесі жеңілдетілді. Сонымен бірге айта кету керек, Қазақстанның инвестициялық тартымдылығын жақсартудың тағы бір маңызды қыры – болжауға болатын және ашық салық саясаты. Осыған байланысты фискалдық реттеуді қайта қарау үшін жаңа Салық кодексі әзірленіп жатыр.

Бұдан бөлек 2023 жылдың ақпан айынан бастап ірі инвесторлар үшін Қазақстанда жаңа жобаларды іске қосу және қолданыстағы жобаларды жаңғырту мүмкіндіктері едәуір кеңейтілді. «Инвестицияларды мемлекеттік қолдауды іске асырудың кейбір мәселелері туралы» Үкімет қаулысына енгізілген тиісті түзетулерге қол қойылды. Осылайша, Үкіметпен Инвестициялық міндеттеме туралы келісім бекітуді жоспарлап отырған заңды тұлғалар үшін Қызметтің басым түрлерінің тізбесі алынып тасталды. Бұл келісім бойынша 10 жылға дейінгі мерзімге салық мөлшерлемесі белгіленеді, ал инвестор оның өтеуі ретінде қомақты қаражат салуға, қандай да бір өндірісті іске қосуға немесе жаңғыртуға, қазақстандық кадрларды оқытуға міндеттеледі.

Сонымен қатар енгізілген түзетулерге сәйкес, тыйым салынған қызмет түрлерінің тізімі анықталды. Яғни, енді ірі компания немесе кәсіпкер бұл тізімге енгізілмеген кез келген инвестициялық бағытты еркін таңдап, Үкіметпен Инвестициялық міндеттемелер туралы келісім жасай алады. Атап айтқанда, тыйым салынғандар санатына акцизделетін өнімдердің көтерме саудасы және өндірісі, лотерея өткізу, ойын бизнесі саласындағы қызмет кіреді. Ал басқа бағыттар бойынша шектеулер жоқ.

Kazakistan'da yeni projelerin başlatılması ve mevcut projelerin modernizasyonu için büyük yatırımcılara sağlanan fırsatlar Şubat 2023'ten itibaren önemli ölçüde genişletilmiştir. Hükümetin yatırımları destekleme kararında buna ilişkin değişiklikler yapıldı. Bu değişikliklerle, Hükümetle Yatırım Taahhüt Anlaşması yapmayı planlayan şirketler için öngörülen öncelikli hizmetler listesi kaldırılmıştır. Bu anlaşmaya göre vergi oranı 10 yıllık süreyle sabit kalacak, yatırımcının ise bunun karşılığında önemli miktarda sermaye yatırması, herhangi bir üretim tesisini işletmeye açması veya modernize etmesi ve Kazak personelinin eğitilmesi gerekmektedir.

Yapılan değişikliklerle ayrıca, yasaklanan faaliyet türleri de belirlenmiştir. Artık büyük bir şirket veya girişimci, bu listede yer almayan herhangi bir yatırım alanını serbestçe seçebilir ve Hükümetle Yatırım Taahhüt Anlaşması yapabilir. Bu listeye, ÖTV'ye tabi ürünlerin toptan ticareti ve üretimi, piyango ve kumar oyunlarının tertiplenmesi gibi faaliyetler dahildir edilmiştir. Diğer alanlarda ise herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır.

Сәйкесінше, Қызылорда облысында да инвестиция тарту және қолдау, ынталандыру бағытында тиісті жұмыстар өз деңгейінде жүргізілетін болады. Жалпы, өңдеу өнеркәсібі саласындағы инвестициялық жобаларды жүзеге асыруға ниетті жергілікті және шетелдік инвесторларға мемлекет тарапынан көрсетілетін қолдау шараларын алу үшін жобаны бірыңғай индустрияландыру картасына енгізу арқылы жүзеге асыру ұсынылады.

Облыста бірыңғай индустрияландыру картасына енгізілген инвестициялық жобаларға мемлекет тарапынан келесідей қолдау шаралары көрсетіледі:

- өнеркәсіптік-инновациялық жобаларды қоса қаржыландыруды қоса алғанда, қаржыландыру, лизингтік қаржыландыру;
- қарыздар бойынша кепілдік міндеттемелер мен кепілгерліктерді ұсыну;
- қаржы институттары арқылы кредит беру;
- қаржы институттары беретін кредиттер бойынша сыйақы мөлшерлемесін және облигациялар бойынша купондық сыйақыны субсидиялау;
- жарғылық капиталдарға инвестицияларды жүзеге асыру;
- инженерлік-коммуникациялық инфрақұрылыммен қамтамасыз ету;
- жер учаскелерін беру;
- ішкі нарықта ынталандыру;
- өңдеу өнеркәсібінің отандық тауарлары мен көрсетілетін қызметтерінің экспортын дамыту және ілгерілету, оларды өткізуге жәрдем көрсету;
- еңбек өнімділігін арттыруды ынталандыру;
- аумақтық кластерлерді дамытуды ынталандыру;
- берешекті қайта құрылымдау;
- өнеркәсіптік гранттар беру.

Dolayısıyla, Kızılorda bölgesinde de yatırımları çekme, destekleme ve teşvik etme çalışmaları yapılacaktır. Genel olarak, imalat sanayi alanında yatırım projelerini hayata geçirmeyi amaçlayanlar yerel ve yabancı yatırımcılara, devlet desteğinden yararlanabilmek adına projelerini Birleşik Sanayileşme Haritası'na dahil etmeleri önerilir.

Bölgede Birleşik Sanayileşme Haritası'na dahil edilen yatırım projelerine aşağıdaki devlet destekleri sağlanmaktadır:

- Sanayi ve yenilikçi projelerin finansmanı dahil olmak üzere finansman, leasing finansmanı;
- Kredilerle ilgili kefalet ve garanti taahhütlerinin sunulması;
- Finansal kurumlar aracılığıyla kredileme;
- Finansal kurumlar tarafından sağlanan kredilerde faiz oranı sübvansiyonu ve tahvillerden kupon geliri;
- Kayıtlı sermayeye yatırım yapılması;
- Teknik ve iletişim altyapısının sağlanması;
- Arazi tahsisi;
- İç pazarda teşvik;
- Yerli ürünlerin ve imalat sanayii hizmetlerinin ihracatının geliştirilmesi ve teşviki, satışlarında destek sağlanması;
- İş verimliliğinin artırılmasına yönelik teşvikler;
- Bölgesel kümelenmelerin gelişmesine yönelik teşvikler;
- Borçların yeniden yapılandırılması;
- Sanayi hibelerinin sağlanması.

Ayrıca, "Kızılorda Bölgesini Geliştirme Merkezi" LTD şirketi, bölgenin sosyo-ekonomik gelişiminin analizi, sektörel ve kapsamlı kalkınma program taslaklarını hazırlama, yatırımları çekme, öncelikli yatırım projelerini hayata geçirme konularında çalışmalar yürütmektedir. 28 Aralık 2022 tarihinde kurulan merkez, bölgenin genel yatırım faaliyetlerini artırmak, ekonomik faaliyetleri analiz etmek, yatırımları çekmek ve projelere kapsamlı destek sağlamakla meşgul.

Genel olarak bölgenin, yatırım projelerinin uygulanması için büyük bir potansiyeli var. Maden kaynaklarıyla zengin eyaletimiz yenilenebilir enerji kaynaklarının geliştirilmesi açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Kızılorda eyaleti, kurşun ve çinko gibi renkli metallere, vanadyum, demir, titanyum gibi metallere, uranyum ve nadir toprak metalleri gibi önemli maden yataklarına sahiptir. Örneğin, ulusal bilançoda bulunan rezervlerin dışında vanadyumun %66'sı bölgemiz-

Сонымен қатар, өңірдің әлеуметтік-экономикалық дамуына талдау жүргізу, салалық және кешенді даму бағдарламаларының жобаларын әзірлеу, инвестицияларды тарту, сондай-ақ басым инвестициялық жобаларды іске асыру мақсатында «Қызылорда облысының даму орталығы» ЖШС жұмыс істеуде. 2022 жылдың 28 желтоқсанында құрылған орталық облыстың жалпы инвестициялық белсенділігін арттыру, экономикалық белсенділікті талдау, инвестиция тарту және жобаларға жан-жақты қолдау көрсетумен айналысады.

Жалпы, өңірдің инвестициялық жобаларды жүзеге асырудағы әлеуеті зор. Облыс минералдық ресурстарға бай, жаңартылатын энергия көздерін дамытудың үлкен әлеуеті бар. Қызылорда облысында алуан түрлі пайдалы қазбалар, олардың ең маңыздысы түсті металдар – қорғасын мен мырыш, қара металдар – ванадий, темір, титан, радиоактивті металдар – уран, сирек жер металдары бар. Айталық, облыс аумағында ванадийдің ұлттық баланстан тыс қорының 66%-ы бар. Аймақтағы темір рудасының әлеуеті 2 млрд тонна. Болжамды қоры 4 108 мың тонна, маңызды мыс кен орындары да бар.

Сөз басында атап өткеніміздей, Қазақстандағы тұңғыш табақша шыны шығаратын зауыт Қызылорда қаласында ашылды. Мұның өзі өңірдегі шыны кластерінің дамуына серпін беріп отыр. «Қызылорда облысының даму орталығы» жүргізген талдауға сәйкес, бір ғана шыны өндіру саласында шыны ыдыстар шығаратын, шыны талшығын, шыны ыдысы өндірісі, шыны электр изоляторларын шығаратын зауыт құрылысы, кварц құмдары негізінде жартылай өткізгіш кремний өндіру, кірпіш өндіру зауытының құрылысы, керамикалық бұйымдар зауытының құрылысы секілді перспективалы бағыттар ашылып отыр.

Сонымен қатар, Сырдария артезиан алабы Қызылорда облысында орналасқан. Облыстың барлық аудандарында дерлік ыстық су көздері бар. Яғни, облыс гидротермалды ресурстарға бай. Бұл өңірдің елді мекендерінің экономикасын да, әлеуметтік саласын да, туризм мен шағын кәсіпкерлікті де дамытуға тамаша мүмкіндік береді.

Бір сөзбен, қазіргі таңда Қызылорда облысында шетелдік инвесторларды тарту мақсатында ауқымды іс-шаралар қолға алынып жатыр. Олардың ірі жобаларды іске асыру мүмкіндіктері де едәуір кеңейтілді.

de bulunmaktadır. Bölgede 2 milyar ton civarında demir cevheri rezervi mevcut. Bakır yataklarının tahmini rezervleri 4 108 bin tonu oluşturmaktadır.

Yukarıda da bahsettiğim gibi Kazakistan'da ilk cam levha fabrikasının Kızılorda'da açılması bölgedeki cam üretim kümesinin gelişimine ivme kazandırdı. Kızılorda Bölgesini Geliştirme Merkezi tarafından yapılan analize göre, cam üretimi sektöründe cam sofra eşyası, cam ambalaj, cam elyaf, cam elektrik yalıtım ürünleri, çakıltaşı kumuna dayalı yarı iletken silikon üretimi gibi alanlarda fabrikalar, tuğla ve seramik üretim fabrikaları inşa edilebilir.

Ayrıca, Kızılorda bölgesinde Sırderya artezyen havzası bulunmaktadır. Bölgenin neredeyse tüm ilçelerinde termal kaplıcalar var. Bölgenin şifalı kaplıcalar açısından zengin olması buradaki yerleşim yerlerinde ekonomik, sosyal, turizm ve küçük işletmelerin gelişmesi için harika bir fırsat sunmaktadır.

Özetle, Kızılorda bölgesinde bugünlerde yabancı yatırımcıları çekmek amacıyla büyük bir çalışma yürütülmektedir. Yatırımcıların, büyük projeleri gerçekleştirme olanakları da önemli ölçüde genişletilmiştir.

Осы QR кодты сканерлеу арқылы Қызылорда облысының әлеуетті инвестициялық жобаларымен таныса аласыздар.

QR kodu taraması yaparak Kızılorda bölgesindeki potansiyel yatırım projeleri hakkında bilgi edinebilirsiniz.

MURAT БАЛАБАЕВ

Региональный директор
АО «Национальная компания «KAZAKH INVEST»
по Кызылординской области

MURAT BALABAYEV

“KAZAKH INVEST” Ulusal Şirketi” A.Ş.
Kızılorda Bölge Müdürü

КЫЗЫЛОРДИНСКАЯ ОБЛАСТЬ: ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНОЙ ЭНЕРГЕТИКИ KIZILORDA EYALETİ: YEŞİL ENERJİNİN GELİŞME PERSPEKTİFLERİ

В последние годы наблюдается тенденция зелёного перехода в мировой энергетике, особенно учитывая негативные последствия изменения климата. Во время выступления на саммите Организации тюркских государств, прошедшем в Самарканде, Глава государства Касым-Жомарт Токаев высказался о важности развития зелёной экономики.

По его словам, только за последние семь лет страны мира потратили свыше 2,5 триллиона долл. США на зелёные облигации. Для расширения рынка капитала в этой отрасли Президент Казахстана предложил создать Совет тюркских зелёных финансов на базе Центра зелёных финансов Международного финансового центра "Астана".

В этом направлении Казахстан проводит планомерную работу. В стране принята и реализуется концепция по переходу к

Сon yıllarda, özellikle iklim değişikliğinde küresel çapta yeşil enerjiye geçiş gözlemlenmektedir. Semerkant'ta gerçekleşen Türk Devletleri Teşkilatı Zirvesi'nde konuşan Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım-Jomart Tokayev, yeşil ekonominin gelişiminin önemini vurgulamıştır.

Cumhurbaşkanı Tokayev, son yedi yılda dünya ülkelerinin yeşil tahvillere 2,5 trilyondan fazla dolar harcadığını belirterek, bu sektörde sermaye piyasasını genişletmek amacıyla Astana Uluslararası Finans Merkezi'ndeki Yeşil Finans Merkezi nezdinde Türk Yeşil Finans Konseyi'nin kurulmasını önerdi.

Kazakistan, yeşil ekonomiye geçiş sürecinde planlı bir şekilde ilerlemektedir. Ülkede yeşil ekonomiye geçiş konsepti kabul edilmiş, yasal çerçeve oluşturulmuş, dünyanın önde gelen deneyimine dayanarak en etkili yenile-

зелёной экономике, создана эффективная законодательная база, внедрён механизм аукционных торгов по отбору наиболее эффективных проектов строительства объектов возобновляемых источников энергии (ВИЭ) с учётом передового мирового опыта.

Республика поставила перед собой амбициозную задачу довести долю ВИЭ в общем объёме производства электроэнергии до 10 процентов к 2030 году, до 50 процентов к 2050 году с учётом альтернативной энергетики.

Благодаря принимаемым мерам на сегодняшний день введены в эксплуатацию 147 объектов ВИЭ суммарной мощностью 2,9 ГВт. Большая часть установленной мощности приходится на ветровые электростанции – 1,4 ГВт (59 объектов), на солнечные электростанции – 1,2 ГВт (46 объектов), на гидроэлектростанции – 270 МВт (39 объектов) и незначительная доля – на биогазовые электростанции – 1,8 МВт (3 объекта).

По итогам 2023 года объём электроэнергии, выработанный объектами возобновляемой энергетики, составил 6,675 млрд кВтч, что на 30,6% выше 2022 года. Таким образом, на долю ВИЭ приходится 5,92% всей вырабатываемой электроэнергии в стране.

В свою очередь, учитывая географическое расположение и климатические условия, Кызылординская область обладает огромным потенциалом выработки солнечной энергии. Продолжительность солнечного излучения составляет более 3000 часов в год. Учитывая данное преимущество, в регионе большое внимание уделяется использованию зелёной энергетики. На сегодняшний день в Кызылординской области функционируют девять солнечных электростанций (СЭС) суммарной мощностью 89 МВт, три из которых – относительно крупные проекты с иностранным участием. Это СЭС казахстанско-британской компании Baikonyr Solar мощностью 50 МВт в Шиелийском районе, СЭС французской компании Total Eren мощностью 28 МВт в Жалагашском районе и СЭС российской компании Hevel мощностью 10 МВт в Жанакорганском районе.

Строительство трёх данных СЭС позволило привлечь в регион 108 миллионов долл. США инвестиций, создать 60 рабочих мест, частично покрыть дефицит электроэнергии, а также снизить выбросы CO₂ в атмосферу на 122 тысячи тонн в год.

nebilir enerji kaynakları (YEK) projelerini seçmek için ihale mekanizması uygulamaya konulmuştur.

Kazakistan, 2030 yılına kadar elektrik üretiminde YEK payını %10'a, 2050 yılına kadar da %50'ye çıkarma gibi iddialı hedef belirledi.

Bugün itibarıyla ülkede toplam 2,9 GW kapasiteli 147 YEK tesisi işletmeye alınmış bulunmaktadır. Bu tesislerin büyük bir kısmını rüzgar enerjisi santralleri (1,4 GW, 59 tesis) oluşturmakta olup, 46'sı daha güneş enerjisi santrali (1,2 GW), 39'u su elektrik santrali (270 MW), 3'ü de biyogaz santralidir (1,8 MW). 2023 yılında yenilenebilir enerji kaynaklarından üretilen elektrik hacmi 2022 yılına nazaran %30,6'lık artışla 6,675 milyar kW/saati oluşturmuştur. Böylece, YEK'in toplam elektrik enerjisi üretimindeki payı %5,92'ye ulaşmıştır.

Coğrafi konumu ve iklim koşulları dikkate alındığında Kızılorda bölgesi büyük bir güneş enerjisi potansiyeline sahiptir. Bölgedeki güneş ışınım süresi yılda 3 000 saatin üzerindedir. Bu avantajdan yararlanarak bölgede yeşil enerji kullanımına büyük önem verilmektedir. Bugünlerde Kızılorda bölgesinde toplam 89 MW kapasiteli dokuz güneş enerjisi santrali (GES) faaliyet göstermektedir. Bunlardan üçü yabancı ortaklı oldukça büyük projelerdir: Şieli ilçesindeki 50 MW kapasiteli Baikonyr Solar (Kazakistan-İngiltere), Jalagaş ilçesindeki 28 MW kapasiteli Total Eren (Fransa) ve Janakorgan ilçesindeki 10 MW kapasiteli Hevel (Rusya) şirketlerinin iştirakiyle kurulan santrallerdir.

В этом году казахстанской компанией ТОО «Тесис» реализуется проект по строительству СЭС мощностью 40 МВт. Объем инвестиций составляет 26 млн. долларов США. Кроме того, китайская компания «Uranus wind» приступает к строительству первой ветровой электростанции в регионе мощностью 50 МВт. Планируемый ввод в эксплуатацию по двум электростанциям – 2025 год. Таким образом, в скором времени Кызылординская область станет регионом, который полностью будет обеспечивать свою потребность за счёт зелёной энергетики.

Вместе с тем, в регионе продолжается развитие и традиционных источников энергии. Турецкой компанией «Aksa Energy» ведётся в Кызылорде строительство современной тепловой электростанции мощностью 240 МВт с выдачей тепловой энергии 277 Гкал. Мощность электростанции наряду с действующими мощностями позволяет полностью покрыть потребность региона в электроэнергии. Более того, регион из импортёра превратится в экспортёра электроэнергии.

Катарский холдинг Power International Holding (PIH) прорабатывает вопрос строительства парогазовой электростанции мощностью 1,1 ГВт. Такие дополнительные энергетические мощности необходимы для опережающего развития страны.

Следует отметить, ВИЭ входит в перечень приоритетных видов деятельности, по которым предоставляются инвестиционные преференции. Национальная компания KAZAKH INVEST оказывает содействие инвесторам проектов по зелёной энергетике в участии в аукционных торгах посредством организации обучающих вебинаров, в заключении инвестиционных контрактов, сопровождает проекты.

Обеспечение потребителей качественной электроэнергией - это залог экономического процветания региона.

В этом году казахстанской компанией ТОО «Тесис» реализуется проект по строительству СЭС мощностью 40 МВт. Объем инвестиций составляет 26 млн. долларов США. Кроме того, китайская компания «Uranus wind» приступает к строительству первой ветровой электростанции в регионе мощностью 50 МВт. Планируемый ввод в эксплуатацию по двум электростанциям – 2025 год. Таким образом, в скором времени Кызылординская область станет регионом, который полностью будет обеспечивать свою потребность за счёт зелёной энергетики.

Вместе с тем, в регионе продолжается развитие и традиционных источников энергии. Турецкой компанией «Aksa Energy» ведётся в Кызылорде строительство современной тепловой электростанции мощностью 240 МВт с выдачей тепловой энергии 277 Гкал. Мощность электростанции наряду с действующими мощностями позволяет полностью покрыть потребность региона в электроэнергии. Более того, регион из импортёра превратится в экспортёра электроэнергии.

Катарский холдинг Power International Holding (PIH) прорабатывает вопрос строительства парогазовой электростанции мощностью 1,1 ГВт. Такие дополнительные энергетические мощности необходимы для опережающего развития страны.

Следует отметить, ВИЭ входит в перечень приоритетных видов деятельности, по которым предоставляются инвестиционные преференции. Национальная компания KAZAKH INVEST оказывает содействие инвесторам проектов по зелёной энергетике в участии в аукционных торгах посредством организации обучающих вебинаров, в заключении инвестиционных контрактов, сопровождает проекты.

Обеспечение потребителей качественной электроэнергией - это залог экономического процветания региона.

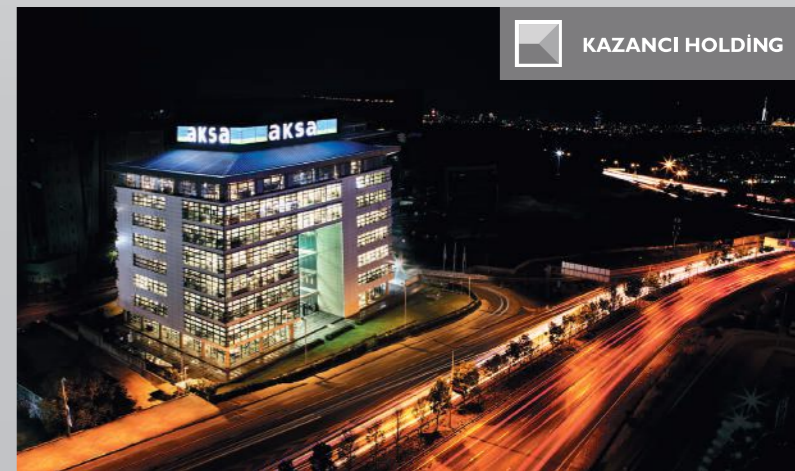
KAZAKH INVEST Ulusal Şirketi, yeşil enerji projeleri yatırımcılarının ihalelere katılımını sağlamak amacıyla eğitim webinarları düzenlemekte, yatırım kontratlarını yapmalarında yardımcı olmakta ve proje uygulama sürecinde desteklemektedir.

Tüketicilere kaliteli elektrik sağlanması, bölgenin ekonomik refahının garantisidir.

aksA

Aksa Power Generation - Энергия вашего будущего

AKSA была основана как завод по производству электродвигателей в 1968 г. Позже, в 1984 г. AKSA изготовила свой первый генератор. AKSA производит бензиновые, дизельные, газовые и судовые генераторные установки мощностью от 1 кВА до 3 125 кВА, а также осветительные мачты. В составе компании имеются 3 производственных предприятия в Турции, Китае и США, а также 2 торговых центра в Нидерландах и ОАЭ. Помимо этого имеются более 20 собственных офисов и более сотни дистрибьютеров по всему миру.

KAZANCI HOLDING

Завод в Турции

Акса Казахстан

Aksa Power Generation в Казахстане

Офис Акса Казахстан ведёт свою деятельность с 1998 года. На сегодняшний день компания представлена в городах Алматы, Астана, Атырау и Шымкент, с собственными складскими помещениями. Помимо продажи дизельных и газопоршневых генераторов, Акса Казахстан также предлагает решения по аренде и техническому и сервисному обслуживанию.

e-mail: info@aksakz.kz
tel: +7 727 357 23 65; +7 727 338 48 47
cell: +7701 071 4949

www.aksakz.kz

ЖАҢА ӘУЕЖАЙ ТЕРМИНАЛЫ – ЖАҢА МҮМКІНДІК YENİ HAVALİMANI TERMİNALİ – YENİ FIRSATLAR

Аймақтың экономикалық әлеуетінің негізгі көрсеткіші логистикалық қолжетімді мүмкіндікпен өлшенетіні сөзсіз. Әсіресе, азаматтық сектордағы жолаушылар тасымалының жақсаруы халықтың көңіл-күйі мен тұрмыс деңгейіне әсер ететін фак-

Вір бөлгенін экономик потансиелінін темел göstergesinin mevcut lojistik imkanlarıyla ölçüldüğü şüpheşizdir. Özellikle sivil havacılıkta yolcu taşımacılığı hizmet seviyesinin insanların moralini ve yaşam standardını etkileyen bir faktör olduğunu biliyoruz. Bu doğrultuda bölgemizde bir dizi proje hayata geçiriliyor ve bölge sakinleri için elverişli imkanlar sağlanıyor. Bunlardan biri, Korkut Ata Havalimanında yeni terminal inşasıdır.

Kızılorda sakinleri, uçak yolcularına hizmetleri hızlı ve kaliteli bir şekilde verebilmek amacıyla inşa edilen yeni terminali yakında kullanabilecek.

Terminalin inşaatı geçen yılın şubat ayında başladı. Büyük ölçekli proje Bolat Utemuratov Vakfı tarafından finanse edildi ve "Accent Development Solutions" LTD. şirketi tarafından yürütülmektedir. Projenin baş yüklenicileri ise, "Elite İnşaat" ve «Ava Construction» LTD şirketleridir. Havalimanının inşaatı planlandığı gibi 2024 yılının Mayıs ayı sonunda

тор екенін білеміз. Осы орайда облыста бірқатар жоба жүзеге асып, тұрғындар үшін қолайлы мүмкіндіктер жасалуда. Соның бірегейі – «Қорқыт ата» әуежайының жаңа терминалының құрылысы.

Қызылордалықтар жақында жаңа терминалдың игілігін көреді, қазір авиажолаушыларға қызмет көрсетуді жеделдету үшін құрылыс қарқынды жалғасуда.

Жалпы, терминалдың құрылысы өткен жылдың ақпан айында басталған болатын. Ауқымды жобаны Болат Өтемұратов қоры қайырымдылық есебінен қаржыландырып, "Accent Development Solutions" ЖШС жүргізген. Ал жобаның қос бас мердігері – түрік "Elite İnşaat" және "Ava Construction" ЖШС мекемесі. Жоспарға сәйкес, әуежай құрылысы 2024 жылдың мамыр айының соңында аяқталды. Жобаға бағытталған 20 млрд теңгенің 15 млрд 700 млн теңгесі Болат Өтемұратов қорынан бөлінсе, жергілікті бюджеттен қаралған қаржы – 4,3 млрд теңге инфрақұрылымды дамытуға, абаттандыруға, жылу, су, электр, телефон және кәріз, желілерін, автожол жүргізуге жұмсалады деп жоспарлануда.

Заманауи үлгідегі жаңа нысанның жалпы аумағы 3,9 гектарды құрайды. Жаңа терминалда жолаушыларға халықаралық стандарт талаптарына сай барлық жағдай қарастырылған. Құрылыс жұмыстары аяқталғаннан кейін әкімшілік балансына толықтай беріліп, толық қолданысқа енгізіледі.

Аталған ғимарат ерекше көрікті архитектуралық стильде жасақталды. Сонымен қатар әуежайдағы бірінші қабаттың биіктігі шамамен - 8.0 метрді, ал екінші қабаты 6 метрді құрайды. Ғимараттың қаңқасы металл құрылымдарымен жабдықталған. Бұдан бөлек, жаңа әуежай терминалында тіркеу орнының аймақтары, жалпы күту залы, билет кассаларының дүңгіршектері, қоғамдық тамақтану орындары, дербес тіркеу тіректері, намазхана, трансферлік жолаушыларға арналған зал қарастырылған.

Әуежай көлемі – 7,5 мың шаршы метр болса, терминалдың өзі 2 қабатты болып құрылмақ. Сондай-ақ, бұл нысанды жоғары сапалы қызмет көрсету үшін соңғы үлгідегі құрал-жабдықтармен жабдықтақ көзделген. Жаңа әуежай терминалы сағатына 250 жолаушыны қабылдауға қауқарлы. Сонымен қатар мұнда халықаралық және жергілікті

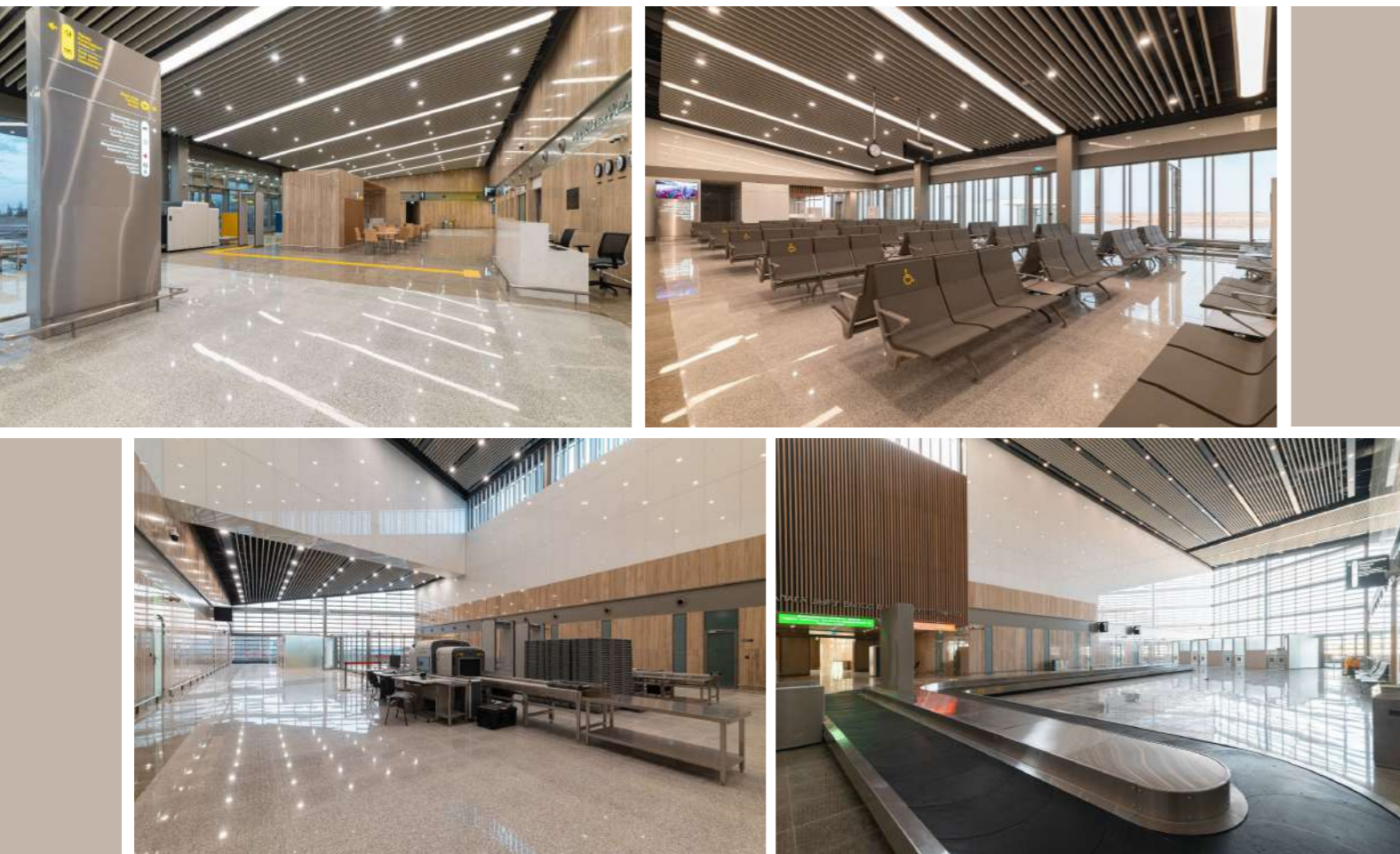
tamamlandı. Proje maliyeti olan 20 milyar tengeden Bolat Utemuratov Fonu tarafından tahsis edilen 15 milyar 700 milyonu ve yerel bütçeden tahsis edilen geri kalan kısmı da altyapının geliştirilmesi, peyzaj çalışmaları, ısı, su, elektrik, telefon ve kanalizasyon şebekeleri ve havalimanına uzanacak karayolu inşaatı için kullanılmaktadır.

Yeni modern tesisin toplam alanı 3,9 hektardır. Yeni terminalde yolculara uluslararası standartlara uygun hizmet verilmesi öngörülmüştür. Tüm çalışmalar tamamlandıktan sonra tesis tamamen valilik mülkiyetine devredilerek tam hizmete açılacaktır.

Bu bina benzersiz bir mimari tarzda tasarlanmıştır. Ayrıca havalimanında birinci katın tavan yüksekliği yaklaşık 8 metre, ikinci katın ise 6 metredir. Binanın karkası metal yapılarla donatılmıştır. Ayrıca yeni havalimanı terminalinde check-in alanları, genel bekleme salonu, билет gişeleri, yeme içme yerleri, check-in kontuarları, ibadet yeri ve transfer yolcular için bir salon yer almaktadır.

Büyüklüğü 7 500 m² olan havalimanının terminal kısmı 2 katlı olarak inşa edilmiştir. Ayrıca

рейс қатынамақ. Қазіргі таңда аталған нысанның құрылыс жұмыстары жоспарға сәйкес орындалды.

Ұшып-қону жолағының көлемі де ауқымды. Ұзындығы 2700 метр, ені 45 метрді құрайды. РД-А, РД-В рульдік жолдары, перрон және әуе кемелеріне арналған тұрақ орындары бар. Жаңа нысанның артықшылығы мұнымен шектелмейді. Халықаралық талаптарға сай келетін жаңа терминалда ішкі және халықаралық рейстерге, транзиттік жолаушыларға арналған залдар, СІР-зал, жүкті автоматты түрде беру жүйесі, сауда нүктелері, медпункт, кафе, ғибадат ету, жүк сақтау, ана мен бала бөлмелері бар. Екі қабатты ғимараттың сыйымдылығы 250 адам болса, төлқұжат бақылайтын 10 пункт (кіруге 6, шығуға 4) қызмет етеді. Мұнан өзге қоңдыруды визуалды басқару жүйесі бар телекопиялық трап, жүкті автоматты түрде беру жүйесі, заманауи талаптарға сай қарастылған.

Аталған нысанның бой көтеруіне бірнеше себеп түрткі болғанын айта кеткен жөн. Мысалы, «Қызылорда» әуежайы 1985 жылы

bu tesisin yüksek kalitede hizmet sunabilmesi için en yeni ekipmanlarla donatılması planlanmıştır. Yeni havalimanı terminali bir saatte 250 yolcu alabilecek kapasitede olup hem uluslararası hem yerel uçuşlara hizmet verecektir. Şu anda söz konusu tesisin inşaat çalışmaları herhangi bir gecikme olmadan tamamlanmıştır.

İniş ve kalkış pisti de oldukça geniştir. 2 700 metre uzunluğunda ve 45 metre genişliğindedir. RD-A, RD-B rule yolları, apron ve uçak park yerleri bulunmaktadır. Yeni tesisin avantajları bununla sınırlı değil. Uluslararası standartlara uygun yeni terminalde iç ve dış hatlar için dinlenme salonları, transit yolcular için bekleme salonları, CIP salonu, otomatik bagaj taşıma sistemi, dükkanlar, sağlık odası, kafeterya, ibadet yeri, bagaj emanet, anne ve bebek odaları yer almaktadır. İki katlı binanın kapasitesi 250 kişi olup, 10 adet pasaport kontrol noktasının 6'sı gelen, 4'ü de giden yolculara hizmet verecektir. Ayrıca bugünün taleplerine uygun video kontrol sistemine sahip teleskopik yükleyici ve otomatik yük aktarma sistemi öngörülmüştür.

4 желтоқсан күні алғашқы техникалық рейсті қабылдаған болатын, 2000 жылы Қызылорда әуежайы атауын «Қорқыт Ата» әуежайы болып өзгерген, 2014 жылы 3 қарашасынан бастап «Қорқыт Ата» әуежайы халықаралық статусына ие болған. Әуежайда аптасына 26 тұрақты рейс орындалуда, оның ішінде Астана қаласына – 14, Алматыға 12 рейс қатынайды. Алайда ескі ғимарат заман талабына сай техникалық және сервистік мүмкіндіктерге толық жауап беріп отыр деуге келмейді.

Оның үстіне жүктеме де ұлғайды. Әуежайға қонатын ұшақ саны жылдан-жылға көбейюде. Мәселен, 2023 жылдың қорытындысымен әуежайдан барлығы 306,6 мың жолаушыға қызмет көрсетілген. Бұл - 2022 жылмен салыстырғанда 30,0 пайызға жоғары көрсеткіш.

Сондықтан қазіргі қолданыстағы әуежай жанынан жаңа терминал құрылысы олқылықты шешеді деген сөз. Құрылыс жұмыстары кезінде 300 адам жұмыспен қамтылып, жоба толығымен аяқталғаннан кейін 50 жаңа тұрақты жұмыс орны ашылды деп жоспарланған.

Демек, ғимарат пайдалануға берілгенде, әуе көлігі қызметтерімен қамтамасыз ету, бизнес авиацияны дамыту, әуежайдың транзиттік әлеуеті мен бәсекеге қабілеттілігін арттыру, тасымалдау шығыны мен уақытты қысқарту секілді артықшылыққа қол жетпек. Бастама іргелес аудандарда жалпы қарым-қатынасты арттыру, авиациялық қызметтер нарығын реттеу, жақын және алыс шетелдерге жаңа әуе бағыттардың ашылуына да сеп болады деген үміт басым.

Сөзіміз дәйекті болу үшін бірнеше мысалды айта кетейік.

Қазір «Air Astana», «Fly Arystan» және «Qazaq Air» әуе компаниялары жүйелі жолаушылар тасымалын орындауда. Ағымдағы жылдың маусым айынан бастап «Fly Arystan» әуе компаниясымен Анталья (Түркия) қаласына чартерлік рейстер ашу жоспарланып отыр. Яғни, әуежай терминалы Қызылорда облысының экономикалық және инвестициялық жағдайын көтеруге оң әсерін тигізеді деп санауға негіз бар.

Атап өткеніміздей, әуежай қызметін пайдаланатын жолаушылар саны артып келеді. Жаңа жолаушылар терминалы пайдалануға берілген кезде бірқатар көлік көрсеткішін 1,5 есеге арттыруға мүмкіндік тұмақ. Ал жүк

Bu binanın inşa edilmesinin birkaç sebebinin olduğunu belirtmekte fayda var. Örneğin, Kızılorda havalimanı 4 Aralık 1985 tarihinde ilk teknik uçak seferini kabul etti. 2000 yılında Kızılorda havalimanının adı Korkut Ata Havalimanı olarak değişti. 3 Kasım 2014 tarihinde ise havalimanına uluslararası statü verildi. Havalimanından Astana'ya 14 ve Almatı'ya 12 olmak üzere haftada 26 tarifeli uçak seferi gerçekleştiriyor. Ancak eski binanın bugünün ihtiyaçlarını tam olarak karşılayacak derecede teknik ve hizmet imkanlarına sahip olduğu söylenemez.

Üstelik havalimanına düşen yükümlülük de arttı. Havalimanına inen uçak sayısı her geçen yıl artıyor. Örneğin 2023 yılında 2022 yılına nazaran %30'luk bir artışla toplam 306 600 yolcuya hizmet verildi.

Bundan dolayı mevcut havalimanının yakınlarında yeni bir terminal yapılması bu açığı kapatmak için şarttı. Ayrıca inşaat sırasında 300 kişiye istihdam sağlanmış olup, proje tamamlandıktan sonra ise 50 yeni kalıcı istihdam olanağı yaratılacaktır.

Dolayısıyla terminal binasının işletmeye alınmasıyla, havayolu ulaşım hizmetlerinin ve ticari havacılığın geliştirilmesi, havalimanının

тасымалдау көлемі жылына 150 тоннадан 240 тоннаға дейін артады деп жоспарлануда. Сонымен бірге әуежайдың транзиттік әлеуетін арттыру мақсатында бәсекеге қабілетті, сапалы логистикалық қызметтер көрсете отырып, алыс және жақын шет елдерден жүк тасымалдаушы чартерлік әуе рейстерді тұрақты түрде қабылдайтын боламыз.

Қазір әуежайға іргелес аумақ абаттандырылуда. Осы аумаққа 615 шаршы метр гранит жабыны, 16,2 шаршы метр асфальт, 4038 шаршы метр кеспе тас және 3630 шаршы метр қиыршық тас төселетін болады. «Қызылорда қаласындағы әуежайдың іргелес аумағын абаттандыру құрылысы» жобасына қаржы бөлініп, 4 жолақты, ұзындығы 480

transit potansiyelinin ve rekabet gücünün artması, ulaşım maliyetlerinin ve süresinin azalması gibi avantajlar elde edilecektir. Bu girişim sayesinde komşu ilçelerde bağlantıların artması, havacılık hizmetleri piyasasının düzene gelmesi, yakın ve uzak ülkelere yeni rotaların uçuşa açılması bekleniyor.

Yazdıklarımızı kanıtlamak için birkaç örnek verelim.

Halihazırda Air Astana, Fly Arystan ve Qazaq Air havayolu şirketleri düzenli olarak yolcu taşımacılığı gerçekleştirmektedir. Bu yılın haziran ayından itibaren "Fly Arystan" havayolu şirketi tarafından Antalya'ya (Türkiye) charter seferlerinin yapılması planlanıyor. Yani havalimanı terminalinin Kızılorda eyaletinin ekonomik ve yatırım durumunun iyileştirilmesine olumlu bir etkisi olacak diyebiliriz.

Yukarıda belirttiğimiz gibi havalimanı hizmetlerinden yararlanan yolcu sayısı artıyor. Yeni yolcu terminalinin hizmete açılmasıyla uçak sayısını 1,5 kat artırma imkanı doğacaktır. Yük taşıma kapasitesinin yılda 150 tondan 240 tona çıkarılması planlanıyor. Aynı zamanda havalimanının transit potansiyelini artırmak amacıyla rekabetçi, kaliteli lojistik hizmetleri sunarak, uzak ve yakın yabancı ülkelere düzenli olarak kargo charter uçaklarını kabul edeceğiz.

Şu anda havalimanının etrafında çevre düzenlemeleri yapılıyor. Bu alana 615 metrekare granit kaplama, 16,2 m² asfalt, 4 038 m² parke taşı ve 3 630 m² çakıl döşenecek. "Kızılorda Şehir Havalimanı Çevre Düzenleme Projesi"

метр, әр жолақтың ені 3,5 метр болатын жол салынуда. Құрылыс-монтаждау жұмыстары мамыр айдың соңында аяқталды. Қазір әуежайының аумағында абаттандыру жұмыстары жүргізілуде.

ішін finansman tahsis edilmiş olup, 480 metre uzunluğunda ve 3,5 metre genişliğinde 4 şeritli yol inşa edilmektedir. Şu anda havalimanı alanında peyzaj çalışmaları devam etmektedir.

Облыстағы ірі жобаның негізгі бағыты осыған саяды. Жаңа жоба жүзеге асса, Қызылорданың инвестициялық әлеуеті артып, тұрғындар үшін қанатты көлікпен қатынау қиындық тудырмасы анық.

Bölgede bu büyük projenin uygulanmasıyla Kızılorda'nın yatırım potansiyelinin artacağı, havayolu ulaşımının bölge sakinleri için artık bir sorun olmayacağı da aşikar.

Ақпарат Қызылорда облысының жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары басқармасымен ұсынылды.

Yazı, Kızılorda Eyaleti Yolcu Taşımacılığı ve Karayolları Müdürlüğü tarafından verilmiştir.

KARIMOVA BEYBITKUL SARSEMCHANOVNA
Председатель Правления - Ректор
Кызылординского университета имени Коркыт ата

KARIMOVA BEYBITGÜL SARSEMCHANOVNA
Yönetim Kurulu Başkanı - Rektör
Korkut Ata Kızılorda Üniversitesi

KORKUT ATA
KIZILORDA
ÜNİVERSİTESİ

ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ, НАУЧНОЕ И КУЛЬТУРНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО С ВУЗАМИ ТУРЦИИ TÜRKİYE ÜNİVERSİTELERİ İLE EĞİTİM, BİLİM VE KÜLTÜREL İŞBİRLİĞİ

История развития университета

Кызылординский университет имени Коркыт ата основан в 1937 году на базе Дальневосточного корейского педагогического института. За 87 лет своего развития университет стал кузницей квалифицированных кадров. Это крупный, динамично развивающийся региональный университет, который находится в областном центре – городе Кызылорда, который в свою очередь граничит на северо-западе с Актюбинской областью, на севере – Карагандинской областью, на востоке и юго-востоке – с Туркестанской областью, а на юге – с Республикой Узбекистан.

В 2023 году впервые университет вошел в рейтинг лучших вузов мира по версии британского агентства QS World University Rankings.

Üniversitenin gelişim tarihi

Korkut Ata Kızılorda Üniversitesi, 1937 yılında Uzak Doğu Kore Pedagoji Enstitüsü temelinde kuruldu. 87 yıllık gelişim sürecinde üniversite, nitelikli personel yetiştiren bir eğitim kurumu haline geldi. Kuzeybatıda Aktöbe bölgesi, kuzeyde Karaganda bölgesi, doğu ve güneydoğuda Türkistan bölgesi, güneyde ise Özbekistan Cumhuriyeti ile komşu olan bölgenin merkez şehri Kızılorda'da yer alan, dinamik bir şekilde gelişen büyük bir bölgesel üniversitedir.

2023 yılında üniversite ilk kez İngiliz ajansı QS World University Rankings listesinde yer aldı.

Üniversite, 2023 yılında ilk kez UI Green Metric Dünya Üniversite Sıralamasına girdi. UI Green Metric, üniversitelerin

В 2023 году университет впервые вошел в мировой рейтинг UI Green Metric World University Ranking. Это ежегодный международный рейтинг устойчивости университетов, в котором отражаются усилия по сокращению экологического следа университета, а также образованию и исследованиям в области устойчивого развития.

Численность обучающихся составляет более 10-ти тысяч человек, из года в год растет количество поступивших по гранту Министерства науки и высшего образования Республики Казахстан. Университету ежегодно выделяются гранты на обучение от Акимата Кызылординской области: в настоящее время обучается 76 студентов.

çevresel ayak izinin azaltılması, eğitim ve sürdürülebilirlik ile ilgili çabalarını yansıtan yıllık uluslararası sürdürülebilirlik sıralamadır.

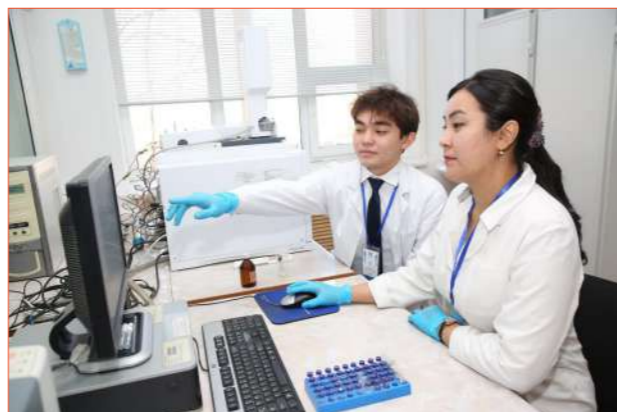
Öğrenci nüfusu 10 binin üzerinde olan Korkut Ata Üniversitesi'nde Kazakistan Cumhuriyeti Bilim ve Yüksek Öğretim Bakanlığı'nın bursuyla eğitim alan öğrencilerin sayısı yıl geçtikçe artmaktadır. Kızılorda Eyalet Valiliği üniversiteye her sene burs tahsis etmekte olup, halen valilik bursuyla 76 öğrenci eğitim görmektedir.

Üniversitede eğitim; lisans - yüksek lisans - doktora programlarına göre verilmektedir. Toplam 114 eğitim programı uygulanmaktadır:

Подготовка кадров ведется по уровням: бакалавриат – магистратура – докторантура. Всего 114 образовательных программ, из которых:

- 66 образовательных программ бакалавриата по 27 направлениям;
- 34 образовательных программ магистратуры по 16 направлениям;
- 13 образовательных программ докторантуры по 8 направлениям.

Образовательный и научно-исследовательский процесс в университете реализуется на базе следующих 5 институтов, в которых функционирует 25 кафедр, включая военную:

- инженерно-технологический институт;
- гуманитарно-педагогический институт;
- институт естествознания;
- институт экономики и права;
- институт педагогики и традиционного искусства.

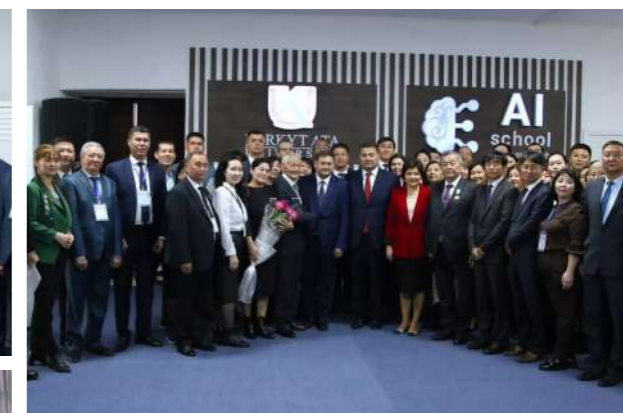
В 2024 году создан новый институт – Институт искусственного интеллекта и информатики, который будет специализироваться на подготовке кадров в сфере искусственного интеллекта, кибербезопасности и информатики. Институт будет финансироваться Национальным фондом исследований Республики

- 27 аланда 66 лисанс егітiм програми;
- 16 аланда 34 үйксек лисанс егітiм програми;
- 8 аланда 13 доктора егітiм програми.

Üniversitede eđitim ve bilimsel arařtırma süreci, askeri bölümlerle birlikte 25 bölümün bulunduđu ařađıdaki 5 enstitüde yürütölmektedir:

- Mühendislik ve Teknoloji Enstitüsü;
- Beřeri Bilimler ve Pedagoji Enstitüsü;
- Dođa Bilimleri Enstitüsü;
- Ekonomi ve Hukuk Enstitüsü;
- Pedagoji ve Geleneksel Sanat Enstitüsü.

2024 yılında yapay zeka, siber güvenlik ve biliřim alanında kadro yetiřtirme konusunda uzmanlařacak Yapay Zeka ve Biliřim Enstitüsü kuruldu. Enstitü, LUPIC (Leading University Project for International Cooperation) projesi çerçevesinde Kore Cumhuriyeti Ulusal Arařtırma Vakfı ile Kore Cumhuriyeti Eđitim Bakanlıđı tarafından ve ayrıca, Kazakistan Cumhuriyeti Bilim ve Yüksek Öđretim Bakanlıđı tarafından finanse edilecektir.

Корея и Министерством образования Республики Корея в рамках проекта LUPIC (LUPIC – Leading University Project for International Cooperation), а также Министерством науки и высшего образования Республики Казахстан.

В настоящее время совместно с Сеульским национальным университетом науки и технологий (Корея), Кыргызским национальным университетом имени Жусупа Баласагына (Кыргызстан), Московским авиационным институтом (Россия) разрабатываются дудипломные образовательные программы. Кроме того, с такими зарубежными вузами, как Университет Каннам (Корея), Китайский нефтяной университет (Китай), Томский политехнический университет (Россия), Университет «Дубна» (Россия), Ташкентский институт инженеров ирригации и механизации сельского хозяйства (Узбекистан) созданы дудипломные и совместные образовательные программы.

Halen Seul Ulusal Bilim ve Teknoloji Üniversitesi (Güney Kore), Zhusup Balasagyn Kırgız Milli Üniversitesi (Kırgızistan) ve Moskova Havacılık Enstitüsü (Rusya) ile ortaklařa çift diploma eđitim programları geliştirilmektedir.

Ayrıca, Kangnam Üniversitesi (Güney Kore), Çin Petrol Üniversitesi (Çin), Tomsk Teknik Üniversitesi (Rusya), Dubna Üniversitesi (Rusya), Tařkent Sulama ve Tarımsal Mekanizasyon Mühendisleri Enstitüsü (Özbekistan) gibi yabancı üniversitelerle çift diploma ve ortak eđitim programları hazırlanmıştır.

2023 yılında Zhusup Balasaguni Kırgız Milli Üniversitesi nezdinde açılan Korkut Ata Kızılorda Üniversitesi temsilciliđi, ortak eđitim ve bilim projelerinin uygulanmasına iliřkin çalışmalar yürütmektedir.

В 2023 году на базе КНУ имени Ж. Бала-сагына открыто представительство Кызылординского университета имени Коркыт ата, деятельность которого направлена на совместные образовательные и научные проекты.

В университете функционирует 10 корпусов, 5 общежитий, дворец студентов, спортивно-оздоровительный комплекс «Сейхун», научные библиотеки в каждом корпусе.

Сегодня в университете работают более 500 преподавателей, из которых 21 доктор наук, 171 кандидат наук, 39 PhD, 40 выпускников международной программы «Болашак», ежегодно к обучению привлекаются более 20-ти зарубежных преподавателей.

Научные подразделения делятся на лаборатории и центры:

- Лаборатория инженерного профиля «Физико-химические методы анализа»;
- Научный центр «Археология и этнография»;
- Научно-образовательный центр «Химико-биологические исследования имени Т.Д.Куанышбаева»;

Üniversitemizde 10 derslik binası, 5 öğrenci yurdu, öğrenci sarayı, "Seyhun" spor ve fitness tesisi ve her binada bilim kütüphaneleri bulunmaktadır.

Halen üniversitede 21'i doktor, 171'i yardımcı doçent doktor, 39'u PhD, 40'i Bolashak uluslararası eğitim programı mezunu olmak üzere 500'den fazla öğretim üyesi çalışmaktadır; her yıl 20'den fazla yabancı akademisyenler üniversitede ders vermek üzere davet edilmektedir.

Bilimsel bölümler laboratuvarlara ve merkezlere ayrılmıştır:

- "Fizik-Kimyasal Analiz Yöntemleri" mühendislik laboratuvarı;
- "Arkeoloji ve Etnografya Bilim ve Araştırma Merkezi";
- T.D. Kuanyshbaev Kimyasal ve Biyolojik Araştırmalar Bilim ve Eğitim Merkezi;
- Korkut Ata Hakkında Bilimsel Araştırmalar Merkezi;
- Şokay Hakkında Bilimsel Araştırmalar Merkezi;
- 4,38 hektarlık botanik bahçe.

Bugünlerde üniversitemizde Kazakistan Cumhuriyeti Bilim ve Yüksek Öğretim Bakanlığı'nın bursları ve eğitim programları kapsa-

- Научно-исследовательский центр «Коркытоведение»;
- Научно-исследовательский центр «Шокаеведение»;
- Ботанический сад площадью 4,38 га.

В настоящее время в университете реализуются 27 научных проектов по грантовому, программно-целевому финансированию Министерства науки и высшего образования Республики Казахстан, по заказу местных исполнительных органов, частных компаний и совместно с зарубежными вузами. С Университетом Нова-Лиссабон (Португалия), Университетом Тюбингена (Германия), Университетом Саффолка и Change School (Великобритания), Университетом Мэйдзи (Япония) осуществляются международные проекты в области химической технологии, археологии и предпринимательства.

В университете функционирует 3 диссертационных совета, для публикации результатов научных исследований и популяризации науки издается 8 научных журналов на казахском, русском и английском языках. Для поддержки молодых ученых ежегодно выделяются гранты на науку в размере 10 млн тенге.

Образовательное, научное и культурное сотрудничество с вузами Турции

Кызылординский университет имени Коркыт ата имеет более 150-ти меморандумов о сотрудничестве с ведущими зарубежными вузами. Среди вузов Турецкой Республики активное и непрерывное сотрудничество ведется с такими вузами, как Османие Коркут ата Университет (Османие), Университет Хаджи Байрам Вели (Анкара), Сельджукский университет (Конья), Университет Акдениз (Анталья), Университет искусств имени Мимара Синана (Стамбул), Университет Сакарья (Сакарья), Стамбульский университет (Стамбул), Университет Гази (Анкара), Университет Невшехир Хаджи Бекташ Вели (Невшехир), Университет Газиантеп (Газиантеп), Кыргызско-Турецкий университет «Манас» (Бишкек, Кыргызстан).

Сотрудничество ведется по программе академической мобильности студентов, программам приглашения зарубежных специалистов для чтения лекций, подготовки кадров – докторов философии (PhD), в рамках реализации научно-исследовательских проектов, а также культурного обмена.

С 2023 года в университете запущена образовательная программа «Иностранный язык: два иностранных языка», в котором первым языком является английский, вторым – турецкий. В настоящее время по данной программе обучается 67 студентов. Они получат степень «бакалавра со знанием английского и турецкого языков».

Начиная с 2014 года профессор Университета Хаджи Байрам Вели, доктор наук Хулия Касапоглу Ченгел приглашается для чтения лекций студентам и магистрантам образовательной программы «Казахский язык и литература», а также ведения научных консультаций для докторантов в качестве зарубежного соруководителя. Под ее руководством докторанты университета – в 2022 году А.Жолмаханова и в 2024 году К.Кудайбергенова – успешно защитили диссертацию и получили степень доктора философии (PhD). В настоящее время Хулия Касапоглу Ченгел является научным руководителем 8-ми докторантов нашего университета.

мında tahsis edilen finansmanla, ayrıca yerel yürütme kurumlarının, özel şirketlerin siparişi üzerine ve yabancı üniversitelerle 27 bilimsel proje uygulanmaktadır. Nova de Lisboa Üniversitesi (Portekiz), Tübingen Üniversitesi (Almanya), Suffolk Üniversitesi ve Change School (İngiltere) ve Meiji Üniversitesi (Japonya) ile kimya teknolojisi, arkeoloji ve girişimcilik alanlarında uluslararası projeler yürütülmektedir.

Üniversitede 3 tez savunma konseyi bulunmaktadır; bilimsel araştırmaların sonuçlarını yayınlamak ve bilimi popülerleştirmek için Kazakça, Rusça ve İngilizce olarak 8 bilimsel dergi yayınlanmaktadır. Genç bilim adamlarını desteklemek amacıyla her sene 10 milyon tenge tutarında araştırma bursu tahsis ediliyor.

Türkiye üniversiteleri ile eğitim, bilim ve kültürel işbirliğimiz

Korkut Ata Kızılorda Üniversitesi önde gelen 150'den fazla yabancı üniversiteyle işbirliği mutabakatı zaptı imzalamış bulunmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti üniversitelerinden Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi (Osmaniye), Hacı Bayram Veli Üniversitesi (Ankara), Selçuk Üniversitesi (Konya), Akdeniz Üniversitesi (Antalya), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (İstanbul), Sakarya Üniversitesi (Sakarya), İstanbul Üniversitesi (İstanbul), Gazi Üniversitesi (Ankara), Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (Nevşehir), Gaziantep Üniversitesi (Gaziantep) ve Kırgız-Türk Manas Üniversitesi (Bişkek, Kırgızistan) ile aktif ve kesintisiz işbirliği devam etmektedir.

İşbirliğimiz, öğrencilerin akademik hareketlilik programı, yabancı uzmanları ders vermeye davet etme programı, araştırma projelerinin uygulanmasının bir parçası olarak felsefe doktorlarının (PhD) eğitimi ve kültürel değişim programı kapsamında yürütülmektedir.

Üniversitemizde 2023 yılından itibaren birinci dilin İngilizce, ikinci dilin Türkçe olduğu "Yabancı Dil: İki Yabancı Dil" eğitim programı başlatılmıştır. Şu anda bu program kapsamında 67 öğrenci eğitim almaktadır. Bu bölümü bitiren öğrencilere İngilizce ve Türkçe bilen lisans mezunu diploması verilecektir.

2023 yılında Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Kazak-Türk Üniversitesi Türk Dili Merkezi'nin bir şubesinin açılmasına ilişkin Mutabakat Zaptı imzalandı. Anlaşma kapsamında Türkiye'den

В 2023 году подписан Меморандум об открытии филиала Центра турецкого языка Международного Казахско-турецкого университета имени Ходжи Ахмеда Ясави. В рамках договоренности преподаватели турецкого языка и литературы, приглашенные из Турции, будут безвозмездно обучать наших студентов.

Заслуга профессора Хулии Касапоглу Ченгел в укреплении международных связей между двумя университетами огромна и в 2023 году решением Ученого совета университета ей присуждено звание «Почетного профессора Кызылординского университета имени Коркыт ата».

6 обучающихся из числа магистрантов и бакалавров образовательной программы «Казахский язык и литература» в 2024 году по академической мобильности обучались в Университете Хаджи Байрам Вели. Научным консультантом наших докторантов является также профессор Университета Хаджи Байрам Вели Четин Пекаджар.

Профессор Сельджукского университета, доктор исторических наук Чагатай Бенхюр в 2023 году также по программе приглашения зарубежных ученых в течение месяца читал лекции студентам в нашем университете, проводил семинары и консультации для молодых ученых. Только в 2023-2024 учебном году 12 студентов образовательной программы "История", из числа бакалавров и магистров, прошли обучение в Сельджукском университете по программе академической мобильности.

Докторантуру Сельджукского университета в рамках программы "Türkiye Bursları" по специальности «История» окончил старший преподаватель кафедры «История» Т. Жолдасулы, который занимается исследованиями по исламской политике советской власти. Там же в 2021 году он успешно за-

davet edilen Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri öğrencilerimize ücretsiz ders verecektir.

Hacı Bayram Veli Üniversitesi Prof. Dr. Hülya Kasapoğlu Çengel 2014 yılından bu yana "Kazak Dili ve Edebiyatı" eğitim programı lisans ve yüksek lisans öğrencilerine ders vermek üzere davet edilmekte ve aynı zamanda yabancı ortak tez danışmanı olarak doktora öğrencilerine bilimsel danışmanlık yapmaktadır. Prof. Dr. Hülya Kasapoğlu Çengel danışmanlığında üniversitemizin doktora öğrencilerinden A. Zholmakhanova 2022 yılında, K. Kudaibergenova 2024 yılında tezlerini başarıyla savunarak Felsefe Doktoru (PhD) ünvanını aldı. Hülya Kasapoğlu Çengel halen 8 doktora öğrencisinin tez danışmanlığını yapmaktadır.

2024 yılında öğrenci değişim programları kapsamında Kazak Dili ve Edebiyatı bölümü yüksek lisans ve lisans öğrencileri arasından 6 öğrencimiz Hacı Bayram Veli Üniversitesi'nde eğitim görmüştür. Doktora öğrencilerimizin de tez danışmanlığını Hacı Bayram Veli Üniversitesi Prof. Dr. Çetin Pekacar yapmaktadır.

щитил диссертацию и получил степень доктора философии (PhD).

Научный сотрудник центра археологии и этнографии нашего университета Б. Шо-раев в 2023 году успешно защитил докторскую диссертацию в Университете Докуз Эйлюль в городе Измир на тему «Архитектурные памятники на Великом Шелковом пути в Казахстане».

Лабораторией инженерного профиля «Физико-химические методы анализа» с 2024 года ведутся совместные исследования с профессором Университета Сакарьи, доктором химических наук, членом-корреспондентом Турецкой академии наук (TUBA), лауреатом премии Совета научно-технических исследований Турции (TUBİTAK) Махмутом Озачаром. Данные исследования ведутся в рамках программы приглашения зарубежных ученых и финансируются Министерством науки и высшего образования РК.

В грантовых проектах, финансируемых профильным министерством, принимают участие следующие ученые: профессор Университета искусств имени Мимар Синана доктор исторических наук Абдулвахап Кара – в проекте «Идеалы государственности Мустафы Шокая: уроки истории и преемственность» (годы реализации проекта: 2023-2025 гг.), профессор Университета Хаджи Байрам Вели, доктор филологических наук Хулия Касапоглу Ченгел – в проекте «Казахские топонимические легенды за рубежом (Россия, Китай, Монголия): типология, генетика и поэтические особенности» (годы реализации проекта: 2022-2024 гг.).

В рамках реализации грантового проекта «Развитие лингвокультурных компетенций в контексте интернационализации высшего образования» (годы реализации:

İki üniversite arasındaki uluslararası ilişkilerin güçlendirilmesinde büyük katkıları olan Profesör Hülya Kasapoğlu Çengel'e 2023 yılında üniversitenin Akademik Konseyi'nin kararıyla "Korkut Ata Kızılorda Üniversitesi Fahri Profesörü" ünvanı takdim edilmiştir.

Konya Selçuk Üniversitesi Tarih Bölümü Prof. Dr. Çağatay Benhür, 2023 yılında yine "Yabancı Bilim Adamlarını Davet Etme Programı" kapsamında üniversitemizde bir ay süreyle öğrencilere ders verdi, öğrencilere ve genç bilim adamlarına yönelik seminerler ve istişareler düzenledi. Önceki yıllar hariç, sadece 2023-2024 eğitim öğretim yılında tarih bölümümüzün 12 lisans ve yüksek lisans öğrencisi akademik hareketlilik programı kapsamında Selçuk Üniversitesi'nde eğitim aldı.

Konya Selçuk Üniversitesi'nde "Türkiye Bursları" programı çerçevesinde, "Sovyet rejiminin İslami siyaseti" üzerine araştırmalar yapan Tarih Bölümü kıdemli öğretim görevlisi Talgat Zholdasuly doktora çalışmalarını tamamladı. T. Zholdasuly 2021 yılında aynı üniversitede tezini başarıyla savundu ve Felsefe Doktoru (PhD) ünvanını aldı.

Üniversitemizin Arkeoloji ve Etnografya Merkezi araştırmacısı Bağlan Shorayev, 2023 yılında İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi'nde "Kazakistan'da Büyük İpek Yolu Üzerindeki Mimari Anıtlar" konulu doktora tezini başarıyla savundu.

Üniversitemizin "Fizik - Kimyasal Analiz Yöntemleri" mühendislik laboratuvarında 2024 yılından itibaren Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) muhabir üyesi, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ödülü sahibi, Sakarya Üniversitesi Kimya Bölümü öğretim üyesi, Prof.Dr. Mahmut Özaçar ile ortak araştırmalar yürütülmektedir. Bu çalışmalar dış ülke bilim insanlarının davet edilmesine ilişkin program çerçevesinde yapılmakta ve Kazakistan Cumhuriyeti Bilim ve Yüksek Öğretim Bakanlığı tarafından finanse edilmektedir.

Anılan bakanlık tarafından finanse edilen burs projelerinde aşağıdaki bilim insanları yer almaktadır: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Tarih Bölümü Prof. Dr. Abdolvahap Kara "Mustafa Shokay'ın Devlet İdealleri: Tarih ve Süreklilik Dersleri" projesine (proje uygulama yılları: 2023-2025), Hacı Bayram Veli Üniversitesi Filoloji Bölümü Prof.Dr. Hülya Kasapoğlu Çengel "Yurtdışındaki Kazak Toponimi Efsaneleri (Rusya, Çin, Moğolistan): Tipoloji, Genetik ve Şiirsel Özellikler" projesine (proje uygulama yılları: 2022-2024) katılmaktadır.

"Yüksek Öğretimin Uluslararasılaşması Bağlamında Dilsel ve Kültürel Yeterliliğin

2022-2024 гг.) доцент Университета Газиантеп, доктор педагогических наук Эрдал Бай прочитал курс лекций и провел научные консультации для студентов по специальности «Иностранный язык: два иностранных языка», «Переводческое дело». В перспективе планируется академический обмен с Университетом Газиантеп.

Особо следует отметить археологические раскопки, которые ведутся сотрудниками научного центра археологии и этнографии университета. Археологические раскопки столицы огузского государства Жанкент начаты совместными казахско-немецкими исследованиями в 2005 г. Работы проводятся совместными усилиями сотрудников Кызылординского университета имени Кorkut ата, Института этнологии и антропологии им. Н.Н. Миклухо-Маклая и Тюбингенского университета Эберхарда Карла.

Жанкент или по-тюркски Янгикент – "новый город". Развалины этой древней крепости хорошо сохранились и посещались многими путешественниками еще в начале XX в. Первые упоминания о Джанкенте известны у арабского географа Ибн-Русте между 903-м и 912-м годами нашей эры. В средневековых арабских и персидских письменных источниках этот город характеризуется как один из крупных экономических и культурных центров в низовьях Сырдарьи. По сведениям других средневековых письменных источников Жанкент (Янгикент) в низовьях Сырдарьи являлся резиденцией «царя гузов».

Средневековое городище Жанкент находится в Казалинском районе Кызылординской области. Остатки города довольно хорошо сохранились до настоящего времени. Городище имеет почти прямоугольную форму размером 325x200м. В северо-западной части городища расположена хорошо сохранившаяся цитадель.

«Geliştirilmesi» (uygulama yılları: 2022-2024) burs projesinin uygulanması kapsamında Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Doç. Dr. Erdal Bay "Yabancı Dil: İki Yabancı Dil", "Çeviribilim" bölümlerinde okuyan öğrencilere ders verdi ve bilim konularında danışmanlık yaptı. İlerleyen günlerde Gaziantep Üniversitesi ile de akademisyen değişim programları planlanmaktadır.

Üniversitemizin Arkeoloji ve Etnografya Araştırma Merkezi personeli tarafından yapılan arkeolojik kazıları üzerinde durmak istiyorum. Oğuz devletinin başkenti Cankent arkeolojik kazıları 2005 yılında Kazak-Alman ortak araştırmalarıyla başladı. Çalışmalar Korkut Ata Kızılorda Üniversitesi, N.N. Miklouho-Maclay Etnoloji ve Antropoloji Enstitüsü ve Tübingen Eberhard Karl Üniversitesi mensupları tarafından ortaklaşa yürütülmektedir.

Cankent veya Türk dilinde Yangikent "yeni şehir"dir. Bu kadim kalenin kalıntıları iyi korunmuş ve 20. yüzyılın başlarında birçok gezgin tarafından ziyaret edilmiştir. Cankent'ten ilk defa 903 ile 912 yılları arasında Arap coğrafyacı İbn-Rust söz etmiştir. Ortaçağ Arap ve Fars yazılı kaynaklarında bu kent, Siriderya'nın aşağı kesimlerindeki önemli ekonomik ve kültürel merkezlerden biri olarak nitelendirilir. Ortaçağ'ın diğer yazılı kaynaklarına göre Siriderya'nın (Seyhun nehri) aşağı kesimlerindeki Cankent (Yangikent) "Oğuzların kralının" ikametgahıydı.

Ortaçağ kenti Cankent, Kyzylorda bölgesinin Kazalinsk ilçesinde yer almaktadır. Kentin kalıntıları günümüze kadar oldukça iyi korunmuştur. Kent, 325 x 200 m ölçülerinde, neredeyse dik-dörtgen şeklindedir. Kuzeybatı kesiminde iyi korunmuş bir kale bulunmaktadır.

Именно с Жанкента берет свое начало Сельджукская династия. Это исламизированные огузы, которые по политическим мотивам покинули в конце 10 века Жанкент, затем мигрировали на территорию Хорезма, после, ведя завоевательную политику, направились в Малую Азию. Именно сельджуки стоят у истоков многих современных народов – турков, азербайджанцев, казахов, каракалпаков, узбеков и др. Найденная здесь керамика, особенности домостроительства, свидетельствуют о том, что современные предки огузов наследовали от них многое. Это прежде всего внутренний интерьер помещений, который прослеживается в помещениях Жанкента – пристенные суфы (лежанки) по периметру всей жилой комнаты в виде невысоких диванов можно проследить в домах турков, азербайджанцев, узбеков и т.д. Современные турецкие или азербайджанские кружки для чаепития – это не что иное, как традиционные керамические кружки, очень часто и в массовом количестве находимые на Жанкенте, Сортобе (еще один город огузов в Кармакчинском районе). Иные археологические находки (бусы, монеты, глазурованная посуда и т.д.) свидетельствуют о наличии у огузов широких контактов с соседними городами и государствами, ведь Жанкент один из средневековых городов, стоящих на Великом Шелковом пути.

Selçuklu hanedanının kökeni Cankent'ten başlıyor. Bunlar, 10. yüzyılın sonlarında siyasi nedenlerden dolayı Jankent'i (Yangikent) terk eden, ardından Harezmi topraklarına göç eden ve ardından fetih politikası izleyerek Küçük Asya'ya yönelen Müslümanlaşmış Oğuzlardır. Pek çok modern halkın (Türkler, Azeriler, Kazaklar, Karakalpaklar, Özbekler vs.) kökeninde Selçuklular yer almaktadır. Burada bulunan seramikler ve ev yapımı özellikleri, Oğuzların modern atalarının onlara kendilerinden çok şey miras aldığını göstermektedir. Bu, her şeyden önce, Jankent tesislerinde izlenebilen tesisin iç kısmıdır: Oturma odasında alçak kanepeler şeklinde duvara monte edilen kanepeler (yatak) Türklerin, Azerilerin, Özbeklerin vb. evlerinde izlenebilmektedir. Çay içmek için kullanılan modern Türk veya Azerbaycan kupaları, Zhankent'te ve Sortobe'de (Karmakçi ilçesindeki başka bir Oğuz şehri) çok sık ve büyük miktarlarda bulunan geleneksel seramik kupalardan başka bir şey değildir. Diğer arkeolojik buluntular (boncuklar, madeni paralar, sırlı tabaklar vb.), Cankent'in Büyük İpek Yolu üzerinde yer alan Ortaçağ şehirlerinden biri olması nedeniyle Oğuzların komşu şehirler ve devletlerle yoğun temasta bulunduğunu göstermektedir.

Археологические исследования нашими учеными ведутся при поддержке Акмата Кзылординской области, Комитета науки Министерства науки и высшего образования Республики Казахстан, Института археологии имени Алькея Маргулана, а также Международной тюркской академии.

По программе и при финансировании Министерства молодежи и спорта Турец-

Üniversitemizin bilim insanları ve arkeologları tarafından yürütülen arkeolojik araştırmalar, Kızılorda Bölge Valiliği, Kazakistan Cumhuriyeti Bilim ve Yüksek Öğretim Bakanlığı Bilim Komitesi, Alkey Margulan Arkeoloji Enstitüsü ve Uluslararası Türk Akademisi'nin desteğiyle yürütülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın programı ve finansmanı kapsamın-

кой Республики с 2024 года Кызылординским университетом имени Коркыт ата совместно с Университетом Акдениз (Анталья) началась реализация Международного проекта «Мәдени мұра». Проект нацелен на взаимный обмен студентами и экспертами для знакомства с языком, историей, искусством и традициями обеих стран. Проект начался с приезда делегации из Турции, которой были презентованы не только научно-образовательный потенциал университета, но и история и достопримечательности Кызылординской области. В рамках двустороннего партнерства в июне текущего года сотрудники и студенты нашего университета будут командированы в Университет Акдениз. С Университетом Акдениз в перспективе будет осуществляться программа академического обмена и совместных культурных и научных мероприятий.

Главная миссия Кызылординского университета имени Коркыт ата – генерировать новые знания и раскрывать интеллектуальный потенциал региона. Для подготовки кадров нового формата, конкурентоспособных на мировом рынке, университет будет и дальше развивать работу с вузами и центрами Турецкой Республики. Мы открыты для реализации программы академического обмена, постдокторантуры, совместных образовательных и двухдипломных программ, создания культурных центров и совместных научных лабораторий.

da Korkut Ata Kızılorda Üniversitesi ile Akdeniz Üniversitesi (Antalya) ile birlikte 2024 yılından itibaren Uluslararası "Kültürel Miras" Projesini başlattı. Proje, öğrencilerin ve uzmanların iki ülkenin dil, tarih, sanat ve geleneklerini tanımasını amacıyla karşılıklı değişimini öngörüyor. Projemiz, Türkiye'den gelen bir heyete üniversitenin bilimsel ve eğitim potansiyelinin yanı sıra Kızılorda bölgesinin tarihi ve turistik yerleri hakkında da bilgi verilerek başladı. İkili ortak programlar kapsamında bu yılın haziran ayında üniversitemiz personel ve öğrencileri Antalya Akdeniz Üniversitesi'ne gönderilecektir. Gelecekte Akdeniz Üniversitesi ile akademik değişim ve ortak kültürel ve bilimsel etkinlikler düzenlenerek ortak çalışmalarımız devam edecektir.

Korkut Ata Kızılorda Üniversitesi'nin temel misyonu, yeni bilgiler üretmek ve bölgenin entelektüel potansiyelini ortaya çıkarmaktır. Üniversite, uluslararası piyasada yeni formatta ve rekabetçi personel yetiştirmek amacıyla Türkiye Cumhuriyeti üniversiteleri ve merkezleriyle çalışmalarını daha da geliştirecektir. Akademik değişim programları, doktora sonrası çalışmalar, ortak eğitim ve çift diploma programlarını uygulamaya, kültür merkezleri ve ortak bilim laboratuvarları oluşturmaya açtık.

ДОСХАН ИМАНБЕКОВ

Директор ТОО "Центр развития Кызылординской области"

DOSHAN İMANBEKOV

Kızıldorda Eyaletini Geliştirme Merkezi LTD Müdürü

НОВЫЙ ДИАГНОСТИЧЕСКИЙ ЦЕНТР: УКРЕПЛЯЯ ЗДОРОВЬЕ ГРАЖДАН YENİ TEŞHİS MERKEZİ: VATANDAŞLARIN SAĞLIĞI İÇİN

В Кызылординской области принимают комплексные меры по улучшению здоровья населения, в том числе больных онкозаболеваниями. Одним из действенных шагов в этом направлении станет реализация проекта по открытию в областном центре диагностических центров с магнитно-резонансной и компьютерной томографией, цифровыми рентгеном и маммографией, а также позитронно-эмиссионной томографией (ПЭТ/КТ).

В создание и обустройство центра ПЭТ/КТ будет вложено порядка 2-3 млн долл. США. В этом центре с помощью контрастного ра-

Кızıldorda eyaletinde vatandaşların sağlık durumunu güçlendirilmesine, kanser hastaları da dahil olmak üzere halkın sağlığını iyileştirilmesine yönelik kapsamlı önlemler alınmaktadır. Bu yönde etkili adımlardan biri, bölge merkezinde manyetik rezonans ve bilgisayarlı tomografi, dijital röntgen ve mamografi ile pozitron emisyon tomografisi (PET-CT) bulunan bir teşhis merkezinin açılması olacaktır.

PET/CT merkezinin kurulması ve donatılması için yaklaşık 2-3 milyon ABD doları yatırım yapılacaktır. Bu merkezde flor-18 izotopuna dayalı kontrast radyofarmasötik (RFP) yardımıyla günde 25 hastanın, yılda 5 bine kadar kanser hastasının PET/CT incelemeleri yapılabilecektir. Merkezin amacı, kanser hastalarının tedavisi için onkologlara modern bir teşhis türü sağlamaktır. Uzmanların değerlendirmelerine göre, flor-18 izotopunun yarı ömrü 110 dakikadır ve bu da otomobile taşınmasını imkansız kılmaktadır. Flor-18'le üretilen RFP'lerin etkinliği her 110 dakikada yarı yarıya düşmektedir. Yolcu uçaklarının hızı ve uçuşların düzenli yapılması, kanser hastalarının daha iyi teşhis ve tedavisi için diğer şehirlerde pozitron emisyon tomografi merkezlerinin açılmasını mümkün kılmaktadır.

диофармпрепарата (РФП) на основе изотопа фтора-18 смогут проходить необходимое ПЭТ/КТ исследование до 25 пациентов в день, а за год до 5 тысяч онкобольных. Задача центра – предоставить современный вид диагностики врачам-онкологам для лечения онкобольных пациентов. По оценкам специалистов, период полураспада изотопа фтора-18 составляет 110 минут, что исключает возможность перевозки автотранспортом. Активность РФП, изготовленных на основе фтора-18, снижается вдвое каждые 110 минут. Скорость пассажирских самолётов и регулярность рейсов позволяют открыть центры позитрон-эмиссионной томографии в других городах для качественно лучшей диагностики и лечения онкобольных.

Еще один диагностический центр в Кызылорде, оснащённый современными МРТ, КТ, другим оборудованием и лабораторией, будет оказывать услуги лучевой диагностики населению в частном порядке и в рамках ОСМС, участвовать в системе скринингов.

Проект реализуется казахстанской частной компанией Orhun Medical и фондом прямых инвестиций Chevron (в рамках обязательств компании Chevron по инвестициям в Казахстане) по схеме прямых инвестиций в отрасль. Готовность финансировать проект выразил Европейский банк реконструкции и развития (ЕБРР). Государство выступает только заказчиком услуги, предоставляет помещение или земельный участок под строительство центра ПЭТ/КТ. Модернизация и современные технологии реализуются без нагрузки на государственный бюджет и без применения механизма государственно-частного партнерства.

Стоит отметить, что компания «Orhun Medical» является одной из ведущих компаний в сфере здравоохранения Казахстана. Компания основана в 2015 году и изначально была сосредоточена на развитии центров радиологической диагностики. Однако, ввиду большого спроса на другие медицинские услуги компания начала развивать и другие направления. В настоящее время помимо радиологии, лаборатории и поликлиники, компания предоставляет услуги в области диагностики и лечения рака. Сеть «Orhun Medical» включает современные многофункциональные центры в таких городах, как Алматы, Тараз, Караганда, Актау, а также радиологические центры в Павлодаре, Семее и Актобе.

Кızıldorda'da modern MRI, CT, diğer ekipmanlar ve laboratuvarla donatılmış diğer bir tanı merkezi daha mecburi sosyal sağlık sigortası (OSMS) çerçevesinde ve özel olarak halka radyoterapi hizmetleri sunacak ve sağlık tarama sistemine katılacaktır.

Proje, özel Kazak şirketi olan Orhun Medical ve Chevron Doğrudan Yatırım Fonu (Chevron'un Kazakistan'da yatırım yükümlülükleri çerçevesinde) tarafından sektöre doğrudan yatırım şemasına göre uygulanmaktadır. Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) projeyi finanse etmeye hazır olduğunu bildirmiştir. Devlet, yalnızca işveren olarak ortaya çıkmakta, PET/CT merkezinin kurulması için mekan veya merkez binasının inşası için arsa tahsis edecektir. Modernizasyon ve modern teknolojiler, devlet bütçesine herhangi bir yük getirilmeden ve kamu-özel sektör ortaklığı mekanizması uygulanmadan hayata geçirilmektedir.

Orhun Medical'in Kazakistan'ın önde gelen sağlık şirketlerinden biri olduğunu belirtmek gerekir. Şirket 2015 yılında kurulmuş olup başta radyolojik teşhis merkezlerinin geliştirilmesine odaklıydı. Ancak diğer sağlık hizmetlerine olan yüksek talep nedeniyle şirket başka alanları da geliştirmeye başladı. Günümüzde radyoloji, laboratuvar ve polikliniğin yanı sıra kanser teşhis ve tedavisi gibi alanlarda da hizmet vermektedir. Orhun Medikal ağı, Алматы, Тараз, Караганда, Актау gibi şehirlerde modern çok işlevli merkezleri ve Pavlodar, Semey ve Aktobe'de radyoloji merkezlerini kapsamaktadır.

КАЗАХСТАН И ТУРЦИЯ: НАСТОЯЩЕЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ СОТРУДНИЧЕСТВА

KAZAKISTAN VE TÜRKİYE: İŞBİRLİĞİNİN BUGÜNÜ VE PERSPEKTİFLERİ

Во второй половине апреля текущего года состоялся рабочий визит
Премьер-Министра Казахстана Олжаса Бектенова в столицу Турецкой Республики – Анкару.

Kazakistan Başbakanı Oljas Bektenov, nisan ayının ikinci yarısında Türkiye'nin başkenti
Ankara'ya çalışma ziyareti gerçekleştirdi.

Главная цель визита – дальнейшее углубление казахстанско-турецкого сотрудничества и раскрытие потенциала взаимодействия в новых перспективных отраслях, среди которых – глубокая переработка зерна, углекислоты, нефтегазовая промышленность, нефтехимия и др., что предусматривает производство продукции с высокой добавленной стоимостью.

В Анкаре Премьер-Министр Олжас Бектенов был принят Президентом Турции Реджепом Тайипом Эрдоганом, которому он передал теплые слова приветствия и

Зияретин amacı, Kazakistan ile Türkiye arasındaki işbirliğinin derinleştirilmesi, yüksek katma değerli üretimi öngören derin tahıl işleme, kömür kimyasalları, petrol ve gaz, petrokimya vs. önü açık yeni alanlarda mevcut işbirliği potansiyelini performansla dönüştürmektir.

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından kabul edilen Oljas Bektenov Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım-Jomart Tokayev'in Türkiye Cumhurbaşkanı'na sıcak selamlarını ve en iyi dileklerini iletti. Görüşmede ayrıca, genişletilmiş stratejik ortaklık çerçevesinde iki ülke Cumhurbaşkanı düzeyinde sağ-

наилучшие пожелания от имени Президента Касым-Жомарта Токаева. На встрече было отмечено, что договоренности, достигнутые на уровне глав двух государств по развитию взаимодействия в духе расширенного стратегического партнерства активно реализуются во всех отраслях торгово-экономического, инвестиционного, энергетического, транспортно-логистического, аграрного и культурно-гуманитарного сотрудничества.

В ходе переговоров Премьер-Министра Казахстана Олжаса Бектенова с Вице-Президентом Турции Джавдетом Йылмазом были обсуждены конкретные меры наращивания взаимовыгодного партнерства, а также выражена готовность раскрывать перспективы дальнейшего сотрудничества в сферах транзита и транспорта, АПК, обрабатывающей промышленности, цифровизации и туризма. Турция входит в пятерку крупнейших торговых партнеров Казахстана и топ-20 стран-инвесторов. Сегодня правительства двух стран работают над планомерным обеспечением стабильного объема торговли на уровне не менее \$10 млрд. Казахстан намерен увеличить экспорт продукции в Турцию по 34 видам товаров на общую сумму более \$630 млн. Среди них продукция металлургической, нефтехимической, пищевой и машиностроительной промышленности. В свою очередь, турецкая сторона выразила заинтересованность в реализации новых совместных проектов по перспективным направлениям экономики. Только за год объемы грузовых перевозок железнодорожным и автомобильным транспортом выросли на 40%. Стороны обозначили перспективы трехкратного увеличения объема грузоперевозок в рамках развития потенциала Транскаспийского международного транспортного коридора.

В рамках 13-го заседания Казахстанско-турецкой Межправительственной комиссии по торгово-экономическому сотрудничеству в формате «круглого стола» делегации обеих стран в расширенном формате рассмотрели механизм укрепления промышленной кооперации и наметили планы по локализации фармацевтического производства, обмену передовым опытом в медицине и укреплению культурно-гуманитарных связей. Основной темой встречи с представителями бизнес-

ланан anlaşmaların ticari-ekonomik, yatırım, enerji, ulaştırma, lojistik, tarım ve sosyo-kültürel alanlarda hızlı bir şekilde hayata geçirilmekte olduğu belirtildi.

Kazakistan Başbakanı Oljas Bektenov'un Türkiye Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz ile görüşmesinde taraflar, karşılıklı yarar sağlayan ortaklığın güçlendirilmesine yönelik tedbirleri gözden geçirerek transit ve ulaştırma, tarım, imalat sanayi, dijitalleşme ve turizm alanlarında daha fazla işbirliği için yeni ufuklar açmaya hazır olduklarını ifade etti. Türkiye, Kazakistan'ın en büyük beş ticaret ortağından ve en büyük 20 yatırımcı ülkeden biridir. Bugünlerde iki ülkenin hükümetleri karşılıklı ticaretin en az 10 milyar dolar gibi kalıcı bir seviyede olması yönünde çalışmaktadır. Kazakistan, Türkiye'ye toplam 630 milyon doların üzerinde başta metalurji, petrokimya, gıda ve makina sanayi ürünleri olmak üzere toplam 34 çeşit ürünün ihracatını artırmayı planlıyor. Türk tarafı ise, ekonominin gelecek vaat eden alanlarında yeni ortak projelere ilgi duyduğunu ifade etti.

Görüşmede, sadece bir yıl içinde demiryolu ve karayoluyla yük taşıma hacminin %40 arttığı belirtildi. Taraflar, Trans-Hazar Uluslararası Taşıma Rotası'nın potansiyelinden istifade edilmesiyle yük taşımacılığında üç kat artış beklendiğinin altını çizdi.

Kazak-Türk Hükümetlerarası Ticari-Ekonomik İşbirliği Komisyonu'nun yuvarlak masa şeklinde iki ülke heyetlerinin katılımıyla genişletilmiş formatta gerçekleşen 13. Toplantısında sanayi işbirliğinin pekiştirilmesi, ilaç üretimi, tıp alanında deneyim paylaşımı, sosyo-kültürel bağların güçlendirilmesine ilişkin konular

сообщества Турции стало обсуждение перспектив и определение новых точек соприкосновения.

masaya yatırıldı. İş dünyası temsilcileriyle karşılıklı etkileşimde yeni ortak noktaların belirlenmesi ve perspektifleri görüşüldü.

В круглом столе приняла участие делегация ТУКІБ под руководством Председателя правления Ассоциации Джема Джиритджи.

Yuvarlak masa toplantısına TÜKİB Yönetim Kurulu Başkanı Cem Ciritci başkanlığındaki heyet de katıldı.

Среди участников присутствовали руководители крупнейших компаний – компаний-флагманов турецкого бизнеса: председатель правления группы строительных компаний YDA Holding Хусейн Арслан, председатель правления промышленной группы, четвертой по величине компании в мировой хромовой промышленности Yıldırım Holding Роберт Юксель Йылдырым, председатель правления одной из крупнейших в мире компаний по производству и экспорту сельскохозяйственных культур Tiryaki Holding Ахмет Тириякиоглу, председатель правления ведущей турецкой логистической компании S Sistem Lojistik Хусейн Барлин, главный исполнительный директор холдинговой группы Abdi Ibrahim – лидера фармацевтического рынка Турции – Сюха Ташполатоглу, член правления компании Nobel İlaç, ведущего производителя фармацевтической продукции, Сами Туркоглу и другие.

Toplantı katılımcıları arasında Türk iş dünyası kaptanları olan büyük şirketleri yöneticileri de hazır bulundu: YDA Holding Yönetim Kurulu Başkanı Hüseyin Arslan, krom sanayi sektörünün dünya dördüncüsü Yıldırım Holding Yönetim Kurulu Başkanı Robert Yüksel Yıldırım, dünyanın en büyük tarım üreticileri ve ihracatçılarından biri Tiryaki Holding Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Tiryakioğlu, Türkiye'nin önde gelen lojistik şirketi S Sistem Lojistik Yönetim Kurulu Başkanı Hüseyin Barlin, Türk ilaç pazarının lideri Abdi İbrahim CEO'su Süha Taşpolatoğlu, önde gelen ilaç üreticisi Nobel İlaç Yönetim Kurulu Üyesi Sami Türkoğlu vs. KEK toplantısının ardından 500'den fazla iş dünyası temsilcisinin katılımıyla gerçekleşen Kazak - Türk İş Forumu'nda Türk iş insanlarına Kazakistan'daki yatırım imkanları ve yatırımcılara sağlanan devlet destekleri hakkında bilgi verildi. Halen toplam yaklaşık 3,8 milyar dolarlık 100'e yakın Kazak - Türk ortak yatırım projesinin uygulanmakta olduğu bildirildi.

Диалог продолжился на полях бизнес-форума с участием свыше 500 представителей деловых кругов, в ходе которого турецкие предприниматели были ознакомлены с инвестиционным климатом Казахстана и оказываемыми мерами государственной поддержки инвесторам. На сегодня реализуются порядка 100 совместных казахстанско-турецких инвестиционных проектов на общую сумму около \$3,8 млрд.

Премьер-Министр РК Олжас Бектенов, обращаясь к представителям бизнеса, подчеркнул готовность оказать поддержку в реализации важных для страны проектов. «Инвестиционный потенциал нашей страны огромен, и мы заинтересованы в дальнейшем расширении взаимовыгодного сотрудничества с Турцией. Казахстан нацелен на трансфер передовых технологий, локализацию производства и создание кластеров глубокой переработки для получения высококачественной продукции высокого передела. Инвесторам, готовым к сотрудничеству в данном направлении, будут предоставлены необходимые ресурсы, инфраструктура и поддержка. Правительство Казахстана готово стать надежным и долгосрочным партнером для всех, кто готов вести бизнес в нашей стране», — подчеркнул Премьер-Министр РК.

Бектенов заявил, что в горнодобывающей, металлургической, пищевой, фармацевтической и других отраслях успешно за-

Kazakistan Başbakanı Oljas Bektenov, iş insanlarına hitaben yaptığı konuşmada Kazakistan için önem arz eden projelere destek vermeye hazır olduklarını vurguladı.

Başbakan,

Ülkemizin muazzam bir yatırım potansiyeli mevcut. Türkiye ile karşılıklı fayda getirecek işbirliğini daha da genişletmekten yanayız. Kazakistan ileri teknolojilerin transferi, yerel üretim ve yüksek katma değerli kaliteli ürün üretimi için derin işleme kümelerini oluşturmayı hedefliyoruz. Bu eksende işbirliğine hazır yatırımcılara gerekli kaynak, altyapı ve destek sağlanacaktır. Kazak Hükümeti, ülkemizde iş yapmak isteyen herkesle güvenilir ve uzun vadeli ortaklığa hazırdır.

diye konuştu.

вершены 70 крупных инвестиционных проектов общей стоимостью около \$2,8 млрд. В данный момент реализуется около 100 проектов общей стоимостью \$3,8 млрд.

Бектенов подчеркнул, что для дальнейшего развития партнёрства с Турцией имеются все необходимые ресурсы и возможности. «Казахско-Турецкий деловой совет активно работает, и в духовной столице тюркского мира — Туркестане — была открыта Международная специальная экономическая зона «Туран». Кроме того, все мы знаем о создании общего инвестиционного фонда тюркских государств в рамках Организации тюркских государств», — отметил он.

Глава Правительства РК обратил внимание бизнесменов на наиболее перспективные направления. Среди них нефтегазохимия, углехимия, машиностроение с фокусом на углубление локализации производства и расширение модельного ряда выпускаемой техники.

Вице-Президент Турецкой Республики Джевдет Йылмаз в своем выступлении отметил следующее: «В торгово-экономических отношениях Турции с братским Казахстаном наблюдается позитивная динамика.

Бектенов, "Madencilik, metalurji tesisi, gıda sanayii, ilaç ve diğer alanlarda toplam değeri yaklaşık 2,8 milyar dolar olan 70 büyük yatırım projesi başarıyla tamamlandı. Toplam maliyeti 3,8 milyar dolar olan 100'e yakın proje hayata geçiriliyor." ifadelerini kullandı.

Türkiye ile ortaklığın daha da geliştirilmesi için gerekli kaynak ve imkânın mevcut olduğuna dikkati çeken Bektenov, "Kazak Türk İş Konseyi çalışıyor ve Türk dünyasının manevi başkenti Türkistan'da Turan Uluslararası Özel Ekonomik Bölgesi açıldı. Ayrıca Türk Devletleri Teşkilatı bünyesinde ortak bir Türk yatırım fonunun kurulduğunu hepimiz biliyoruz." şeklinde konuştu.

İş insanlarının dikkatini önü açık alanlara çeken Oljas Bektenov, bunların arasında petrokimya, kömür kimyasalları, makina sanayi gibi sektörleri saydı. Yerel üretimin artırılması ve makina imalatında ürün yelpazesinin genişletilmesi gerektiği üzerinde durdu.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz ise, "Türkiye'nin kardeş Kazakistan ile ticari-ekonomik ilişkilerinde olumlu seyir izlenmektedir. İş dünya-

Большая заслуга в этом представителей бизнеса, инвесторов, экспортёров. Хотел бы также подчеркнуть особую важность сегодняшних переговоров. Правительства наших стран продолжают прилагать совместные усилия по развитию экономик и оказывать всяческое содействие бизнесу. Уверен, что сотрудничество Казахстана и Турции будет расширяться благодаря новым соглашениям»

«Кроме того, мы хотим сотрудничать с Казахстаном в вопросах использования самым наилучшим образом углеводородного потенциала Казахстана, который является одной из ведущих стран Центральной Азии по резервам нефти и природного газа. Мы уверены, что будет проведена вся необходимая работа в рамках подписанных договоров, расширены соглашения о сотрудничестве.» - добавил он.

Председатель Союза палат и товарных бирж Турции (TOBB) М. Рифат Хисарджиклыоглу, выступая на бизнес-форуме, подчеркнул значимость текущих глобальных изменений. Он отметил, что центр тяжести мировой экономики смещается с запада на восток, и заявил, что сотрудничество Турции и Казахстана может «изменить судьбу всего региона». Хисарджиклыоглу охарактеризовал Казахстан как «сияющую звезду и сердце своего региона». Он подчеркнул особую близость двух стран, обозначив их отношения как «одна нация, два государства». Президент TOBB отметил, что Турция гордится сильной позицией, благополучием и авторитетом Казахстана на международной арене.

Турецкий бизнес, по словам Хисарджиклыоглу, намерен продолжать поддерживать инвестиции в Казахстан, страну своих предков. Идея создания «Турецкого инвестиционного штаба» является обнадеживающей инициативой в этом направлении.

Хисарджиклыоглу также подчеркнул необходимость увеличения объёма перевозок между Турцией и Казахстаном, а также транзитных перевозок. На данный момент количество разрешений составляет 10 тысяч единиц, но чтобы удовлетворить растущие потребности, необходимо увеличить это число до 15 тысяч. Чтобы реализовать принцип взаимности и способствовать развитию транспортных сетей между странами, Хисарджиклыоглу также предло-

сина, инвесторов, и экспортёров буну katkıсы büyüktür. Bugünkü görüşmelerin büyük önem taşıdığına altını çizmek istiyorum. Hükümetlerimiz, ülke ekonomilerini geliştirmek ve iş dünyasına her türlü destek sağlamak için ortak çabalara devam edecektir. Kazakistan ile Türkiye arasındaki işbirliğinin yeni anlaşmalar sayesinde genişlemesini temenni ederim.» dedi.

Cevdet Yılmaz,

Ayrıca, petrol ve doğal gaz kaynakları bakımından Orta Asya'nın önde gelen ülkelerinden biri olan Kazakistan'ın sahip olduğu hidrokarbon potansiyelinin en iyi şekilde işletilmesi hususunda işbirliği yapma arzusu içerisindeyiz. Sizlerin atılan imzalar kapsamında gerekli çalışmalar yürüteceğinize, işbirliği anlaşmalarını genişleteceğinize inanıyorum.

diye sözüne ekledi.

Türkiye-Kazakistan İş Forumu'nda konuşan Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı M. Rifat Hisarcıkılıoğlu, dünyanın büyük bir değişim içinde olduğunu belirterek, "Küresel ekonominin ağırlık noktası, batıdan doğuya kayıyor. Böyle bir ortamda, Türkiye ile Kazakistan'ın işbirliği, bütün bölgenin kaderini değiştirecektir." dedi. Kazakistan'ın bölgesinin parlayan yıldızı ve kalbi olduğuna, iki ülke arasındaki ilişkilere "tek millet iki devlet" anlayışıyla yaklaştıklarına dikkati çeken Hisarcıkılıoğlu, Kazakistan'ın güçlü oluşu, zenginliği ve uluslararası arenadaki saygınlığının kendilerine hep gurur verdiğini anlattı.

Türk iş dünyası olarak, "ata yurdu" Kazakistan'a daha fazla yatırım yapılması konusunda desteklerini sürdüreceklerini dile getiren Hisarcıkılıoğlu, bu anlamda "Türk Yatı-

жил продлить безвизовый срок пребывания турецких водителей в Казахстане, который в данный момент составляет 30 дней, поскольку для казахстанских водителей этот срок в Турции - 60 дней.

Хисарджиклыоглу сообщил, что Турция продолжает усилия по активизации «Центрального коридора Восток-Запад», проходящего через Каспийское море. Сотрудничество в устранении транспортных и торговых препятствий, обогащение транспортных сетей и облегчение пересечения границ являются ключевыми в этом вопросе направлениями.

Председатель Совета по внешнеэкономическим связям (DEİK) Наиль Олпак также подчеркнул значимость обсуждаемых взаимных закупок необходимых товаров. Он отметил, что логистика, сельское хозяйство, цифровая трансформация, горнодобывающая промышленность и туризм являются важными сферами сотрудничества между Турцией и Казахстаном.

По итогам бизнес-форума в присутствии глав делегаций Казахстана и Турции – Премьер-Министра Казахстана Олжаса Бектенова и Вице-Президента Турции Джевдета Йылмаза было подписано 10 коммерческих документов в области инвестиционного сотрудничества на общую сумму свыше \$180 млн. Среди них меморандум по экспорту готовой продукции, соглашения о строитель-

рım Masası" fikrinin cesaret verici olacağını belirtti.

Hisarcıkloğlu, şunları kaydetti: "Türkiye ile Kazakistan arasında ikili ve transit taşımacılık için geçiş belgesi sayısı ihtiyaca cevap verecek düzeye muhakkak çıkarılmalıdır. Halen, 10 bin olan geçiş belgesi sayısının 15 bine yükseltilmesini rica ediyoruz. Halen 30 gün olan sürücülerin vizesiz olarak Kazakistan'da kalış süreleri uzatılmalıdır. Zira, Kazak sürücüler için Türkiye'de bu süre 60 gündür. Mütakabiliyet esasının uygulanmasında fayda görünüyor. Ülkelerimiz arasındaki ulaştırma ağlarını geliştirme hedefine de özellikle eğilmeliyiz."

Hisarcıkloğlu, Hazar geçişi "Doğu-Batı Orta Koridoru"nu etkinleştirme gayretlerini sürdürdüklerini, ulaşım ve ticaretin önündeki engellerin kaldırılması, ulaşım ağlarının zenginleştirilmesi, sınır geçişlerinin kolaylaştırılması konusunda işbirliğinin güçlendirilmesi gerektiğini söyledi.

DEİK Başkanı Nail Olpak da karşılıklı olarak ihtiyaç duyulan ürünlerin daha fazla nasıl temin edilebileceğini konuştuklarını söyledi. Olpak, iki ülke arasında lojistik, tarım, dijital dönüşüm, madencilik turizm gibi alanların önemli fırsatlar sunduğunu kaydetti.

İş Forumu sonucu iki ülke heyet başkanları, Kazakistan Başbakanı Oljas Bektenov ve Türkiye Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz huzurunda yatırım işbirliğine ilişkin, toplam bedeli 180 milyon doları aşan 10 belgeye

стве логистического хаба, а также ряда заводов по производству кальцинированной соды, дождевального оборудования, нетканых материалов, по сборке ирригационного оборудования. Подписано соглашение об обмене передовым опытом в области семеноводства, а также перспективах поставки семян.

imza attı. Bunların arasında hazır ürün ihracatına ilişkin mutabakat zaptı, lojistik merkez inşaat anlaşması, soda külü, yağmurlama sistemi ve dokusuz kumaş üretimi, sulama ekipmanları montajını yapacak tesislerin inşası, tohumculukta deneyim paylaşımı ve tohum tedarik imkanlarına ilişkin anlaşmalar yer alıyor.

Кроме того, Соглашение о сотрудничестве подписали Ассоциация турецких и казахстанских бизнесменов (ТУКІБ) и акимат Жамбылской области.

İş Forumu kapsamında ayrıca, TÜKİB ile Jambıl Eyalet Valiliği arasında İşbirliği Anlaşması imzalandı.

В рамках 13-го заседания Казахстанско-турецкой Межправительственной экономической комиссии заместитель министра иностранных дел Казахстана Алибек Бакаев в ходе рабочей поездки в Турцию встретился с Заместителем министра иностранных дел Турции Бураком Акчапаром.

Стороны обсудили актуальные вопросы и планы на текущий год, обменялись мнениями по расширению многостороннего сотрудничества.

Турецкий дипломат высоко оценил двустороннее стратегическое партнёрство и отметил важную роль дружественных отношений в наращивании многостороннего сотрудничества.

Алибек Бакаев рассказал об особенностях динамичного развития политического, экономического, социального, культурного сотрудничества двух стран, а также о приоритетах председательства Казахстана в Организации тюркских государств.

В завершение встречи стороны договорились о дальнейшем развитии высокого уровня двусторонних отношений, «сверив часы» по запланированным на предстоящий период заседаний 8-ой Совместной группы стратегического планирования на уровне министров иностранных дел и 5-го Совета стратегического сотрудничества высокого уровня под председательством глав государств.

Kazakistan Dışişleri Bakan Yardımcısı Alibek Bakayev Türkiye'ye gerçekleştirdiği çalışma ziyareti sırasında Kazakistan - Türkiye Karma Ekonomik Komisyonu'nun 13. Toplantısı kapsamında, Türkiye Dışişleri Bakan Yardımcısı Burak Akçapar ile bir araya geldi.

Taraflar güncel konuları ve bu yıla ilişkin planları gözden geçirerek, çok taraflı işbirliğinin genişletilmesi konusunda görüş alışverişinde bulundu.

İkili stratejik ortaklığı takdirle değerlendiren Burak Akçapar, çok taraflı işbirliğinin geliştirilmesinde dostane ilişkilerin önemli rolüne dikkat çekti.

Alibek Bakayev, iki ülke arasındaki siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel işbirliğinin dinamik gelişiminin özelliklerinin yanı sıra Türk Devletleri Teşkilatı'nda Kazakistan'ın başkanlık dönemindeki önceliklerini anlattı.

Toplantı sonucu taraflar, dışişleri bakanları düzeyindeki 8. Ortak Stratejik Planlama Grubu toplantısı ve cumhurbaşkanlarının başkanlığındaki 5. Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi toplantısına hazırlıkları ele alarak, yüksek düzeyde ikili ilişkilerin daha da geliştirilmesi konusunda anlaşmaya vardı.

ЭФЕС КАЗАХСТАН - НАЦЕЛЕННОСТЬ В БУДУЩЕЕ ЧЕРЕЗ УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ

EFES KAZAKHSTAN - INTO THE FUTURE THROUGH SUSTAINABLE DEVELOPMENT

ЭРТАН КУРТ
Генеральный директор
АО ИП «Эфес Казахстан»

ERTAN KURT
Managing Director
«Efes Kazakhstan» JSC FE

«Эфес Казахстан» - один из первых и крупнейших инвесторов в секторе товаров народного потребления. Покупка пивоваренного завода «Колос» в г. Караганда в 1997 году стала первой инвестицией группы Анадола Эфес за пределами Турции.

Efes Kazakhstan is one of the first and largest investors in the consumer goods sector. The purchase of the 'Kolos' brewery in Karaganda in 1997 became the first investment of the Anadolu Efes group outside Turkey.

В 2003 году в поселке Береке Алматинской области был построен абсолютно новый современный пивоваренный завод. Всего за 25 лет (1998-2023 гг.) компания инвестировала более 330 млн долларов США. Как один из крупнейших инвесторов в реальный сектор Казахстана с 2014 году «Эфес Казахстан» является членом Совета иностранных инвесторов при Президенте РК.

АО ИП "Эфес Казахстан" является одним из самых крупных налогоплательщиков в алкогольной отрасли, ежегодно перечисляя около 13 млрд тенге налогов и других обязательных платежей.

На сегодня мы являемся единственной крупной пивоваренной компанией, имеющей 2 завода, на которых производим 245

In 2003, a completely new modern brewery was built in the village of Bereke, Almaty region. In 25 years (1998-2023), the company invested more than \$330 million. As one of the largest investors in the real sector of Kazakhstan, since 2014, Efes Kazakhstan has been a member of the Council of Foreign Investors under the President of the Republic of Kazakhstan.

Today we are the only large brewing company with 2 factories, where we produce 245 million liters of beer per year and employ a total of about 1,000 people.

JSC IP "Efes Kazakhstan" is one of the largest taxpayers in the alcohol industry, annually transferring about 13 billion tenge in taxes and other mandatory payments.

миллионов литров пива в год и где в общей сложности работают около 1000 человек.

«Эфес Казахстан» является лидером отрасли по доле рынка, владеет двумя из трех крупнейших пивных брендов («Кружка свежего» и «Белый медведь»), а также одним из самых дорогих казахстанских брендов «Карагандинское».

В канун прошлогоднего Дня столицы легендарный бренд "Карагандинское" отметил свое 65-летие в рамках 26-летнего успеха бизнеса в Казахстане. В честь юбилея на Карагандинском пивоваренном заводе "Efes Kazakhstan" был открыт фирменный магазин разливного пива. Уникальный магазин под названием "Карагандинская пивоварня" стал новым местом встречи жителей и гостей Караганды. Сегодня уютное пространство магазина-пивоварни открыто для всех любителей пива. Дизайн интерьера создает атмосферу пивоваренного искусства и отражает теплоту богатой истории города. В рамках празднования юбилея было сварено специальное праздничное пиво "Карагандинское юбилейный выпуск" - как воплощение лучших качеств этого популярного бренда. К оформлению интерьера были привлечены местные художники-муралисты, которые украсили стены легендарным беркутом с распростирытыми крыльями во внушительной позе.

Некоторое время компания Efes Kazakhstan реализовывала программу "Внеси свой вклад в сохранение природы", направленную на увеличение популяции беркута. В то время беркут также был занесён в Красную книгу. Компания «Efes Kazakhstan» ранее осуществляла программу по увеличению численности беркутов, помогая им возвращаться в дикую природу.

Мероприятие, проведенное 3 августа 2023 года в городе Алматы в экопарке "Сосновый Бор", стало знаковым событием благодаря запуску эко кампании, организованной при сотрудничестве с частным фондом "Eco Fund Tabigat". Проект #BMgoGREEN, поддержанный брендом "Белый Медведь" и Фондом "Eco Fund Tabigat", был нацелен на посадку деревьев, признанную важным шагом к обеспечению экологической устойчивости. Посаженные деревья играют критическую роль в противодействии разрушению лесов, снижении уровня углекислого газа, улучшении качества воздуха и сохранении биоразнообразия. Важно отметить, что

Efes Kazakhstan is the industry leader in terms of market share, owns two of the three largest beer brands (Kruzha Svezhego and Polar Bear), as well as one of the most expensive Kazakhstan brands, "Karagandinskoye".

On the eve of last year's Capital City Day, the legendary brand "Karagandinskoye" celebrated its 65th anniversary within the framework of 26 years of successful business in Kazakhstan. In honor of the anniversary, a branded draught beer store was opened at the Karaganda Brewery, owned by "Efes Kazakhstan." The unique store, called "Karaganda Brewery," became a new meeting place for the residents and guests of Karaganda. Today, the cozy space of the brewery store is open to all beer lovers. The interior design creates an atmosphere of brewing art and reflects the warmth of the city's rich history. As part of the anniversary celebration, a special festive beer called "Karagandinskoye Anniversary Edition" - was brewed as an embodiment of the best qualities of this popular brand. Local mural artists were involved in the interior decoration, adorning the walls with the legendary golden eagle with outstretched wings in an impressive pose.

Efes Kazakhstan implemented a program "Contribute to Nature Conservation," aimed at increasing the population of golden eagles. At that time, the golden eagle was also listed in the Red Book. The company "Efes Kazakhstan" had previously implemented a program

в период с июля по сентябрь компания Efes Kazakhstan вложила по 10 тенге от каждой проданной бутылки "Белый Медведь Золотая Серия" в программы восстановления и расширения лесов в Казахстане, собрав таким образом 8 000 000 тенге на благотворительную цель. Этот шаг позволил не только способствовать улучшению экологической ситуации в стране, но и привлечь внимание общественности к проблемам окружающей среды и необходимости их решения.

В самом центре Южной столицы открылась новая галерея, призванная стать площадкой для проведения выставок и презентаций художников всех уровней – офисное пространство EfesArt Space компании Efes Kazakhstan. Это многофункциональная арт-платформа, созданная в рамках стратегии устойчивого развития социальной сферы Anadolu Efes Group, которая уже более 30 лет поддерживает культуру и искусство по всему миру. Efes Kazakhstan совместно с Общественным Фондом Art&creative Solutions реализовали проект, цель которого была в поддержке идей в области искусства и сохранении культурного наследия Казахстана.

to increase the number of golden eagles, helping them return to the wild.

The event held on August 3, 2023, in the city of Almaty at the "Sosnovy Bor" eco-park became a landmark event due to the launch of an eco-campaign organized in collaboration with the private foundation "Eco Fund Tabigat." The #BMgoGREEN project, supported by the "Belii Medved" brand and the "Eco Fund Tabigat" Foundation, aimed at tree planting, recognized as an important step towards ensuring environmental sustainability. The planted trees play a critical role in combating deforestation, reducing carbon dioxide levels, improving air quality, and preserving biodiversity. It is important to note that from July to September, Efes Kazakhstan invested 10 tenge from each bottle of "Belii Medved Golden Series" sold into forest restoration and expansion programs in Kazakhstan, raising a total of 8,000,000 tenge for charitable purposes. This step not only contributed to improving the environmental situation in the country but also drew public attention to environmental issues and the need for their resolution.

A new gallery has opened in the heart of the Southern capital, designed to serve as a venue for exhibitions and presentations of artists of all levels - the EfesArt Space office space of Efes Kazakhstan. This multifunctional art platform was created as part of the Anadolu Efes Group's sustainable development strategy, which has been supporting culture and art worldwide for over 30 years. Efes Kazakhstan, together with the Public Foundation Art&Creative Solutions, implemented a project aimed at supporting ideas in the field of art and preserving the cultural heritage of Kazakhstan.

Following a strategy of continuous development and innovation, EFES Kazakhstan continues to strengthen its position in the market not only through high-quality products but also through investments in intrapreneurship. The company has invested over \$50,000 in its "EFES KZ Intrapreneurship Hub" program aimed at supporting internal entrepreneurship. Among the projects are an application for tracking product stocks in sales points, an online platform for transforming pubs into coworking spaces, and a project for recycling brewery waste. The EFES KZ Intrapreneurship Hub program encourages company employees to engage in entrepreneurial activities, drawing on the successful experience of a similar program in Turkey. The EFES KZ Intrapreneurship Hub program helps com-

Следуя стратегии постоянного развития и инноваций, компания EFES Kazakhstan продолжает укреплять свою позицию на рынке не только за счёт качественной продукции, но и через инвестиции во внутреннее предпринимательство. Компания инвестировала более 50 000 USD в свою программу «EFES KZ Intrapreneurship Hub», направленную на поддержку внутреннего предпринимательства. Среди проектов выделяются приложение для отслеживания остатков продуктов в точках продаж, онлайн-платформа для трансформации пабов в коворкинги и проект по переработке пивной барды. Программа EFES KZ Intrapreneurship Hub стимулирует сотрудников компании к предпринимательской активности, ориентируясь на успешный опыт аналогичной программы в Турции. Программа EFES KZ Intrapreneurship Hub помогает сотрудникам компании перейти к предпринимательской роли, стимулируя развитие потенциала персонала и поддерживая инновационные проекты. Она основана на успешном опыте аналогичной программы в Турции, где сотрудники разработали метод переработки отходов производства пива в популярные батончики Malty Snacks, привлекая значительные инвестиции.

Корпоративная социальная ответственность является одним из главных приоритетов работы нашей компании. Мы осуществляем много различных социальных проектов в разных сферах в том числе призывая к умеренному потреблению алкоголя, помогая разным группам обездоленных граждан Казахстана, улучшая качество жизни в тех регионах, где мы работаем, усиливая роль женщин в обществе, поддерживая усилия в области охраны окружающей среды и пр.

В свете последнего стихийного бедствия – крупнейших за 80 лет наводнений во многих регионах Казахстана, наша компания не могла остаться в стороне в эти трудные для страны времена и приняла решение присоединиться к общим усилиям в помощи нуждающимся.

Мы поддержали Оперативный штаб волонтеров в городе Алматы, обеспечив транспорт для перевозки собранной гуманитарной помощи. В результате, 150 тонн крайне необходимых товаров были направлены в города Атырау, Орал, Актобе, Костанай.

pany employees transition to entrepreneurial roles, stimulating the development of personnel potential and supporting innovative projects. It is based on the successful experience of a similar program in Turkey, where employees developed a method for processing beer production waste into popular Malty Snacks bars, attracting significant investments.

Corporate social responsibility is one of the main priorities of our company. We carry out many different social projects in different areas, including calling for moderate alcohol consumption, helping different groups of disadvantaged citizens of Kazakhstan, improving the quality of life in the regions where we work, strengthening the role of women in society, supporting efforts in the field of environmental protection, etc.

In light of the latest natural disaster - the largest floods in 80 years in many regions of Kazakhstan, our company could not stand aside in these difficult times for the country and decided to join the common efforts to help those in need.

We supported the Volunteer Operational Headquarters in Almaty by providing transport for the transportation of collected humanitarian aid. As a result, 150 tons of urgently needed goods were sent to the cities of Atyrau, Oral, Aktobe, and Kostanay.

Наряду с этим мы осуществили закуп необходимых вещей совместно с акиматом города Атырау для противопаводковых мероприятий. Мы также приняли решение оказать поддержку нашим сотрудникам и партнёрам во всех затронутых наводнением регионах страны по преодолению негативных последствий стихийного бедствия после его окончания.

Также «Эфес Казахстан» присоединился к ещё одной значимой инициативе компании Toimart, направленной в помощь пострадавшим от наводнений, перечисляя 5% с продаж своей продукции в фонд «Біз Біргеміз».

После землетрясений, произошедших в Алматы 23 января и 4 марта текущего года, компания решила усилить внимание к подготовке к подобным чрезвычайным ситуациям. Помимо уже принятых мер, предусмотренных Планом взаимодействия сотрудников при землетрясениях, тренингов по охране труда, проводимых на постоянной основе для наших коллег из разных городов Казахстана, решено закупить и раздать всем нашим сотрудникам 1040 сигнализаций. А также предоставить дополнительную информацию персоналу о мерах безопасности в ситуациях стихийных бедствий.

Кроме того, было решено оказать помощь властям Елтайского сельского округа в подготовке к землетрясениям. Жителям сельско-

Along with this, we purchased the necessary things together with the Akimat of the city of Atyrau for flood control measures. We have also decided to provide support to our employees and partners in all flood-affected regions of the country to overcome the negative consequences of the natural disaster after it ends.

Efes Kazakhstan also joined another significant initiative of the Toimart company, aimed at helping flood victims, transferring 5% of sales of its products to the 'Biz Birgemiz' fund.

After the earthquakes that occurred in Almaty on January 23 and March 4 this year, the company decided to increase its attention to preparing for such emergencies. In addition to the measures already taken, provided for by the Employee Interaction Plan during earthquakes, and occupational safety training conducted on an ongoing basis for our colleagues from different cities of Kazakhstan, it was decided to purchase and distribute 1040 alarms to all our employees. And also provide additional information to staff about safety measures in disaster situations.

In addition, it was decided to assist the authorities of the Eltai rural district in preparing for earthquakes. We donated respirators, fire extinguishers, motor pumps, thermal blankets, plastic dishes, raincoats, shovels, first aid kits and much more to residents of the rural district. All this will be located in evacuation centers located throughout the district, and will also be used by special task forces to provide assistance to victims.

In 2024, we proudly joined the United Nations Global Compact (UN GC), a UN pact promoting sustainable development and social responsibility in business. We join 20,000+ corporate members and stakeholders in 167+ countries in supporting the global reach of the initiative.

Anadolu Efes in general and Efes Kazakhstan in particular adhere to the principles of sustainable development as a key aspect of its business strategy.

го округа мы передали респираторы, огнетушители, мотопомпы, термоодеяла, пластиковую посуду, дождевики, лопаты, аптечки и многое другое. Все это будет размещено в эвакуационных центрах, расположенных на территории округа, а также будет использоваться специальными оперативными группами для оказания помощи пострадавшим.

В 2024 году мы с гордостью присоединились к United Nations Global Compact (UN GC) – пакту ООН, способствующему устойчивому развитию и социальной ответственности бизнеса. Мы присоединяемся к 20 000+ корпоративным участникам и стейкхолдерам в 167+ странах, поддерживая мировой масштаб инициативы.

Anadolu Efes в целом и «Эфес Казахстан» в частности придерживаются принципов устойчивого развития как ключевого аспекта бизнес-стратегии.

Мы уверены, что участие в United Nations Global Compact усилит наши усилия по достижению целей устойчивого развития к 2030 году и даст возможность делиться опытом в рамках этой глобальной инициативы.

Наши продукты отражают высочайший уровень качества и уникальность, что делает нас лидерами в своих сегментах рынка. Наше пиво "Кружка свежего" занимает лидирующую позицию в сегменте мягкое, продемонстрировав свою превосходную свежесть и вкус. Но наша гордость не ограничивается только пивом. Наш новый продукт – "VOLT ENERGY" – уже завоевал сердца потребителей в Казахстане. Энергетический напиток, представленный с сентября 2023 года в трех вариантах вкуса: "Оригинальный", "Апельсин-Маракуйя" и "Голубика-гранат" продолжает покорять рынок. Кроме того, мы активно поддерживаем развитие киберспорта в Казахстане среди студентов, спонсируя мероприятия и студенческие организации через наш продукт "VOLT ENERGY". И это только начало. В наше портфолио добавился еще один замечательный продукт – "Corona Extra", представленный всемирно известным брендом с мексиканским происхождением. Этот продукт отличается превосходным качеством и стилем, предлагая потребителям неповторимый опыт премиального пива. Мы гордимся каждым продуктом в нашем портфолио и уверены, что наши инновации и качество помогут нам продолжать вести рынок вперед.

We are confident that participation in the United Nations Global Compact will strengthen our efforts to achieve the Sustainable Development Goals by 2030 and provide an opportunity to share experiences through this global initiative.

Our products reflect the highest level of quality and uniqueness, making us leaders in our market segments. Our beer, "Kruzhka Svezhego," holds a leading position in the soft segment, demonstrating its excellent freshness and taste. But our pride is not limited to just beer. Our new product, "VOLT ENERGY," has already captured the hearts of consumers in Kazakhstan. Introduced since September 2023 in three flavors: "Original", "Blueberry-Pomegranate" and "Orange-Passion Fruit," the energy drink continues to conquer the market.

Moreover, we actively support the development of e-sports in Kazakhstan among students by sponsoring events and student organizations through our product, "VOLT EN-

В настоящее время компании все чаще признают, что успех тесно связан с эффективным управлением человеческими ресурсами. EFES Kazakhstan смело реализует различные проекты в области управления персоналом, начиная от цифровизации процессов и заканчивая внедрением программ признания сотрудников, что демонстрирует важность инноваций и прогрессивных подходов к управлению персоналом. Для нашей компании люди являются высшей ценностью и двигателем нашего успеха. Мы придерживаемся стратегии, которая сосредотачивается на развитии и поддержке наших сотрудников.

Диджитализация HR процессов: Трансформация традиционных методов

Внедрение различных технологий, включая чат-боты для найма, адаптации, обучения и развития, не только помогло установить новые стандарты в нашей команде, но и принесло нам престижную награду "Headhunter Award 2022". И это не всё! Мы также запустили систему поддержки Help Desk для наших сотрудников, чтобы ускорить обработку их запросов. Эта цифровая трансформация значительно сэкономила время и повысила эффективность, освободив ресурсы для важных стратегических инициатив.

ERG." And this is just the beginning. Another remarkable addition to our portfolio is "Corona Extra," introduced by the globally renowned Mexican brand. This product stands out for its excellent quality and style, offering consumers a unique experience of premium beer. We take pride in each product in our portfolio and are confident that our innovations and quality will continue to drive the market forward.

Nowadays companies increasingly recognize that success is closely linked to effective human resource management. EFES Kazakhstan boldly implements various HR projects, from digitizing processes to implementing employee recognition programs, demonstrating the importance of innovation and progressive approaches to personnel management. For our company, people are the highest value and the driving force behind our success. We adhere to a strategy that focuses on the development and support of our employees.

Digitization of HR Processes: Transforming Traditional Methods

The implementation of various technologies, including chatbots for recruitment, onboarding, training, and development, has not only set new standards within our team but has also earned us the prestigious "Headhunter Award 2022". But that's not all! We have also launched a Help Desk support system for our employees to expedite the handling of their inquiries. This digital transformation has significantly saved time and increased efficiency, freeing up resources for important strategic initiatives.

Wellbeing Programs: Investing in Health and Wellbeing

EFES Kazakhstan's wellbeing programs create a harmonious environment to strengthen the physical and emotional well-being of employees. Within our wellbeing programs, we provide access to a gym where everyone can exercise. For yoga enthusiasts, we organize sessions to help balance the body and mind. Additionally, we offer chair massages for employees to relax and rejuvenate during the workday.

We also promote an active lifestyle by participating in marathons and various sports events, encouraging our employees to prioritize their health and achieve new goals.

Wellbeing программы: Инвестиции в здоровье и благополучие

Программы благополучия в EFES Kazakhstan создают гармоничную среду для укрепления физического и эмоционального состояния сотрудников. В рамках наших wellbeing программ мы предоставляем доступ к тренажерному залу, где каждый может заняться спортом. Для поклонников йоги мы организуем занятия, помогающие достичь баланса между телом и разумом. Кроме того, мы предлагаем chair-массаж, способствующий расслаблению и восстановлению в течение рабочего дня.

Мы также поддерживаем активный образ жизни, участвуя в марафонах и различных спортивных мероприятиях, что стимулирует наших сотрудников к заботе о здоровье и достижению новых целей.

Обучение и развитие

EFES Kazakhstan предлагает обширные программы обучения и развития для своих сотрудников на всех уровнях управления, охватывающие различные аспекты их профессионального и личного роста.

В рамках наших программ обучения мы активно развиваем soft skills сотрудников, такие как эффективное управление временем, коммуникационные и управленческие навыки. Мы также предлагаем специализированные академии Sales и Supply Chain, которые помогают нашим сотрудникам стать экспертами в этих областях.

Кроме того, мы ежегодно предоставляем возможность сотрудникам технического департамента отправиться в Берлин для обучения пивоварению. Этот опыт не только обогащает их профессиональные навыки, но и вносит вдохновение и новые идеи в нашу работу.

Наконец, мы активно развиваем лидерство, ведь это ключевой фактор в достижении высоких результатов.

Развитие бренда работодателя: Привлечение и удержание талантов

Одной из основных стратегических целей EFES Kazakhstan является укрепление имиджа и развитие бренда работодателя как внутри, так и снаружи.

Training and Development

EFES Kazakhstan offers extensive training and development programs for employees at all management levels, covering various aspects of their professional and personal growth.

Within our training programs, we actively develop employees' soft skills such as time management, communication, and managerial skills. We also offer specialized academies in Sales and Supply Chain, helping our employees become experts in these fields.

Additionally, we annually provide technical department employees with the opportunity to attend brewing training in Berlin. This experience not only enhances their professional skills but also brings inspiration and new ideas to our work.

Lastly, we actively develop leadership, as it is a key factor in achieving high performance.

Employer Branding: Attracting and Retaining Talent

One of EFES Kazakhstan's key strategic goals is to strengthen the employer brand both internally and externally.

We have developed a new communication strategy targeting three different audiences and launched several projects and initiatives aimed at strengthening our employer brand.

Мы разработали новую коммуникационную стратегию, ориентированную на три различные аудитории, а также запустили ряд проектов и инициатив, направленных на укрепление нашего бренда работодателя.

Один из таких проектов — кейс-чемпионат "Project Future", успешно проведенный среди студентов. Участники продемонстрировали свои навыки в анализе данных, стратегическом мышлении, презентационных навыках и командной работе. Победившая команда получила путешествие в Стамбул для встречи с руководством компании и экскурсию в инновационный центр в Измире.

Мы также гордимся тем, что 69% наших стажеров продвинулись на постоянные позиции в компании. Этот впечатляющий процент подтверждает успешность наших программ стажировок и обучения, что является важным компонентом нашей стратегии привлечения и удержания талантов.

Программа вознаграждения сотрудников

EFES Kazakhstan создает возможности для профессионального и карьерного роста своих сотрудников. Мы стремимся поддерживать их мотивацию и стремление к развитию через различные программы поощрения.

Важнейшие реализованные инициативы включают в себя:

- Разработку конкурентоспособных стратегий компенсации, включая анализ рынка для обеспечения соответствия конкурентным уровням заработной платы.
- Повышение уровня заработной платы для улучшения условий труда наших сотрудников.
- Программа признания Spot Award, направленная на выявление, вознаграждение и признание важных и выдающихся достижений наших сотрудников.
- Предоставление льгот для сотрудников, таких как развозка, питание, дополнительные дни отпуска, беспроцентные ссуды и другие привилегии.

Равенство, Разнообразие и Инклюзивность: Равные возможности для всех

В 2022 году на уровне Холдинга мы внедрили политику Равенства, Разнообразия и

One such project is the "Project Future" case championship successfully conducted among students. Participants demonstrated their skills in data analysis, strategic thinking, presentation skills, and teamwork. The winning team received a trip to Istanbul to meet with company management and tour the innovation center in Izmir.

We are also proud that 69% of our interns have progressed to permanent positions within the company. This impressive percentage confirms the success of our internship and training programs, which are vital components of our talent attraction and retention strategy.

Employee Reward Program

EFES Kazakhstan creates opportunities for the professional and career growth of our employees. We strive to maintain their motivation and desire for development through various incentive programs.

Key implemented initiatives include:

- Developing competitive compensation strategies, including market analysis to ensure compliance with competitive salary levels.
- Increasing salary levels to improve the working conditions of our employees.
- The Spot Award recognition program aimed at identifying, rewarding, and recognizing the significant and outstanding achievements of our employees.
- Providing benefits to employees such as transportation, meals, additional vacation days, interest-free loans, and other privileges.

Equality, Diversity, and Inclusion: Equal Opportunities for All

In 2022, at the Holding level, we implemented a policy of Equality, Diversity, and Inclusion, which is defining for our principles and rules in creating a work environment where equality and cultural diversity are valued. Special attention is paid to gender equality and increasing the representation of women. We strive for our female employees to have equal opportunities for professional growth and development, and when appointing managers and above, half of the candidates in the shortlist must be women. The same applies to the selection of candidates for the Board of Directors, where we

Инклюзивности, которая является определяющей для наших принципов и правил в создании рабочей среды, где ценится равенство и культурное разнообразие. Особое внимание уделяется гендерному равенству и увеличению представительства женщин в руководящих должностях. Мы стремимся к тому, чтобы наши сотрудницы имели равные возможности для профессионального роста и развития, и при назначении на должности менеджеров и выше половина кандидатов в шорт-листе обязательно составляли женщины. То же самое касается и отбора кандидатов в Совет директоров, где мы учитываем различные аспекты, такие как пол, национальность, этническая принадлежность и культурное происхождение.

В EFES Kazakhstan мы также придерживаемся принципа Справедливости, что является одной из наших ключевых ценностей. Мы обеспечиваем справедливую оплату труда и равные возможности для карьерного роста для всех наших сотрудников, вне зависимости от их пола, возраста, национальности или других аспектов культурного разнообразия.

В нашей компании мы осознаём важность постоянного совершенствования и адаптации к изменяющимся рыночным условиям. Внедрение цифровых решений не только помогает нам быть конкурентоспособными, но и повышает удовлетворённость клиентов за счёт ускорения процессов и улучшения качества обслуживания. Наша цель – не просто следовать трендам, но и создавать инновационные решения, которые делают нашу работу более эффективной и экологически устойчивой. В нашей компании мы постоянно движемся вперёд и активно внедряем цифровые технологии для оптимизации наших внутренних рабочих процессов. Мы стремимся уменьшить время, необходимое для подписания документов, обеспечить более удобные способы подписания, сократить затраты на курьерские услуги и, конечно же, минимизировать использование бумаги. Эти усовершенствования не только повышают эффективность нашей работы, но и подчёркивают наше стремление к ответственному использованию ресурсов и сохранению окружающей среды. Наша команда полна решимости и энтузиазма продолжать этот путь, внедряя новые идеи и технологии, чтобы обеспечить успех нашей компании в современном бизнес-мире.

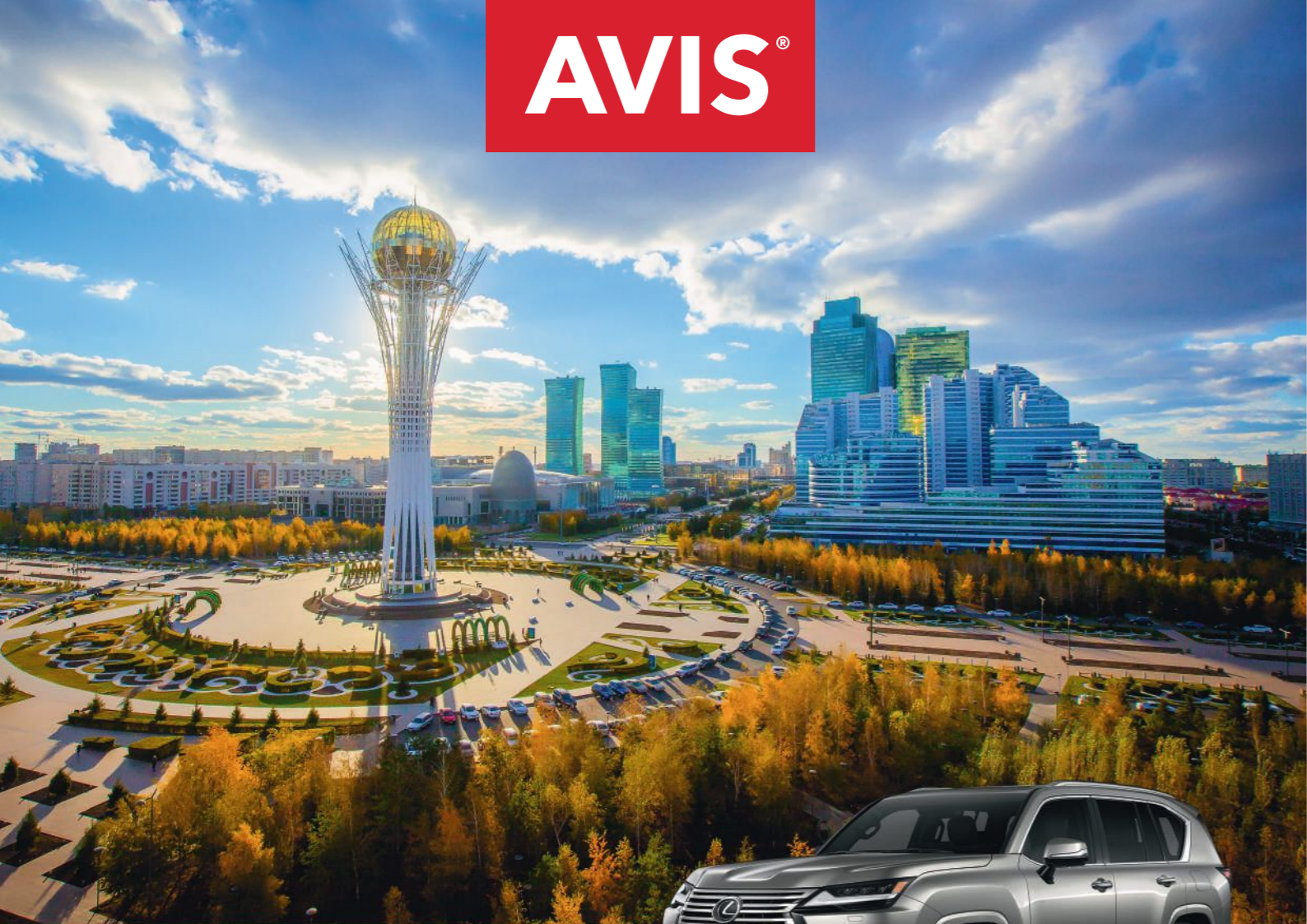
consider various aspects such as gender, nationality, ethnicity, and cultural background.

In EFES Kazakhstan, we also adhere to the principle of Fairness, which is one of our key values. We ensure fair pay and equal opportunities for career advancement for all our employees, regardless of their gender, age, nationality, or other aspects of cultural diversity.

In our company, we recognize the importance of constant improvement and adaptation to changing market conditions. The implementation of digital solutions not only helps us remain competitive but also increases customer satisfaction by speeding up processes and improving service quality. Our goal is not just to follow trends but to create innovative solutions that make our work more efficient and environmentally sustainable. We are constantly moving forward and actively implementing digital technologies to optimize our internal workflows. We aim to reduce the time required for document signing, provide more convenient signing methods, cut courier service costs, and, of course, minimize paper usage. These enhancements not only increase the efficiency of our work but also underscore our commitment to responsible resource usage and environmental conservation. Our team is full of determination and enthusiasm to continue this path, introducing new ideas and technologies to ensure the success of our company in the modern business world.

AVIS®

THE JOURNEY BEGINS
WHEN YOU
HIT THE ROADS

We offer car rental solutions suitable for all kinds of needs with our fleet of more than a hundred vehicles. Enjoy trust, quality and comfort with AVIS Kazakhstan.

ZUGO
HOME

Совершайте выгодные покупки вместе с

Zugo Home

www.zugohome.com/kz

GRAND HOTEL VICTORY

Гостиница «Grand Hotel Victory» была основана в 2007 году. Это 5-звездочный отель, расположенный на 2-ой береговой линии от моря, недалеко от центра города. Интерьер отеля выполнен в классическом стиле.

В «Grand Hotel Victory» насчитывается 8 этажей. Небольшой особенностью гостиницы считается то, что каждый этаж отличается от другого оформлением.

На 0-ом этаже с одной стороны отеля расположен торговый центр «Passage»,

2007 yılında kurulan Grand Hotel Victory, sahil şeridinin bir üst caddesinde ve şehir merkezine yakın bir konumda bulunan 5 yıldızlı bir oteldir. Otelin iç tasarımı klasik tarzda yapılmıştır ve bu da otele ayrı bir sıcaklık katmaktadır.

Grand Hotel Victory'nin 8 katının her birinin farklı bir tarzda dekore edilmiş olması otele özel bir atmosfer kazandırmaktadır.

Otelin giriş katında "Passage" isimli, içerisinde eczane, "Shanyrak" kafesi, onlarca butik ve parfümeri mağazasının bulunduğu alışveriş merkezi yer almaktadır. Alışveriş merkezinin zemin katında yürüyen merdivenle ulaşılan bir süpermarket ve 24 saat açık bir çamaşırhane bulunmaktadır.

Otelde, beş farklı kategoride 90 adet konforlu ve ferah oda bulunmaktadır:

1. "Şehir manzaralı standart oda" kategorisinde 70 oda;
2. "Deniz manzaralı standart" kategorisinde 12 oda;
3. "Junior Süit" kategorisinde 5 oda;
4. "Lüks" kategorisinde 3 oda;
5. "Kral Dairesi" kategorisinde 1 oda.

где можно найти аптеку, кафе «Шанырак», несколько бутиков с одеждой, парфюмерный магазин, также через торговый центр, спустившись по эскалатору на -1 этаж, можно увидеть продуктовый супермаркет и прачечную, которая работает круглосуточно.

В гостинице 90 комфортабельных и просторных номеров 5 различных категорий:

1. 70 номеров категории «Стандартный номер с видом на город»;
2. 12 номеров категории «Стандарт с видом на море»;
3. 5 номеров категории «Полулюкс»;
4. 3 номера категории «Люкс»;
5. 1 номер категории «Королевские апартаменты».

Номер категории

«Стандарт с видом на город»

Просторный номер с прекрасными видами на город с одной или двумя отдельными кроватями, удобный как для проживания во время деловых поездок, так и в рамках частных визитов. Площадь номера от 25 кв.м. Номер оборудован полноценной ванной комнатой, имеется телевизор с плоским экраном, для удобства гостей имеется телефон с выходом в город, большой шкаф, внутри которого располагается сейф.

Количество номеров в отеле – 69.

Помимо классического стандартного номера, в отеле имеется номер для людей с ограниченными возможностями. Это номер с удобно открывающейся дверью, весь номер оборудован специальными поручнями для удобства гостей.

Количество номеров в отеле – 1.

Номер категории

«Стандарт с видом на море»

Большой и уютный номер, из окон которого открывается прекрасный вид на море, позволяет комфортно разместиться двоим гостям. В номере есть всё необходимое для полноценного отдыха и для продуктивной работы. В номерах имеется огромная кровать King Size, диван, телевизор с плоским экраном, для удобства гостей есть телефон с выходом в город, большой шкаф, внутри которого располагается сейф.

Количество номеров – 12.

Şehir manzaralı standart oda: İş seyahatleri ve özel ziyaretler için ideal olan, bir veya iki ayrı yataklı ferah odalar. Odalarda ince ekran TV, telefon, içinde kasası olan büyük bir dolap bulunmaktadır. Odaların büyüklüğü 25 m²'den başlar.

Otelde bu kategoride 69 oda bulunmaktadır.

Otelde klasik standart odanın yanı sıra engelliler için de oda bulunmaktadır. Bu, kapısı rahatça açılan bir odadır, odanın içi konukların rahatlığı için özel korkuluklarla donatılmıştır. Bu tür oda sayısı – 1 adettir.

Deniz manzaralı standart oda: İki kişinin rahatlıkla konaklayabileceği, güzel deniz manzaralı, ferah ve konforlu odalardır. Odanın içinde rahat dinlenme ve verimli çalışma için her şey mevcuttur. Odalarda büyük bir King Size yatak, kanepeler, ince ekran TV, konukların rahatlığı için şehre erişimi olan bir telefon, içinde kasası olan büyük bir gardirop bulunmaktadır.

Otelde bu kategoride 12 oda vardır.

Junior süit: Deniz manzaralı köşe odalar, daha çok iş seyahatleri için uygundur. Stan-

Номер категории «Полулюкс»

Уютный угловой номер, окна которого выходят на море. Такой номер больше подходит для деловой поездки. Отличием от стандартного номера считается наличие ванной с режимом джакузи и отдельная гардеробная комната.

Количество номеров в отеле – 5.

Номер категории «Люкс»

Номер категории «Люкс» – это номер, который представляет из себя две достаточно просторные комнаты: гостиную, совмещённую с кухонной зоной и спальню с большой двуспальной кроватью, имеются два санузла.

Количество номеров в отеле – 3.

Номер категории «Королевские апартаменты»

Это самый большой номер в отеле. Он состоит из гостиной, совмещённой с кухней, просторной спальней и кабинета. В номере имеется два телевизора и два просторных санузла.

Количество номеров в отеле – 1.

Питание

Помимо жилых зон, на втором этаже отеля имеется отдельно отведённый зал для завтраков и обедов, которые проходят в формате шведского стола.

Выбор завтраков достаточно разнообразен. Гостям предлагается выпечка, каши, колбасные изделия, свежие фрукты и овощи, также гости могут сделать заказ дополнительно (на выбор два вида яичницы, омлет и сырники). Из напитков гости могут выбрать кофе, чай, сок и просто воду. Обеды также разнообразны. В меню всегда есть два

dart odalardan farklı olarak, jakuzili bir banyo ve ayrı bir giyinme odası bulunmaktadır.

Otelde bu kategoride 5 oda bulunmaktadır.

Lüks: İki ferah odadan oluşur: mutfak alanı ile birleşik bir oturma odası ve büyük çift kişilik yataklı bir yatak odası, ayrıca iki banyo bulunmaktadır.

Otelde bu kategoride 3 oda bulunmaktadır.

Kral dairesi: Otelin en büyük ve en lüks odasıdır. Oturma odası, mutfak, geniş yatak odası ve çalışma odası var. İki TV ve iki geniş banyo bulunmaktadır.

Otelde bu kategoride 1 oda bulunmaktadır.

Otelde yemek

İkinci katta, açık büfe formatında kahvaltı ve öğle yemeğinin sunulduğu bir salon bulunmaktadır. Kahvaltıda; hamur işleri, lapa, salam sucuk sosis ürünleri, taze meyve ve sebzeler ile çeşitli içecekler ikram edilir. Ayrıca yumurta çeşitleri sipariş edilebilir. Öğle yemeği menüsünde otel misafirlerine iki çeşit çorba, birkaç ana yemek, et ürünleri, salata ve tatlılar sunulur. İçeceklerden komposto, çay veya kahve ikram edilir.

Altıncı katta, İngiliz tarzında dekore edilmiş "The Old Forester" barı bulunmaktadır. Görüşmeler ve otel misafirlerinin rahat dinlenebilmeleri için uygun bir yer olan "The Old Forester" barı, 17:00-02:00 saatleri arasında açık olup, burada geniş bir içki ve Türk mutfağı menüsü sunulmaktadır.

Sekizinci katta, deniz ve şehir manzaralı "Panorama" restoranı 24 saat hizmet vermektedir. Türk mutfağından yemek ve çay çeşitleri sunulmaktadır.

Zemin katta bulunan "Grande" kafesinde misafirler çay veya kahve içerek dinlenebilirler.

Health Club

Sekizinci katta, 16x8 metre büyüklüğünde ve 145 cm derinliğinde bir havuz, sauna, bitki banyosu, Türk hamamı, jakuzi ve fitness salonu olan bir sağlık tesisi 07:00-22:00 saatleri arasında hizmet vermektedir.

Bilardo salonu

Beşinci katta, konukların snooker, Amerikan bilardosu ve Rus bilardosu oynayabileceği beş masalı bir bilardo salonu bulunmaktadır. Oyun saati başına ücret 1500 tengeden başlar ve salon 17:00-22:00 saatleri arasında açıktır.

вида супа, несколько видов второго, мясные изделия, салаты, десерты. Из напитков предлагаются компоты, чай или кофе.

На шестом этаже гостиницы расположен бар «The Old Forester», оформленный в красивом английском стиле. Бар хорошо подходит для встреч и отдыха гостей. Здесь подаются блюда турецкой кухни и широкий ассортимент напитков. Работает с 17.00 до 02.00 ч.

На 8 этаже располагается ресторан «Panorama», который работает круглосуточно. Главной его особенностью является великолепный вид из панорамных окон на море и город. Здесь гостям будут предложены турецкая кухня, несколько видов чая.

Кофейня «Grande» находится на 0 этаже. Тут гости могут отдохнуть, выпить чай или кофе.

Health Club

Оздоровительный комплекс расположен на 8 этаже. Комплекс включает бассейн (размерами 16 x 8 м. и глубиной 145 см), три вида бань: сауну, фито баню и турецкий хамам, а также джакузи и фитнес зал. Работает с 07.00 до 22.00 ч.

Бильярд

Бильярдный зал находится на 5 этаже. Имеется 5 столов, тут гости могут поиграть в снукер, американский пул и русский бильярд. Стоимость за час от 1 500 тенге. Работает с 17.00 до 22.00 ч.

г. Актау, 13 мкрн, здание 25 А

тел. / tel:+7 7292 70 00 00, +7 701 937 1565

sm@grandhotelvictory-aktau.kz

www.grandhotelvictory.kz

Aktau şehri, 13. semt, No: 25 A

CASPIAN CITY

ТОО «Caspian City» ведёт свою деятельность в городе Актау с 2016 года и занимается строительно-монтажными работами и продажей многоквартирных и жилых домов (особняков).

Caspian City LLP, 2016 yılından bu yana Aktau'da faaliyet göstermekte olup, apartman ve konut binalarının (müstakil ev) inşaatı ve satışı ile uğraşmaktadır.

inform.kz

ВСЕОБЩЕЕ ДЕКЛАРИРОВАНИЕ В КАЗАХСТАНЕ KAZAKİSTAN'DA GENEL BEYANNAME UYGULAMASI

Комитет государственных доходов МФ РК дал разъяснения по представлению налоговой декларации в 2024 году в рамках всеобщего декларирования.

Kazakistan Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı Devlet Gelir Komitesi, genel beyanname uygulaması kapsamında 2024 yılında sunulacak vergi beyanamesi ile ilgili açıklamada bulundu.

С 1 января 2021 года в Казахстане введено поэтапное всеобщее декларирование.

Основной задачей всеобщего декларирования является:

- обеспечение справедливого налогообложения и совершенствование социальной политики;
- создание эффективного механизма контроля доходов физических лиц;
- снижение уровня коррупции и теневой экономики.

Так, с 1 января 2021 года «входную» декларацию представили госслужащие и приравненные к ним лица, а также их супруги - 580 тыс. физических лиц.

Казakistan'da 1 Ocak 2021 tarihinden itibaren aşamalı bir genel beyanname (GB) uygulaması başlatılmıştır.

Genel beyannamenin **temel amaçları** aşağıdaki gibidir:

- vergi adaleti ve sosyal politikanın geliştirilmesi;
- bireylerin gelirlerini kontrol etmek için etkili bir mekanizmanın oluşturulması;
- yolsuzluğun ve kayıtdışı ekonominin azaltılması.

Böylece, 1 Ocak 2021'den itibaren devlet memurları ve onlara denk kişiler ile eşleri dahil olmak üzere 580 bin kişi tarafından "giriş" beyanamesi sunulmuştur.

На втором этапе, в 2023 году, представили работники госучреждений и квазигосударственного сектора, а также их супруги - 2,1 млн человек.

На третьем этапе, с 1 января 2024 года, декларацию представят руководители и учредители (участники) юридических лиц, индивидуальные предприниматели, а также их супруги. Планируется - 3,9 млн физлиц.

На четвертом этапе, с 1 января 2025 года - представят остальные категории граждан (например, работники частных структур, пенсионеры, домохозяйки, студенты и другие). Планируется охватить более 6,4 млн. физических лиц.

Итого в систему ВД должно войти около 13 млн. человек.

Кто в рамках третьего этапа должен представить декларацию об активах и обязательствах в 2024 году?

С 1 января 2024 года декларацию должны представить руководители и учредители (участники) юридических лиц, индивидуальные предприниматели, а также их супруги.

Данное требование также распространяется на бездействующих и приостановивших деятельность лиц.

Поскольку согласно нормам Гражданского кодекса филиалы и представительства не являются юридическими лицами, у руководителей филиалов и представительств в 2024 году обязательство по представлению декларации не возникает (п.3 ст. 43 ГК).

Также в 2024 году декларацию об активах и обязательствах не представляют лица, занимающиеся частной практикой.

Ежегодную декларацию о доходах и имуществе (ф. 270.00) представляют декларанты первого и второго этапов всеобщего декларирования.

Кто относится к категории руководителей, учредителей (участников) юридических лиц, обязанных представить декларацию?

Впервые "входную" декларацию об активах и обязательствах (форма 250.00) обязаны представить:

- руководители юридических лиц (коммерческих и некоммерческих организаций);

İkinci aşamada, 2023 yılında, devlet kurumları ve kamu iktisadi kuruluşları çalışanları ile eşleri dahil olmak üzere 2,1 milyon kişi beyanname sunmuştur.

Üçüncü aşamada, 1 Ocak 2024'ten itibaren beyanname tüzel kişiliği olan kuruluşların yöneticileri ve kurucuları (ortaklar), bireysel girişimciler ve eşleri tarafından sunulacaktır. Beyannameyi sunacak kişi sayısının 3,9 milyon kişi olması planlanıyor.

Dördüncü aşamada, 1 Ocak 2025'ten itibaren diğer vatandaş kategorileri (örneğin, özel şirket çalışanları, emekliler, ev hanımları, öğrenciler ve diğerleri) beyanname sunacaktır. Bu aşamanın 6,4 milyondan fazla kişiyi kapsamı planlanmaktadır.

Toplamda yaklaşık 13 milyon kişinin genel beyanname sistemine dahil olması bekleniyor.

2024 yılında varlık ve yükümlülük beyannamesini kimler sunacaktır?

1 Ocak 2024'ten itibaren beyanname tüzel kişiliği olan kuruluşların yöneticileri ve kurucuları (ortaklar), bireysel girişimciler ve eşleri tarafından sunulacaktır.

İşbu talep faal olmayan ve faaliyetini durdurmuş tüzel kişiler için de geçerlidir.

Şube ve temsilciliklerin Medeni Kanuna göre tüzel kişiliği olmadığından, şube ve temsilcilik yöneticilerinin 2024 yılında beyanname verme zorunluluğu yoktur (Medeni Kanun, Madde 43, Fıkra 3).

Ayrıca 2024 yılında serbest meslek sahipleri de varlık ve yükümlülükleri hakkında beyanname vermezler.

Yıllık gelir ve varlık beyanamesi (form 270.00), genel beyannamenin birinci ve ikinci aşamalarında beyanda bulunan kişiler tarafından verilir.

mk-kz.kz

- председатель совета директоров;
- первый руководитель коллегиального органа правления юридического лица;
- единоличный руководитель;
- председатель жилищных/дачных кооперативов;
- учредители юридических лиц;
- участники юридических лиц;
- а также супруги всех вышеперечисленных лиц.

Это требование распространяется также на бездействующих и приостановивших деятельность лиц.

В список декларантов третьего этапа всеобщего декларирования не входят:

- руководители филиалов и представительств;
- граждане-инициаторы религиозных объединений;
- члены жилищных/дачных кооперативов.

Tüzel kişiliği olan kuruluşların beyanname sunmakla yükümlü yönetici, kurucu (ortak) kategorisine kimler dahildir?

Varlık ve borçlara ilişkin "girdi beyanamesi"ni (form 250,00) ilk defa aşağıdakiler dolduracaktır:

- Tüzel kişiliği olan kuruluşların (ticari ve ticari olmayan kuruluşlar) yöneticileri;
- Yönetim Kurulu Başkanı;
- Tüzel kişiliği olan kuruluşun genel üst yönetim organının birinci yöneticisi;
- Tek yönetici;
- Konut/yazlık kooperatiflerinin başkanı;
- Tüzel kişiliği olan kuruluşların kurucuları;
- Tüzel kişiliği olan kuruluşların ortakları;
- Yukarıda sayılan kişilerin eşleri.

İşbu talep, faal olmayan ve faaliyetlerine ara vermiş kuruluşlar için de geçerlidir.

Genel beyannamenin üçüncü aşamasına aşağıdakiler dahil değildir:

- Şube ve temsilcilik yöneticileri;
- dini derneklere önyak olan vatandaşlar;
- konut/yazlık kooperatifi üyeleri.

- другое имущество (по желанию), стоимостью свыше 3,5 млн.тг (культурные ценности, ювелирные изделия, породистые животные и др.) – оценку нужно сделать до срока сдачи декларации (не позднее 15 сентября 2024 года) по состоянию на 31.12.2023г.

Сроки и способы представления декларации?

С 2024 года установлен единый срок представления декларации – до 15 сентября 2024 года по месту своего жительства.

В электронной форме декларацию можно представить через web-портал КГД "Кабинет налогоплательщика" (cabinet.salyk.kz), портал "электронного правительства" (egov.kz), moldir.qoldau.kz, а также через мобильные приложения e-Salyq Azamat, eGov mobile, банков (HALYK, ЦентрКредитБанк, Kaspi.kz). Для сдачи декларации ЭЦП ключ не требуется, можно представить с помощью СМС-пароль.

На бумажном носителе налоговую декларацию можно представить в явочном порядке в ЦОНЫ, в органы госдоходов либо по почте.

Надо ли указывать в декларации совместное имущество супругов?

Имущество, зарегистрированное в РК, не нужно указывать в декларации. А вот имущество, зарегистрированное в иностранном государстве, необходимо указать обоим супругам.

- 31.12.2023 itibarıyla mevcut ve değeri 3,5 milyon tengenin üzerinde olan diğer varlıklar (isteğe bağlı) (kültürel değerler, mücevherler, safkan hayvanlar vd.) – bunların değerlendirmesinin, beyanın son teslim tarihinden önce (en geç 15 Eylül 2024) yapılması gerekir.

Beyannameyi sunma süresi ve yöntemleri?

2024 yılından itibaren beyanname en geç 15 Eylül 2024 tarihine kadar ikamet edildiği yerde verilmelidir.

Beyanname elektronik olarak Devlet Gelir Komitesi'nin "Vergi Mükellefleri Kullanıcı Hesabı" web portalı (cabinet.salyk.kz), "elektronik hükümet" portalı (egov.kz) ve moldir.qoldau.kz, e-Salyq Azamat, eGov mobile, ticari bankaların mobil uygulamaları (HALYK, CenterCreditBank, Kaspi.kz) aracılığıyla da gönderilebilir. Elektronik beyannameyi göndermek için e-imzaya gerek yoktur, SMS şifresi kullanılarak gönderilebilir.

Kağıt üzerinde doldurulan vergi beyanamesi Halka Hizmet Merkezleri'ne, vergi dairelerine teslim edilebilir veya postane aracılığıyla gönderilebilir.

Beyannamede eşlerin ortak mal varlığının belirtilmesi gerekir mi?

Kazakistan Cumhuriyeti'nde kayıtlı varlıkların beyannamede gösterilmesine gerek yoktur. Ancak dış ülkede kayıtlı varlıkları her iki eşin de göstermesi gerekmektedir.

Какие сведения необходимо указать в декларации (ф. 250.00)?
Varlık ve borçlar beyanamesinin (form 250,00) konusu nedir?

В декларации нужно отразить следующие активы и обязательства по состоянию на 31 декабря 2023 года:

- недвижимость и транспорт за рубежом;
- деньги в иностранном банке свыше 3,5 млн тг (1 000 МРП);
- доля участия в иностранной компании;
- ценные бумаги, цифровые активы (биткоины и др.);
- договор долевого участия (доля в жилом здании);
- инвестиционное золото (золото в слитках);
- объекты интеллектуальной собственности и авторского права;
- наличные деньги в пределах 34,5 млн. тенге (10 000 МРП);
- нотариально заверенные договора займов с другими лицами.

Beyannamede 31 Aralık 2023 itibarıyla mevcut aşağıdaki varlık ve borçların gösterilmesi gerekmektedir:

- yurt dışındaki emlak ve taşıt araçları;
- yabancı bir bankadaki hesapta bulunan ve 3,5 milyon tengeyi (Monthly Calculation Index MCI'in 1 000 katı) aşan para;
- yabancı bir şirketteki ortaklık payı;
- menkul kıymetler, dijital varlıklar (bitcoin vb.);
- katılım payı sözleşmesi (konut payı);
- yatırım altın (külçe altın);
- fikri mülkiyet ve telif hakkı nesnelere;
- 34,5 milyon tenge (MCI'in 10 000 katı) kadar nakit;
- diğer kişilerle yapılan ve noterce tasdiklenmiş kredi anlaşmaları;

Источник: Комитет государственных доходов МФ РК <https://kgd.gov.kz>.

Kaynak: Kazakistan Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı Devlet Gelir Komitesi, <https://kgd.gov.kz>.

promptcloud.com

АЗИМЖАН ХИТАХУНОВ
Евразийский научно-исследовательский институт, старший научный сотрудник
Dr. AZIMZHAN KHITAKHUNOV
Eurasian Research Institute, Senior Research Fellow

МОЖЕТ ЛИ ЗСТ ЕАЭС И ИРАНА УСИЛИТЬ ЕВРАЗИЙСКУЮ ТОРГОВЛЮ? CAN THE EAEU - IRAN FTA BOOST EURASIAN TRADE?

На полях заседания Высшего Евразийского экономического совета 25 декабря 2023 года члены Евразийского экономического союза (ЕАЭС) подписали Соглашение о зоне свободной торговли (ЗСТ) с Ираном. Соглашение о свободной торговле отменит импортные пошлины почти на 90% ассортимента продукции, на долю которого приходится более 95% двусторонней торговли между сторонами. Ожидается, что ЗСТ увеличит объем торговли, поскольку Временное соглашение между ЕАЭС и Ираном, вступившее в силу в 2019 году, позволило удвоить объем взаимной торговли. В частности, общий товарооборот увеличился с 2,4 миллиардов долларов США в 2019 году до 6,2 миллиардов долларов США в 2022 году. ЗСТ предоставляет сельхозпроизводителям ЕАЭС эксклюзивные условия для поставок на иранский рынок таких товаров первой необходимости, как зерновые, кукуруза, говядина и баранина; беспошлинный режим будет установлен для широкого круга промышленных товаров, и стороны заключили нетарифные соглашения (Евразийская экономическая комиссия, 2023).

On December 25, 2023, members of the Eurasian Economic Union (EAEU) signed a Free Trade Agreement (FTA) with Iran on the sidelines of the Supreme Eurasian Economic Council's meeting. The FTA will eliminate import tariffs on almost 90% of the product range, which accounts for more than 95% of bilateral trade between the parties. It is expected that the FTA will boost the trade volume as the Interim Agreement between the EAEU and Iran, which came into effect in 2019, was able to double the mutual trade. In particular, total trade increased from 2.4 billion USD in 2019 to 6.2 billion USD in 2022. The FTA provides the EAEU agricultural producers with exclusive conditions for supplying to the Iranian market such essential goods as cereals, corn, cattle, and lamb meat; a duty-free regime will be established for the wide range of industrial goods and the parties made non-tariff arrangements (Eurasian Economic Commission, 2023).

The temporary agreement between the EAEU and Iran covered only 360 commodity items out of 12 thousand. It is expected that the new FTA will increase total trade to 18-20

Временное соглашение между ЕАЭС и Ираном охватило лишь 360 товарных позиций из 12 тысяч. Ожидается, что новое соглашение о свободной торговле увеличит общий объем торговли до 18-20 миллиардов долларов США в течение пяти-семи лет. Иран является закрытым рынком, и его средний импортный тариф составляет 30%. По условиям ЗСТ средний тариф будет снижен до 4,5%. Это позволит сэкономить 380 миллионов долларов США в год на пошлинах. Для иранских товаров средний тариф будет снижен с 6,6% до 0,8%. ЕАЭС предоставляет преференции более чем по 120 позициям в аграрном секторе, тогда как преференции Ирана затрагивают лишь около 100 позиций. Преференции Ирана не будут распространяться на крупнейшие статьи импорта, включая около 40% агропродовольственных товаров, таких как ячмень и кукуруза. Наибольшие преференции имеют рис и гречка, однако их доля в иранском импорте крайне мала. При этом ЕАЭС отменит пошлины по 40 позициям, в том числе ключевым для Ирана (Литвинова, 2023).

Расчеты на основе данных Центра международной торговли (ЦМТ, 2024) показывают, что в 2021 году общий объем торговли Ирана с ЕАЭС составил 5041 миллион долларов США (рисунок 1). Экспорт Тегерана достиг 1620 миллионов долларов США, а импорт – 3421 миллион долларов США. Иран имеет

billion USD over five to seven years. Iran is a closed market and its average import tariff is 30%. Under the FTA, the average tariff will be reduced to 4.5%. This will save 380 million USD a year in duties. For Iranian goods, the average tariff will be reduced from 6.6% to 0.8%. The EAEU provides preferences for more than 120 positions in the agricultural sector, while Iran's preferences affect only about 100 positions. Iran's preferences will not apply to the largest import items, including approximately 40% of agri-food products such as barley and corn. The largest preferences are for rice and buckwheat, but their share in Iranian imports is extremely small. At the same time, the EAEU will eliminate tariffs on 40 items, including key ones for Iran (Litvinova, 2023).

Calculations based on data from the International Trade Center (ITC, 2024) show that in 2021 Iran's total trade with the EAEU amounted to 5041 million USD (Figure 1). Tehran's exports reached 1620 million USD, while its imports were equal to 3421 million USD. Iran has a positive trade balance with Armenia, Belarus, and Kyrgyzstan. Iran's trade with Belarus and Kyrgyzstan is insignificant. In 2021, Iran's exports to and imports from Armenia correspondingly amounted to 438 and 65 million USD. Armenia's exports to Iran mainly consist of mineral fuels (70%), while its imports remain diversified and include mineral fuels, iron and steel, plastics, inorganic chemicals,

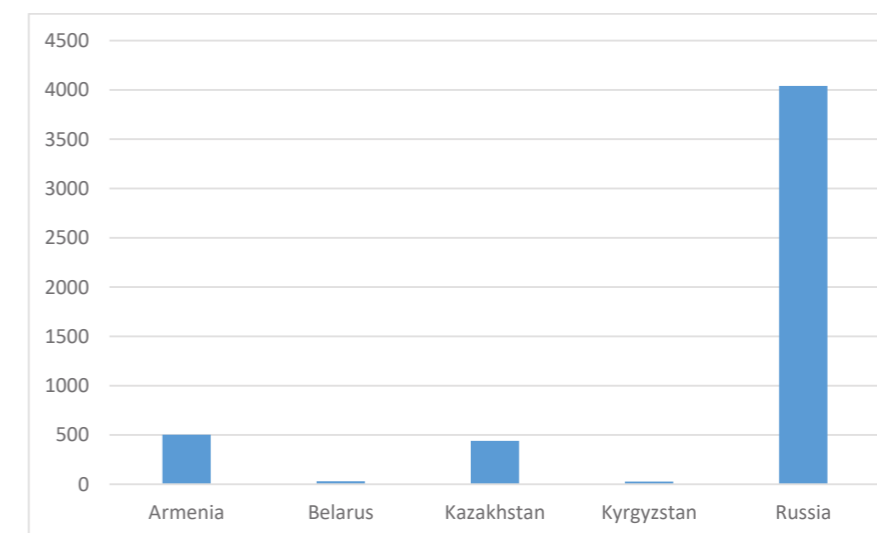

Рисунок 1. Торговля Ирана с членами Евразийского экономического союза в 2021 году, миллионы долларов США
Figure 1. Iran's trade with the Eurasian Economic Union members in 2021, million USD

Источник: рассчитано и составлено автором на основе данных ЦМТ (2024).
Source: Author's calculations and compilation based on the ITC (2024) data.

положительный торговый баланс с Арменией, Беларусью и Кыргызстаном. Торговля Ирана с Беларусью и Кыргызстаном незначительна. В 2021 году экспорт Ирана в Армению и импорт из Армении составили соответственно 438 и 65 миллионов долларов США. Экспорт Армении в Иран в основном состоит из минерального топлива (70%), тогда как его импорт остается диверсифицированным и включает минеральное топливо, железо и сталь, пластмассы, неорганические химикаты, сельскохозяйственную продукцию и другие товары. Экспорт Казахстана в Иран увеличился с 275 миллионов долларов США в 2021 году до 318 миллионов долларов США в 2022 году. Стоит отметить, что доля зерновых в общем объеме экспорта составляет 97%. За тот же период импорт Казахстана из Ирана вырос со 166 до 210 миллионов долларов США. Импорт диверсифицирован и состоит из пластмасс, сельскохозяйственной продукции (фруктов и орехов), керамических изделий, органических химикатов и другой продукции.

agricultural products, etc. Kazakhstan's exports to Iran increased from 275 million USD in 2021 to 318 million USD in 2022. It is worth mentioning that a share of cereals in total exports amounts to 97%. In the same period, Kazakhstan's imports from Iran grew from 166 to 210 million USD. The imports are diversified and consist of plastics, agricultural products (fruit and nuts), ceramic products, organic chemicals, etc. Russia's exports to Iran jumped from 1.2 billion USD in 2019 to 3.1 billion USD in 2021. In 2019, Russia's exports mainly consisted of agricultural products (more than 80%), including cereals, sunflower seed, soya-bean oils, meat, and edible vegetables. In the same period, Russia's imports from Iran increased from 391 million USD to 972 million USD. Russia's imports in 2019 included agricultural products (more than 77%). Product-level data for the later periods of trade between Russia and Iran are unavailable. In the EAEU, Iran mainly trades with Russia (80% of total trade), followed by Arme-

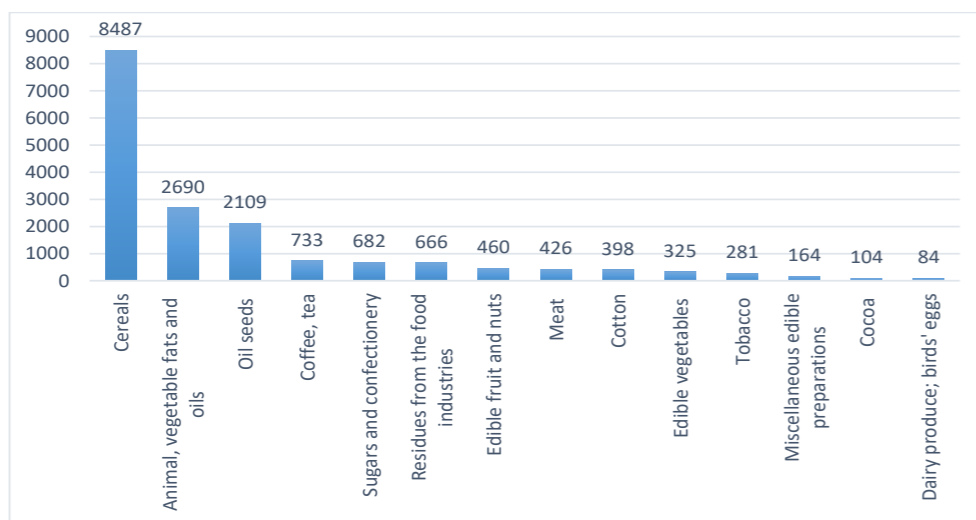

Рисунок 2. Импорт Ирана по отдельным товарам, миллионы долларов США
Figure 2. Iran's imports by selected products, million USD

Источник: составлено автором на основе данных ЦМТ (2024).
Source: Author's compilation based on the ITC (2024) data.

Экспорт России в Иран подскочил с 1,2 миллиардов долларов в 2019 году до 3,1 миллиардов долларов в 2021 году. В 2019 году экспорт России в основном состоял из сельскохозяйственной продукции (более 80%), включая зерновые, семена подсолнечника, соевое масло, мясо и овощи. За тот же период импорт России из Ирана увеличился с 391 миллионов долларов до 972 миллионов долларов США.

nia (10%), Kazakhstan (8.7%), Belarus (0.6%) and Kyrgyzstan (0.5%). It is important to mention that Iran's share in total trade of the EAEU countries remains insignificant. For instance, in 2021, the indicator was equal to 0.4% for Kazakhstan and 0.5% for Russia.

Thus, can this FTA boost bilateral trade between the EAEU and Iran and positively affect the Eurasian trade? To answer this ques-

Импорт России в 2019 году включал сельскохозяйственную продукцию (более 77%). Данные по продуктам за более поздние периоды торговли между Россией и Ираном недоступны. В ЕАЭС Иран в основном торгует с Россией (80% от общего объема торговли), за ним следуют Армения (10%), Казахстан (8,7%), Беларусь (0,6%) и Кыргызстан (0,5%). Важно отметить, что доля Ирана в общем объеме торговли стран ЕАЭС остается незначительной. Например, в 2021 году показатель был равен 0,4% для Казахстана и 0,5% для России.

Таким образом, может ли это соглашение о свободной торговле стимулировать двустороннюю торговлю между ЕАЭС и Ираном и положительно повлиять на Евразийскую торговлю? Чтобы ответить на этот вопрос, важно оценить иранский рынок и проанализировать структуру его импорта. В 2022 году общий объем импорта Ирана составил почти 59 миллиардов долларов США. На следующем рисунке 2 показан сельскохозяйственный импорт Ирана в том же году. Импорт зерновых в страну достиг почти 8,5 миллиардов долларов или 14,5% от общего объема импорта. Импорт животных и растительных жиров, а также масел и семян масличных культур составил соответственно 2,7 миллиардов долларов (4,6%) и 2,1 миллиардов долларов США (3,6%). Иранский рынок также является хорошей возможностью для производителей сахара и кондитерских изделий, мяса, хлопка, овощей и многих других продуктов питания.

Анализ структуры импортируемых зерновых и основных поставщиков (рисунок 3) показывает важные экспортные возможности для Евразийских производителей. Помимо пшеницы и меслин, которые являются основным экспортным продуктом на иранский рынок из России и Казахстана, Иран импортирует значительные объемы кукурузы и риса. В частности, в 2022 году импорт кукурузы Ираном из Объединенных Арабских Эмиратов (ОАЭ) составил 2263 миллиона, из России – 142 миллиона, из Великобритании – 310 миллионов, из Турции – 227 миллионов, из Германии – 26 миллионов долларов США. Казахстан не экспортировал в Иран кукурузу, но экспортировал пшеницу и меслин на 107 миллионов, а также ячмень на 16 миллионов долларов. Поставщиками риса в Иран были Индия (1111 миллионов долларов) и Пакистан (668 миллионов долларов США).

tion, it is important to assess the Iranian market and analyze its import structure. In 2022, Iran's total imports amounted to almost 59 billion USD. The following Figure 2 shows the agricultural imports of Iran in the same year. The country's cereal imports reached almost 8.5 billion USD or 14.5% of total imports. Imports of animal and vegetable fats and oils and oil seeds correspondingly amounted to 2.7 billion USD (4.6%) and 2.1 billion USD (3.6%). The Iranian market is also a good opportunity for producers of sugar and confectionery, meat, cotton, vegetables, and many other food products.

Analysis of the structure of the imported cereals and main suppliers (Figure 3) reveals important export opportunities for the Eurasian producers. Besides wheat and meslin, which are a main export product to the Iranian market from Russia and Kazakhstan, Iran imports substantial amounts of maize, corn, and rice. In particular, in 2022, Iran's maize and corn imports from the United Arab Emirates (UAE) amounted to 2263 million, from Russia – 142 million, from the United Kingdom – 310 million, from Türkiye – 227 million, from Germany – 26 million USD. Kazakhstan didn't export maize and corn to Iran, but exported wheat and meslin, and barley worth 107 million and 16 million USD, respectively. Iran's rice suppliers included India (1111 million USD) and Pakistan (668 million USD).

In 2022, Iran imported animal, vegetable, or microbial fats and oils from Türkiye (814 million USD), UAE (522 million), and Malaysia (332 million USD). Exports from Russia and Kazakhstan were equal to 51 million and 4 million USD, respectively. Oil seeds are mainly imported from

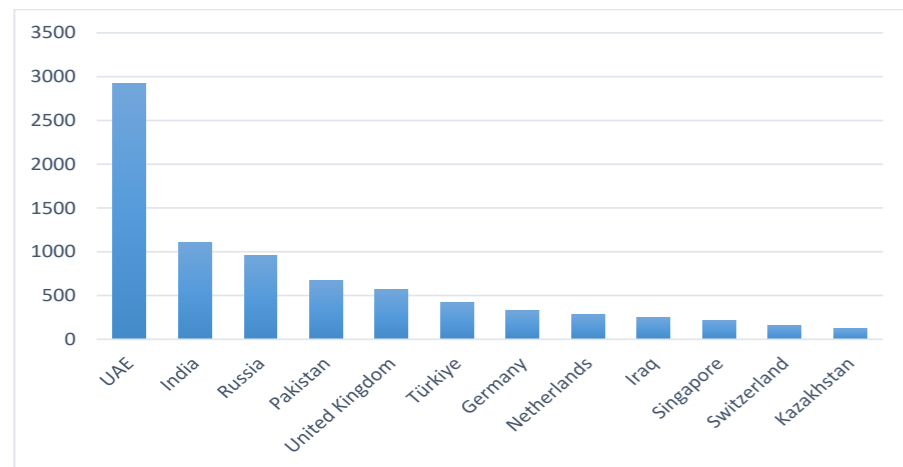

Рисунок 3. Импорт зерновых Ирана по странам в 2022 году, миллионы долларов США
Figure 3. Iran's cereals import by countries in 2022, million USD

Источник: составлено автором на основе данных ЦМТ (2024).
Source: Author's compilation based on the ITC (2024) data.

В 2022 году Иран импортировал животные и растительные жиры и масла из Турции (814 миллионов долларов), ОАЭ (522 миллиона долларов) и Малайзии (332 миллиона долларов США). Экспорт из России и Казахстана составил 51 миллион и 4 миллиона долларов США, соответственно. Семена масличных культур в основном импортируются из ОАЭ, Швейцарии и Великобритании. Стоит отметить, что ключевыми поставщиками мяса на иранский рынок являются Бразилия (55%), Турция (22%) и ОАЭ (12%). Доля России в 2022 году составила 1,4%.

Иран также может получить выгоду от ЗСТ, поскольку соглашение может стать хорошим стимулом для автомобильной промышленности страны. По сообщениям иранских СМИ (Tehran Times, 2023), автопром страны показывает многообещающие результаты. В 2022 году Международная организация производителей автомобилей поставила Иран на шестое место в мире по темпам роста производства автомобилей. В частности, производство автомобилей в Иране выросло на 19% в 2022 году: в указанном году страна выпустила 1064 миллиона автомобилей, тогда как в 2021 году этот показатель составлял 894 тысячи. Однако Financial Times (2023) сообщает, что автомобильный сектор Ирана испытывает трудности, связанные с влиянием санкций. В частности, предложение автомобилей является низким, а цены высокими, поскольку крупнейшая неэнергетическая отрасль страны изо всех сил пытается най-

ти необходимые ресурсы. Стоит отметить, что автомобильная промышленность Ирана является крупнейшим сектором страны помимо нефти и газа, а на его долю приходится 4% валового внутреннего продукта страны и в нем занято около 500 тысяч человек. The Financial Times напоминает, что в 2017 году производство достигло 1,5 миллиона единиц, что является одним из самых высоких показателей за всю историю, но затем этот показатель упал ниже 1 миллиона в год. Чтобы справиться с кризисом, который повлиял на цены в Иране, страна пересмотрела свой запрет на импорт автомобилей и разрешила ограниченное количество новых автомобилей из Китая, а также рассматривала вопрос о том, разрешить ли импорт подержанных автомобилей. Перед заключением ЗСТ было объявлено, что второй по величине автопроизводитель Ирана SAIPA должен прийти на российский рынок после подписания прорывного соглашения на экспорт 45 тысяч автомобилей. Российский рынок остается привлекательным для иранских производителей из-за санкций и ухода из России многих европейских и японских брендов (BNE IntelliNews, 2023a). Позже Иран подписал контракт на 450 миллионов долларов США на экспорт 45 тысяч автомобилей SAIPA в Беларусь в ближайшие три года (BNE IntelliNews, 2023b).

Iran can also benefit from the FTA as it can become a good incentive for the country's car industry. According to Iranian media reports (Tehran Times, 2023), the country's car industry shows promising results. In 2022, the International Organization of Motor Vehicle Manufacturers ranked Iran 6th worldwide in terms of car manufacturing growth. In particular, car manufacturing in Iran increased by 19% in 2022, as the country manufactured 1.064 million vehicles in the mentioned year, while the figure was 894 thousand in 2021. However, the Financial Times (2023) reports that Iran's car sector buckles under the impact of sanctions. In particular, vehicles are in short supply and prices are high as the country's biggest non-energy industry struggles to source crucial inputs. It is worth mentioning that Iran's car industry is the country's largest sector outside oil and gas, which accounts for 4% of the country's gross domestic product and employs some 500 thousand workers. The Financial Times reminds that production reached 1.5 million units in 2017, one of the highest levels ever, but from there the number fell below 1 million annually. To address the crisis, which affected the prices in Iran, the country revised its ban on car imports and allowed a limited number of new vehicles from China, and was considering whether to per-

mit the import of second-hand cars. Before the FTA, it was announced that Iran's second largest automaker SAIPA was set to arrive on the Russian market following the signing of a breakthrough agreement for the export of 45 thousand of its vehicles. Russia's market remains attractive for Iran's producers due to sanctions and the exit of many European and Japanese brands from Russia (BNE IntelliNews, 2023). Later, Iran signed a 450 million USD contract to export 45 thousand SAIPA vehicles to Belarus in the next three years (BNE IntelliNews, 2023).

Bilateral relations between Russia and Iran are an important factor in driving trade cooperation. According to Tazmini (2021), Russia and Iran share a similar geopolitical worldview challenging the US-led Atlanticist ideological and power systems, and supporting the vision of the international order, favoring sovereign internationalism over liberal interventionism. Russia is an important supplier of sophisticated weapon systems, military equipment, and technology to Iran. Following the conflict in Ukraine, political, military, economic, and technological cooperation between the countries widened and deepened (Gramer and Mackinnon, 2023; Seligman and Ward, 2023). Indeed, Russia and Iran signed many important agreements. On May 17, 2023, a Russian-Iranian intergovernmental agreement was signed on cooperation in financing the design, construction, and supply of goods and services for the creation of the Rasht-Astara railway. The Rasht-Astara railway section in Iran, with a length of 162 km, remains the last unfinished section of the West-

шений. 17 мая 2023 года подписано Рос­сийско-иранское межправительственное соглашение о сотрудничестве в финан­сировании проектирования, строитель­ства и поставки товаров и услуг для соз­дания железной дороги Решт-Астара.

Участок железной дороги Решт-Астара в Иране протяженностью 162 км остается последним незавершенным участком за­падного маршрута международного транс­портного коридора Север-Юг. Этот уча­сток закроет железнодорожное сообще­ние через Россию, Азербайджан и Иран от Усть-Луги и Санкт-Петербурга до порта Бандар-Аббас в Персидском заливе. В июле

ern route of the international North-South transport corridor. This section will close the railway connection across Russia, Azerbaijan, and Iran from Ust-Luga and St. Petersburg to the port of Bandar Abbas in the Persian Gulf. In July 2022, Gazprom and NIOC signed a memorandum of understanding on strate­gic cooperation.

The document involves an analysis of the possibilities of interaction in the development of gas and oil fields in Iran, swaps for natu­ral gas and petroleum products, the imple­mentation of large and small-scale projects for the production of liquefied natural gas, the construction of main gas pipelines and scien­

25 ДЕКАБРЯ 2023 ГОДА ЧЛЕНЫ ЕВРАЗИЙСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОЮЗА ПОДПИСАЛИ СОГЛАШЕНИЕ О ЗОНЕ СВОБОДНОЙ ТОРГОВЛИ С ИРАНОМ.

ОБЩИЙ ОБЪЕМ ТОРГОВЛИ МЕЖДУ ЕАЭС И ИРАНОМ УВЕЛИЧИЛСЯ С 2,4 МИЛЛИАРДОВ ДОЛЛАРОВ В 2019 ГОДУ ДО 6,2 МИЛЛИАРДОВ ДОЛЛАРОВ В 2022 ГОДУ.

ИМПОРТ ЗЕРНОВЫХ В ИРАНЕ ДОСТИГ ПОЧТИ 8,5 МИЛЛИАРДОВ ДОЛЛАРОВ США, ИЛИ 14,5% ОТ ОБЩЕГО ОБЪЕМА ИМПОРТА.

КАЗАХСТАНУ НЕОБХОДИМО АНАЛИЗИРОВАТЬ ПРОМЫШЛЕННЫЕ И ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ ПОТРЕБНОСТИ ИРАНА И СОСРЕДОТОЧИТЬСЯ НА РАЗРАБОТКЕ И ПОСТАВКАХ ВЫСОКОТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ ПРОДУКЦИИ.

2022 года «Газпром» и NIOC подписали ме­морандум о взаимопонимании о стратеги­ческом сотрудничестве. Документ включает и предполагает анализ возможностей вза­имодействия при разработке газовых и неф­тяных месторождений в Иране, свопы на природный газ и нефтепродукты, реализа­цию крупных и мелких проектов по про­изводству сжиженного природного газа, строительство магистральных газопрово­дов, а также научно-техническое и техно­логическое сотрудничество (Алифирова, 2023). Таким образом, подписанное ЗСТ является еще одним шагом на пути к все­стороннему политическому и экономи­ческому партнерству между Россией и Ираном.

Однако члены ЕАЭС, в частности Казах­стан, могут получить выгоду от ЗСТ. Во-пер­вых, объем импорта сельскохозяйствен­

tific, technical and technological cooperation (Alifirova, 2023). Thus, the signed FTA is one more step towards a comprehensive politi­cal and economic partnership between Rus­sia and Iran.

However, members of the EAEU, in particu­lar Kazakhstan, can benefit from the FTA. First­ly, the volume of agricultural and food imports of Iran is a huge opportunity for Kazakhstan due to the proximity of the Iranian market. Kazakhstan's producers can use the Kazakh­stan-Turkmenistan-Iran railway or ports of the Caspian Sea. FTA preferences and infrastruc­tural connectivity make Kazakhstan's producers more competitive in the Iranian market. Com­pletion of the North-South international trans­port corridor is another trade opportunity for the country's producers. Kazakhstan should di­versify its supply of food products, paying at­tention to corn and maize, oil seeds, meat, and

ной продукции и продуктов питания Ира­на представляет собой огромную возмож­ность для Казахстана благодаря близости иранского рынка.

Казахстанские производители могут ис­пользовать железную дорогу Казахстан-Туркменистан-Иран или порты Каспийско­го моря. Преференции ЗСТ и инфраструк­турная связь делают казахстанских произ­водителей более конкурентоспособными на иранском рынке. Завершение строитель­ства международного транспортного коридора Север-Юг – еще одна торговая возмож­ность для производителей страны. Казах­стану следует диверсифицировать постав­

dairy produce. Secondly, the FTA can become an opportunity for increasing mutual trade be­etween Kyrgyzstan and Iran, which is also bene­ficial for Kazakhstan as a transit country.

Thirdly, besides agricultural imports, Ka­zakhstan should analyze the industrial and technological needs of Iran and focus on de­veloping and supplying high-tech products. Thus, boosting Eurasian trade, penetration of the Iranian market, and full use of the FTA opportunities will require Kazakhstan and other EAEU members to improve com­petitiveness by investing in the production and technological capacities of their local businesses. Iran's producers can also ben­

ON DECEMBER 25, 2023 MEMBERS OF THE EURASIAN ECONOMIC UNION SIGNED A FREE TRADE AGREEMENT WITH IRAN

TOTAL TRADE BETWEEN THE EAEU AND IRAN INCREASED FROM 2.4 BILLION USD IN 2019 TO 6.2 BILLION USD IN 2022

IRAN'S CEREAL IMPORTS REACHED ALMOST 8.5 BILLION USD OR 14.5% OF TOTAL IMPORTS

KAZAKHSTAN SHOULD ANALYZE THE INDUSTRIAL AND TECHNOLOGICAL NEEDS OF IRAN AND FOCUS ON DEVELOPING AND SUPPLYING HIGH-TECH PRODUCTS

ки продуктов питания, уделив внимание кукурузе, семенам масличных культур, мя­су и молочной продукции. Во-вторых, ЗСТ может стать возможностью для увеличения взаимной торговли между Кыргызстаном и Ираном, что также выгодно Казахстану как транзитной стране.

В-третьих, помимо импорта сельскохо­зяйственной продукции, Казахстану сле­дует проанализировать промышленные и технологические потребности Ирана и сосредоточиться на разработке и по­ставках высокотехнологичной продукции. Таким образом, стимулирование Евразий­ской торговли, проникновение на иран­ский рынок и полное использование возможностей ЗСТ потребует от Казах­стана и других членов ЕАЭС повышения конкурентоспособности за счет инвести­ций в производственные и технологиче­ские возможности своих местных пред­приятий.

efit from the FTA. It can increase supplies of both agricultural and industrial products such as cars and intensify the competition in the EAEU market. In total, higher volumes of bilateral trade will positively influence both parties and contribute to their economic de­velopment.

Иранские производители также могут получить выгоду от ЗСТ. Это может увеличить поставки как сельскохозяйственной, так и промышленной продукции, такой как автомобили, и усилить конкуренцию на рынке ЕАЭС. В целом увеличение объемов двусторонней торговли окажет положительное влияние на обе стороны и будет способствовать их экономическому развитию.

Источники:

Алифиорова, Елена (2023). Север-Юг, энергетика и международная повестка. В. Путин провел переговоры с Президентом Ирана. Доступно по адресу <https://neftegaz.ru/news/partnership/806469-sever-yug-energetika-i-mezhdunarodnaya-povestka-v-putin-provel-peregovory-s-prezidentom-irana/>. Дата обращения 25.12.2023.

Грамер, Робби и Эми Маккиннон (2023). Иран и Россия стали ближе, чем когда-либо прежде. Доступно по адресу <https://foreignpolicy.com/2023/01/05/iran-russia-drones-ukraine-war-military-cooperation/>. Дата обращения 20.12.2023.

Евразийская экономическая комиссия (2023). ЕАЭС и Иран создают полноценную зону свободной торговли. Доступно по адресу <https://eec.eaeunion.org/en/news/eaes-i-iran-sozdayut-polnoformatnyu-zonu-svobodnoy-torgovli/>. Дата обращения 25.12.2023.

Литвинова, Елизавета (2023). ЕАЭС и Иран подпишут соглашение о беспошлинной торговле. Доступно по адресу <https://www.agroinvestor.ru/markets/news/41602-eaes-i-iran-podpishut-soglashenie-o-besposhlinnoy-torgovle/>. Дата обращения 22.12.2023.

Центр международной торговли (2024). Торговая статистика. Доступно по адресу <https://www.trademap.org/Index.aspx>. Дата обращения 01.02.2024.

Селигман, Лара и Александр Уорд (2023). Новые разведывательные данные США свидетельствуют об углублении оборонных связей России с Ираном. Доступно по адресу <https://www.politico.com/news/2023/06/09/united-states-security-council-russia-iran-weapons-00101191>. Дата обращения 01.04.2024.

Тазмини, Гонче (2021). Россия и Иран – стратегический альянс или нечто большее? Доступно по адресу <https://www.lse.ac.uk/research/research-for-the-world/politics/russia-and-iran-a-strategic-alliance-or-something-more>. Дата обращения 25.12.2023.

BNE IntelliNews (2023a). Иран подписывает революционное соглашение об экспорте 45 000 автомобилей в Россию. Доступно по адресу <https://www.intellinews.com/iran-signs-breakthrough-deal-to-export-45-000-cars-to-russia-270844/>. Дата обращения 20.12.2023.

BNE IntelliNews (2023b). Иран экспортирует в Беларусь 45000 автомобилей SAIPA. Доступно по адресу <https://www.intellinews.com/iran-to-export-45-000-saipa-vehicles-to-belarus-273128/>. Дата обращения 20.12.2023.

Financial Times (2023). Автомобильный сектор Ирана испытывает трудности под воздействием санкций. Доступно по адресу <https://www.ft.com/content/f55ab564-7cea-4520-bfa2-a9382b3a8de1>. Дата обращения 14.12.2023.

Tehran Times (2023). Иран займет 6-е место в мире по темпам роста производства автомобилей в 2022 году: OICA. Доступно по адресу <https://www.tehrantimes.com/news/483171/Iran-ranks-6th-worldwide-in-terms-of-car-manufacturing-growth>. Дата обращения 20.12.2023.

(Данная статья была впервые опубликована в 83-м выпуске журнала «Азия Европа» Евразийского научно-исследовательского института, февраль 2024)

References:

Alifirova, Yelena (2023). North-South, energy and international agenda. V. Putin held talks with the President of Iran. Retrieved from <https://neftegaz.ru/news/partnership/806469-sever-yug-energetika-i-mezhdunarodnaya-povestka-v-putin-provel-peregovory-s-prezidentom-irana/>. Accessed on 25.12.2023.

BNE IntelliNews (2023). Iran signs breakthrough deal to export 45,000 cars to Russia. Retrieved from <https://www.intellinews.com/iran-signs-breakthrough-deal-to-export-45-000-cars-to-russia-270844/>. Accessed on 20.12.2023.

BNE IntelliNews (2023). Iran to export 45,000 SAIPA vehicles to Belarus. Retrieved from <https://www.intellinews.com/iran-to-export-45-000-saipa-vehicles-to-belarus-273128/>. Accessed on 20.12.2023.

Eurasian Economic Commission (2023). EAEU and Iran create a full-fledged free trade area. Retrieved from <https://eec.eaeunion.org/en/news/eaes-i-iran-sozdayut-polnoformatnyu-zonu-svobodnoy-torgovli/>. Accessed on 25.12.2023.

Financial Times (2023). Iran's car sector buckles under the impact of sanctions. Retrieved from <https://www.ft.com/content/f55ab564-7cea-4520-bfa2-a9382b3a8de1>. Accessed on 14.12.2023.

Gramer Robbie, and Amy Mackinnon (2023). Iran and Russia are closer than ever before. Retrieved from <https://foreignpolicy.com/2023/01/05/iran-russia-drones-ukraine-war-military-cooperation/>. Accessed on 20.12.2023.

International Trade Center (2024). Trade statistics. Retrieved from <https://www.trademap.org/Index.aspx>. Accessed on 01.02.2024.

Litvinova, Yelizaveta (2023). The EAEU and Iran will sign an agreement on duty-free trade. Retrieved from <https://www.agroinvestor.ru/markets/news/41602-eaes-i-iran-podpishut-soglashenie-o-besposhlinnoy-torgovle/>. Accessed on 22.12.2023.

Seligman, Lara and Alexander, Ward (2023). New U.S. intelligence shows Russia's deepening defense ties with Iran. Retrieved from <https://www.politico.com/news/2023/06/09/united-states-security-council-russia-iran-weapons-00101191>. Accessed on 04.01.2024.

Tazmini, Ghoncheh (2021). Russia and Iran – a strategic alliance or something more? Retrieved from <https://www.lse.ac.uk/research/research-for-the-world/politics/russia-and-iran-a-strategic-alliance-or-something-more>. Accessed on 25.12.2023.

Tehran Times (2023). Iran ranks 6th worldwide in terms of car manufacturing growth in 2022: OICA. Retrieved from <https://www.tehrantimes.com/news/483171/Iran-ranks-6th-worldwide-in-terms-of-car-manufacturing-growth>. Accessed on 20.12.2023.

(This article was first published in the 83rd issue of the Asia Europe magazine of the Eurasian Research Institute, February 2024)

- ☑ Срочная доставка документов, посылок и грузов по Казахстану и всему миру
- ☑ Прямые рейсы Алматы-Стамбул
- ☑ Лучшая цена на курьерскую доставку в Турцию
- ☑ Kazakistan'in ve dünyanın her yerine belge, paket ve kargo gönderilerinizde hızlı teslimat
- ☑ Алматы-İstanbul direkt uçuşları
- ☑ Türkiye'ye gönderilerinizde en uygun teslimat fiyatı

www.ase.kz
www.aseshop.kz
www.ase.com.tr

ASE®
ASIA SKY EXPRESS

+7 (727) 339-52-52
Satpaeva 9 Street, Almaty
info@ase.kz

TEM TOUR

TRAVEL AGENCY

**Авиа / Ж. Д. билеты
Бронирование и подбор отелей,
продажа тур пакетов**

АЛМАТЫ

Ул. Желтоқсан 111,
Т.: +7 (727) 220 22 22,
М.: +7 (775) 600 68 12
travel@temtour.net

АСТАНА

Ул. Ташенова, 19
Т.: +7 (7172) 91 94 94,
М.: +7 (702) 500 90 03
travelastana@temtour.net

АНТАЛИЯ

Fener Mah. Tekelioğlu
Cd. ASTUR Manolya
Sit. C Block 92/5
Т.: +90 (242) 324 08 78
reservationayt@temtour.com

АНКАРА

Chinnah Cd. 44/1
Cankaya-Ankara
Т.: +90 (312) 440 96 25
infoankara@temtour.com

ТБИЛИСИ

Agmashenebeli ave. 148
Т.: +995 577410053
travel@temtour.ge

TURKISH AIRLINES

الإتحاد
ETIHAD
AIRWAYS

UZBEKISTAN
Airways

АЭРОФЛОТ
Российские
Международные Авиалинии

KLM

Lufthansa

British Midland
International

ТРАНСАЭРО

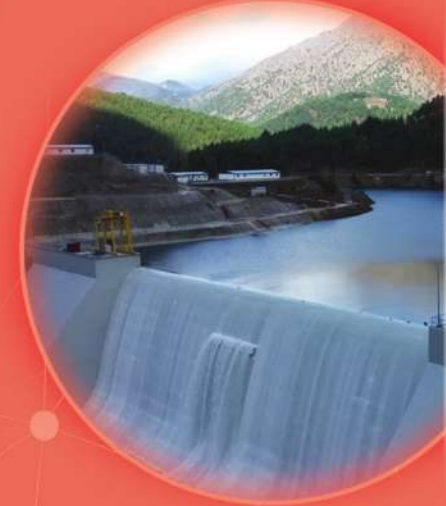
air astana
в самом сердце Евразии

ALARKO
Contracting

Yarını Taahhüt Ediyoruz
We Commit The Future

**Doğaya ve çevreye saygılı,
iş güvenliğinin ön planda olduğu,
yüksek kaliteli projeler gerçekleştiriyoruz.**

*We realize high-quality projects
that respect nature and environment and
where work safety is paramount.*

- Rafineri, Kimya&Petrokimya Tesisleri
Energy, Refinery and Petrochemical Plant Projects
- Baraj ve Enerji Tesisleri Projeleri
Dam and Power Plant Projects
- Konut ve Hizmet Binaları Projeleri
Housing and Building Projects
- Ulaştırma Projeleri (Havaalanı, Raylı Sistem,
Köprü ve Otoyol Projeleri)
*Transportation Projects (Airport, Rail System,
Bridge and Highway Projects)*
- Endüstri Tesisleri Projeleri
Industrial Plant Projects
- Su ve Atıksu Arıtma Tesisleri Projeleri
Water and Wastewater Treatment Plant Projects
- Boru Hattı Projeleri
Pipeline Projects

3 KITA
3 CONTENTS

7 FAALİYET ALANI
7 FIELDS OF ACTIVITY

+300 PROJE
+300 PROJECTS

Түркиядан Қазақстанға, бұл күш барлық әлемде

Биыл Зираат Банктің 160 жылдық, ал KZI Bank-тің 30 жылдық мерейтойы.

Аталмыш уақыт ішінде Банк көптеген жетістіктерге жетіп, мол
тәжірибе жинады.

Осы тәжірибемен бөлісу үшін Сіздерді KZI Bank-ке шақырамыз.

☎ 9193
☎ +7 (727) 2 444 000
www.kzibank.kz

 KZIBank
Банктен де артық